

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı

14 Kasım 2024 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, Komisyonun en son toplantısından bugüne kadar yaptığı faaliyetlere ve bölgedeki gelişmelere, 28'inci Yasama Döneminin başlangıcından bugüne kadar Komisyona gelen kanun tekliflerine ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, uygun bulma kanun tekliflerinin tümü üzerindeki görüşülme usulüne ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

- İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin, Komisyon gündeminin 4'üncü ve 6'ncı sırasında yer alan Gabon ve Tayland Krallığıyla yapılacak anlaşmaların metinlerinin sadece Türkçe metinler olduğuna ilişkin açıklaması

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sierra Leone Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1619)
- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2344)
- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2345)
- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2639)
- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü'nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair

Kanun Teklifi (2/2224)

6.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2337)

7.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Türk Kuvvetlerinin Statüsüne İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2343)

8.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası Sekretaryası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadil Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1603)

V.- KARARLAR

1.- Komisyonun 14/11/2024 günkü gündeminin 4'üncü ve 6'ncı sıralarında yer alan (2/1647), (2/2000) esas numaralı Kanun Tekliflerindeki anlaşmaların Türkçe dışı metinleri Komisyon üyeleriyle paylaşılmadığı için ileri bir tarihte görüşülmesine ilişkin karar

2.- (2/2224) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde Bakanlığın ilgili çalışmaları yaparak Komisyona sunumda bulunmasına ve bu çerçevede teklifin gündemden çıkarılmasına ilişkin karar

DIŞIŞLERİ KOMİSYONU

1'inci Toplantı

14 Kasım 2024 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dışışleri Komisyonu saat 12.17'de açıldı.

Komisyon Başkanı Fuat Oktay,

Komisyonun en son toplantısından bugüne kadar yaptığı faaliyetlere ve bölgedeki gelişmelere, 28'inci Yasama Döneminin başlangıcından bugüne kadar Komisyona gelen kanun tekliflerine,

İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Uygun bulma kanun tekliflerinin tümü üzerindeki görüşölme usulüne,

Komisyonunda kurumların doğru temsil edilmesi gerektiğine,

İlişkin açıklama yaptı.

İstanbul Milletvekili Yunus Emre, Komisyon gündeminin 4'üncü ve 6'ncı sırasında yer alan Gabon ve Tayland Krallığı'yla yapılacak anlaşmaların metinlerinin sadece Türkçe metinler olduğuna ilişkin açıklama yaptı.

27'nci Yasama Döneminde görüşölmediğinden kadük kalan,

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sierra Leone Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1619),

Tümü ve maddeleri üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un;

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2344),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2345),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2639),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2337),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Millî Birlik Hükümeti Arasında Türk Kuvvetlerinin Statüsüne İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2343),

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası Sekreteryası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadil Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1603),

Tümü ve maddeleri üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Gündemin,

4'üncü sırada bulunan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1647),

6'ncı sırasında bulunan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gabon Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2000),

Verilen önergeyle gündemden çıkarıldı.

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2224),

Görüşmelerine başlanarak verilen önergeyle ertelendi.

CHP ve AK PARTİ milletvekillerinin, Komisyonun 14/11/2024 günkü gündeminin 4'üncü ve 6'ncı sıralarında yer alan (2/1647), (2/2000) esas numaralı Kanun Tekliflerindeki anlaşmaların Türkçe dışı metinleri Komisyon üyeleriyle paylaşılmadığı için ileri bir tarihte görüşülmesine ilişkin nergeleri kabul edildi.

Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın (2/2224) esas numaralı Kanun Teklifi zerinde Bakanlığın ilgili çalışmaları yaparak Komisyona sunumda bulunmasına ve bu çerçevede teklifin gündemden çıkarılmasına ilişkin önergesi kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.50'de toplantıya son verildi.

14 Kasım 2024 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.17

BAŞKAN: Fuat OKTAY (Ankara)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa CANBEY (Balıkesir)

SÖZCÜ: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

KÂTİP: Derya BAKBAK (Gaziantep)

BAŞKAN FUAT OKTAY - Dışişleri Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Değerli Bakan Yardımcımız, kamu kurumlarının saygıdeğer temsilcileri, değerli katılımcılar, basınımızın değerli temsilcileri; Dışişleri Komisyonunun 28'inci Yasama Dönemi 12'nci Toplantısını açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, Komisyonun en son toplantısından bugüne kadar yaptığı faaliyetlere ve bölgedeki gelişmelere, 28'inci Yasama Döneminin başlangıcından bugüne kadar Komisyona gelen kanun tekliflerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemimize geçmeden önce, yine her zaman olduğu gibi, en son toplantımızdan bugüne kadarki hem Komisyon olarak yaptığımız faaliyetlerle ilgili hem de bölgemizdeki gelişmelere ilişkin birkaç görüşümü paylaşmak isterim.

Değerli üyelerimiz, değerli katılımcılar; yakın coğrafyamızda yaşamakta olduğumuz çatışma ve savaş ortamı maalesef devam etmekte olup ülkemiz ve bölgemiz için ciddi bir endişe kaynağı oluşturmaya devam etmektedir.

İsrail'de Netanyahu Hükûmeti uluslararası hukuku ve tüm insani normları hiçe sayarak Filistin halkı üzerinde soykırım boyutuna ulaşan yıkım ve yok etme operasyonunu sürdürmeye ve Filistin'i Filistinsizleştirme yönündeki politikasına devam etmektedir. Keza, Suriye ve Irak'a yapılan İsrail saldırıları ve İsrail'in kışkırtmalarıyla alevlenecek bir İran-İsrail savaşı tüm bölge ve dünyanın barışı açısından bir risk olmaya devam etmektedir. Bu gelişmeler ülkemiz açısından da önemli tehditler içermektedir.

Ülkemizin hemen kuzeyinde, Karadeniz'de komşu olduğumuz Rusya Federasyonu ve Ukrayna arasında tüm şiddetiyle devam etmekte olan savaş da ne yazık ki dördüncü yılına giriyor. Yine, burada kalıcı bir ateşkes ve barış ihtimali de hâlen zayıf gözükmemekte.

Öte yandan, ABD'de bu ay gerçekleşen seçimler sonucunda Donald Trump'ın seçimleri kazanması, Senatoda Cumhuriyetçilerin çoğunluğu elde etmesi, Temsilciler Meclisinde de çoğunluğu ele geçirmekte olması ABD'de yeni bir dönemin başlayacağını göstermektedir. Yeni dönem, gerek ikili ilişkilerimiz gerekse bölgesel ve küresel ölçekteki etkileri açısından yakından takip edilmekte ve bizler de yakından takip etmeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, diğer taraftan, bölgemizde olumlu bir gelişme olarak 6 Kasım'da Kırgızistan'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatı 11'inci Zirvesi "Türk Dünyasının Güçlendirilmesi: Ekonomik Entegrasyon, Sürdürülebilir Kalkınma, Dijital Gelecek ve Herkes İçin Güvenlik" temasıyla toplandı. Her zirvesiyle birlikte daha da büyüyen ve kapsamını genişleten Türk Devletleri Teşkilatı, Türk dünyası için de önemini gittikçe artırmaktadır. Türk dünyasının ayrılmaz bir parçası olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Devlet Başkanı Cumhurbaşkanı Sayın Ersin Tatar'ın da zirveye onur konluğu olarak katılması bizleri memnun etmiştir.

Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli katılımcılar; tabii ki Komisyon olarak yine dünyada etkisi ve önemi giderek artan parlamenter diplomasi alanındaki faaliyetlerimizi sürdürüyoruz. Bu kapsamda, son Komisyon toplantımızdan bu yana gerçekleştirdiğimiz faaliyetlere de kısaca değinmek isterim ama öncesinde, yine Türk Devletleri Teşkilatıyla ilgili bir not düşerek bir önceki söylediğim konuya devam etmek isterim, o da biz de Dışişleri Komisyonu olarak yine parlamenter diplomasi boyutunda, Türk Devletleri Teşkilatı boyutunda devam eden bu gelişmelere katkı vermeyi arzu ediyoruz. Bu çerçevede de belki önümüzdeki haftalarda, bir iki hafta içerisinde Türk Devletleri Teşkilatı büyükelçilerini bir araya topluyor olacağız bir hazırlık toplantısı gibi, hemen sonrasında da ilkinin Azerbaycan'da yaptığımız, 2'ncisini de Türkiye'de yapmaya karar verdiğimiz Türk Devletleri Teşkilatları üye ve gözlemci ülkelerin dışişleri komisyonları başkan ve üyelerini Türkiye'de topluyor olacağız, Ankara'da topluyor olacağız. Dolayısıyla bu faaliyetlerimiz de bizim tüm hızıyla devam etmekte.

Bunun yanı sıra, biz 18 Temmuz 2024 tarihinde İrlanda Parlamentosu Temsilciler Meclisi Dışişleri ve Savunma Ortak Komisyonu Başkanı Charles Flanagan ve beraberindeki Parlamento heyetini, 8 Ağustos 2024 tarihinde Karadağ Uluslararası İlişkilerden Sorumlu Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Ervin İbrahimoviç'i, 27 Ağustos 2024 tarihinde Rusya Federasyonu Devlet Duması Dışişleri Komisyonu Başkanı Leonid Slutsky'ı, 10 Ekim 2024 tarihinde Fransa Senatosu Dışişleri Savunma ve Silahlı Kuvvetler Komisyonu üyesi ve Senato Başkanının uluslararası ilişkilerden sorumlu özel temsilcisi Senatör Christian Cambon ve beraberindeki senato heyetini, 8 Ekim 2024 tarihinde Slovenya Ulusal Meclisi Dış Politika Komisyonu Başkanı Predrag Bakovic ve beraberindeki Parlamento heyetini, 22 Ekim 2024 tarihinde Letonya Dışişleri Bakanı Baiba Braze'yi, yine aynı tarihte Türkmenistan Meclisi İnsan Hakları ve Özgürlükleri Koruma Komisyonu Başkanı ve Türkmenistan-Türkiye Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkanı Yusupguly Eşayev ve beraberindeki Parlamento heyetini, 12 Kasım 2024 tarihinde Parlamentodan sorumlu İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Celalzade'yi Gazi Meclisimizde ağırladık. Ayrıca, 23 Temmuz 2024 tarihinde Slovakya'nın Ankara Büyükelçisi ve yine 13 Kasım'da da Türk Devletleri Teşkilatı Dönem Başkanlığını devralan Kırgızistan'ın Ankara Büyükelçisini kabul ettik, ikili görüşmeler gerçekleştirdik.

Dışışleri Komisyonu Başkan Vekili Sayın Mustafa Canbey ve Komisyon üyemiz Sayın Oğuz Kaan Salıcı Millî Savunma Komisyonu'yla birlikte AB Ortak Dış ve Güvenlik ve Savunma Politikası Parlamentolararası Konferansı'na katılım sağladılar. 4-5 Kasım 2024 tarihlerinde ise yine Komisyon üyelerimiz Sayın Derya, Bakbak, Sayın Tuğba Işık Ercan, Sayın Mehmet Güzelmansur ve Sayın Kürşad Zorlu'yla birlikte Karadağ'ı ziyaret ettik. Son derece olumlu bir ziyaret oldu. Bu temasımızda da aslında gerek Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın Başbakan, Sayın Meclis Başkanı, Sayın Dışışleri Bakanı ve yine tüm Dışışleri Komisyonu heyetleri ve diğer ilgili heyetlerle, dostluk grupları da dâhil Parlamento heyetleriyle de çok yoğun ikili temaslarımız gerçekleşti ve son derecede de sıcak... Hemen hemen Balkanlarda gittiğimiz her ülkede bu sıcaklığı hissediyoruz, ilişkilerdeki derinliği görüyoruz ve çok ciddi de fırsatların olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla burada da zaten hem hükûmetler arasında devam eden ilişkiler hem sivil toplum ve iş dünyası arasında devam eden ilişkiler hem de bizim parlamenter diplomasi boyutunda bunlara verebileceğimiz katkılar noktasında yoğun temaslarımız olduğunu buradan ifade etmek isterim.

Tabii ki diğer tüm temaslarımızda da ikili ilişkileri ne şekilde geliştirebileceğimizi ve parlamenter diplomasinin oynayabileceği rolü görüşüyoruz ve görüştük. Ülkemiz aleyhinde yabancı parlamentolarda alınan kararlar bazen ne yazık ki oluyor. Bunun Fransa örneği vardı. Fransa'nın bizi ziyaretinde bunu çok detaylı şekilde gördük ama orada, ne yazık ki şöyle bir gerçeği de algılamış olduk: Bu kararları alan ve bizim Türkiye'de bunu çok ciddi şekilde gündemimize oturtup da konuştuğumuz konuları meclislerinden, parlamentolarından geçiren arkadaşlar parlamentolarından geçirdiklerinin farkında değiller ve biz bununla ilgili yazılar yazıyoruz. "Ya, böyle bir şey geçirmedi." dediklerinde dedik ki: Buyurun, şu tarihte geçti ve bizim de size yazdığımız yazı bu. "Ya, bizim için bunlar bu kadar da önemli değildi. Yani biliyorsunuz, çok ciddi katkıları olan, yaptırımları olan da şeyler yok zaten bunun, bir etkisi de yok. Dolayısıyla biz sonuçta siyasetçiyiz. Bize gelen teklifleri değerlendirme adına Parlamentomuzda görüşüp karar alıyoruz." Biz bunun ciddi sonuçlar doğurabileceğini diğer dünya parlamentoları nezdinde, düşündükleri kadar basit olmayacağını, dolayısıyla bizim de siyasetçi olduğumuzu, bizim de seçmenimizden bize talepler geldiğini, dolayısıyla bizim de aynı şekilde sorumsuz şekilde davranma hakkımızın olmadığını... Ama eğer ki biz bazı konularda kararların parlamentolarda değil de tarihçiler tarafından verilmesi gerektiğini iddia etmemize rağmen bunu şayet anlatamazsak bizim de benzer kararları burada görüşmek ve almak zorunda kalabileceğimizi orada açıkça ifade ettik. Yani bu ilginç bir gelişmeydi. Ben bunu sizlerle de Komisyon üyelerimizle de hazır basına da açıkken basın huzurunda kamuoyuyla paylaşmak istedim.

Yine, bu görüşmelerimizde Balkanlarda, Kafkaslarda bölgesel konulardaki iş birliği imkânlarını görüştük. AB üyesi ülkelerde yaptığımız görüşmelerde vatandaşlarımıza karşı uygulanan vize kısıtlamalarına ilişkin rahatsızlığımızı dile getirip bu konuda çözüm geliştirilmesi için parlamentolardan destek istedik. Ayrıca bu konunun çözümünü sadece Hükûmetten beklemek veya sadece karşılıklı kurumlardan beklemek yerine, bizim de Dışışleri Komisyonu olarak bu konuda daha aktif olabileceğimize karar verdik aslında. Belki tüm üyelerimiz olarak da tüm gruplardan arkadaşlarımız olarak da bu anlamda daha farklı bir eylem planıyla da hareket edebileceğimizi düşünüyoruz, bunun üzerinde de çalışıyoruz. Önümüzdeki dönemde de parlamenter diplomasi faaliyetlerimize yoğun bir şekilde devam edeceğiz.

28'inci Yasama Döneminin başlangıcından bugüne kadar esas komisyon olarak havale edilen ve görüşülmeyi bekleyen teklif sayısı 52'dir. Bunlardan 10 teklifi bugünkü toplantımızda ele alıyor olacağız. Genel Kurul gündeminde yer alan kanun teklifi sayımız hâlihazırda 72. 28'inci Yasama Dönemi başlangıcından bugüne kadar Komisyonumuzdan geçerek, Genel Kurulda onaylanarak kanunlaşan teklif sayımız da 54'tür. Bugünkü görüşeceğimiz, gündemimizde olan 10 maddedeki tekliflerin çoğunluğu genelde yatırımların karşılıklı teşviki ve korunmasına ilişkin anlaşmaların onaylanmasına dairdir.

Ben, tekrar, toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum ve gündemimize geçiyorum.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin, Komisyon gündeminin 4'üncü ve 6'ncı sırasında yer alan Gabon ve Tayland Krallığı'yla yapılacak anlaşmaların metinlerinin sadece Türkçe metinler olduğuna ilişkin açıklaması

YUNUS EMRE (İstanbul) - Sayın Başkanım, buna dair bir söz talebim var.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tabii ki, buyurun lütfen.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kıymetli konuklar; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Efendim, şimdi, bize ulaştırılan uygun bulma kanun tekliflerinin görüşülmesi maddesinde 10 adet anlaşma ve sözleşme bulunuyor. Şimdi, burada bir sorun var. 4'üncü ve 6'ncı sırada yer alan yani Gabon'la ve Tayland Krallığı'yla yapılacak anlaşmaların metinlerine baktığımızda, bize ulaştırılan dokümanlarda sadece Türkçe metinler var. Bu, tabii, alışık olduğumuz bir durum değil çünkü diğer dillerdeki metinler de Komisyon üyelerine ulaştırılıyordu. Bu, acaba, hani, benim hatam mıdır, ben mi bulamadım, yoksa niye eklenmedi, nedir? Ve tabii, eğer benim hatam değilse yani gönderilmesiyle ilgili bir problemse Sayın Başkanım, karar vermek üzere dikkatinize şöyle bir teklif sunmak istiyorum: Eğer uygun görürseniz bu Tayland Anlaşmasının Tayca ve İngilizce metinlerinin, Gabon Anlaşması'nın da İngilizce metinlerinin Komisyon üyelerine ulaştırılmasının ardından bu anlaşmaların görüşülmesi daha uygun olacaktır diye değerlendiriyorum. Takdirlerinize sunuyorum.

Teşekkürler.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, İstanbul Milletvekili Yunus Emre'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN FUAT OKTAY - Şimdi, ben hemen "check" ettim durum nedir diye. Osman Bey'in ifade ettiği, gönderdiğimiz metnin altında İngilizce metinler de mevcut, bu şekilde ifade edildi. Belki orada siz kaçırmış olabilir misiniz?

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bir daha bakayım o zaman.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam mıdır Yunus Bey?

YUNUS EMRE (İstanbul) - Kontrol edeceğim efendim ben.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam, sonra tekrar gerekirse döneriz.

3.- Komisyon Başkanı Fuat Oktay'ın, uygun bulma kanun tekliflerinin tümü üzerindeki görüşülme usulüne ilişkin açıklaması

BAŞKAN FUAT OKTAY - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 77'nci maddesi kapsamında bir teklif yer almakta gündemimizde. Söz konusu anlaşma 27'nci Yasama Döneminde Komisyonumuzda kabul edilmiş ve muhalefet şerhi verilerek rapora bağlanmıştır. Bahse konu anlaşma Genel Kurul gündemine girmiş ancak seçim süreci nedeniyle görüşülemeyerek kadük kalmıştır. Bugün ele alacağımız gündem maddeleri 11 Kasım 2024 Pazartesi günü Türkiye Büyük Millet Meclisi uzantılı e-posta adresinize gönderilmiş ve ayrıca dağıtılmıştır.

Kanun tekliflerinin görüşülmesine geçmeden önce yine uygun bulma kanun tekliflerinin tümü üzerinde görüşülme usulüne ilişkin her zaman olduğu gibi yine çok kısa bir hatırlatmada bulunmak istiyorum. Gündemimizde yer alan uygun bulma ve diğer kanun teklifleri genel görüşme usulüne göre yapılacaktır. Bu çerçevede, ilgili kanun teklifinin tümü üzerinde görüşme açarak Dışişleri Bakanlığı temsilcimizi, ardından, ihtiyaç hâlinde anlaşma imzalayan kurum temsilcisine söz vereceğiz. Akabinde, Komisyon üyelerimizin görüşlerini alarak tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlayacağız.

Geçen dönem Komisyonunda kabul edilen ve muhalefet şerhi bulunan bir kanun teklifi için İç Tüzük'ün 77'nci maddesi kapsamında önceki dönem Komisyon raporunun benimsenmesinin uygun olacağı kanaatindeyim. Bu kapsamda, ilgili kanun teklifinin tümü üzerinde görüşme açarak görüşmelerimizi yapacağız. Ardından, önceki dönem Komisyon raporunu ve metnin benimsenmesini oya sunacağız.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A.- Kanun Teklifleri

1.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sierra Leone Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1619)(¹)

BAŞKAN FUAT OKTAY - Şimdi gündemimizin 1'inci sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/1619) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sierra Leone Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İş Birliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Bahse konu teklif 27'nci Yasama Döneminde Komisyonunda görüşülmediğinden kadük kalmıştır. İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş tarafından 3/10/2023 tarihinde yenilenen teklif 4/10/2023 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Teklif hakkında Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere sözü Dışişleri Bakan Yardımcısı Sayın Nuh Yılmaz'a bırakıyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Teşekkür ederim.

Sayın Komisyon Başkanı, değerli milletvekilleri; Sierra Leone'yla çok iyi düzeyde seyreden ilişkilerimizde şu an itibarıyla pürüzlü bir konu bulunmamaktadır. 2015 yılında 56 milyon ABD doları olan ticaret hacmimiz, 2022 yılında yaklaşık 123 milyon Amerikan dolarına ulaşmıştır. 6 Ocak 2023'te ülkemizde meydana gelen deprem felaketinin ardından Sierra Leone Cumhurbaşkanı Julius Maada Bio ve refikaları 7 Mart 2023 tarihinde ülkemizi taziye amacıyla ziyaret etmiştir. Ziyaret sırasında Sierra Leone tarafının depremzedeler için taahhüt ettiği 200 bin dolar bağışı AFAD hesabına aktarılmıştır. Sahil bölgesinde yaşanan terör olayları ve Gine Körfezi'ndeki korsanlık faaliyetleri bölgesel güvenliğe yönelik büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle, Sierra Leone ülkemizle savunma sanayisi alanında iş birliğini geliştirmek istemektedir. Savunma sanayisi iş birliği anlaşması Sierra Leone Dışişleri ve Uluslararası İş Birliği Eski Bakanı Nabeela Tunis'in ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında 5 Kasım 2020 tarihinde imzalanmıştır. Anlaşmanın Sierra Leone'daki onay süreci devam etmektedir.

Sayın Başkan, Dışişleri Komisyonunun değerli üyeleri; söz konusu anlaşma, Sierra Leone'nun gerek Gine Körfezi'nde yaşadığı güvenlik endişesi gerek Batı Afrika genelinde mevcut güvenlik önlemleri bakımından ülkemizce sağlanabilecek katkıya zemin oluşturacaktır. Savunma sanayimizin ürün ve hizmetlerine pazar potansiyeli ise genişleterek artıracaktır. Bu çerçevede, bu temel anlaşmanın onaylanması konusunda yüce Meclisimizin desteğini bekliyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Teklifle ilgili söz almak isteyen arkadaşımız var mı?

Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim, Sayın Başkanım.

Sayın Bakan Yardımcısına ve değerli bürokratlara hoş geldiniz diyorum.

1 (2/2619) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Ben, Sienna Leone anlaşması kapsamında Batı Afrika'da ya da Afrika Kıtası'nda benzer savunma sanayisi iş birliği anlaşmalarımızın sayısı -eğer varsa elinizde tabii- kaçta ulaştı yani kaç ülkeyle anlaşma yaptık? Onu sormak istiyorum. Bir de, orada biliyorsunuz, Fransızlar vardı, Fransızları çıkardılar, Mali'de yaşananları gördük. Şimdi, Rusya bazı ülkelerde Wagner grubuna bağlı birlikler bulunduruyor. Rusya destekli askeri darbelerin yaşandığını gözlemliyoruz. Bu şartlar altında Sierra Leone ve diğer Afrika ülkeleriyle imzaladığı savunma anlaşmalarının uygulanabilme... Yani imzalıyoruz, sonra uygulamaya ne ölçüde geçiyor? Çünkü gerçekten bölgedeki siyasi istikrarsızlık karşısında günden güne çok değişen bir yapı var, Sierra Leone de bundan bağımsız değil, orada da darbe zincirleri var. Türkiye, bu siyasi istikrarsızlık karşısında bu anlaşmaların güvencesi bağlamında ne gibi önlemler alıyor? Geniş anlamda, Afrika'da yaptığımız bu anlaşmaların uygulanabilirliği istikrarsızlık noktasında nasıl etkileniyor? O bağlamda, elinizde bilgi varsa yoksa belki bir dahaki toplantıya olabilir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın vekilim, öncelikle şunu söylemek isterim: Tabii ki bu anlaşma bir savunma anlaşması değil savunma sanayisi iş birliği anlaşması, ilgili kurum temsilcimizden az sonra detayları alacağız ama sadece öncelikli olarak şunu söylemek isterim ben: Bunlar, daha çok bizim savunma sanayimiz için bir pazar oluşturma, uzman yetiştirme, ortak üretim, belge ve bilgi değişimi, ülkenin kapasitesinin geliştirilmesi ve bize yakın durması çerçevesinde yürütülmüş olan, imzalamış olan anlaşmalardır, genel itibarıyla de bunlar uygulanmaktadır yani bu konuda herhangi bir şu ana kadar sorun yaşamadık ama ilgili kurum temsilcisi arkadaşımız detayı paylaşacak.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

SAVUNMA SANAYİİ BAŞKANLIĞI ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ DAİRE BAŞKAN VEKİLİ MUSTAFA TANER - Sayın Başkan, değerli üyeler; Savunma Sanayii Başkanlığından geliyorum. İsmim Mustafa Taner; Uluslararası İşbirliği Daire Başkan Vekiliyim.

Efendim, savunma sanayisi iş birliği anlaşmalarımız bizim artan savunma sanayisi ihracatımız için önemli bir enstrüman olarak ortada durmaktadır. Bu anlaşmalarla esasen şunu yapmaktayız: Karşılıklı olarak o ülkelerin tedarikten sorumlu yetkilileri veya bizim ülkemizin tedarikten sorumlu yetkilileri karşılıklı ziyaretler gerçekleştirmekte ve biz bu tür anlaşmaları iki ülke arasındaki iş birliği gündeminin belirlenmesi, varsa yürüyen iş birliğindeki sorunların masaya yatırılması, çözüm önerilerinin tartışılması noktasında bir araç olarak kullanmaktayız. Dolayısıyla Afrika'da 30 ülkeyle savunma sanayisi iş birliği anlaşmamız var. Türkiye'nin giderek savunma sanayisi konusunda Afrika'daki ve tüm dünyadaki ayak izinin artışına paralel olarak bu tür anlaşmalarda ikili ülke ilişkilerinde hukuki çerçeveyi temsil ettiği ve bazı iş birliğimizin neredeyse hiç olmadığı ülkeler için de ilk yaklaşım noktasını teşkil ettiği için önemli görmekteyiz.

Başkanlığımız olarak uygun görüşle arz ederim efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ederim.

Yunus Emre Bey, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Tabii, daha siyasi bir soru sormak istiyorum Sayın Bakan Yardımcısına. Öncelikle hoş geldiniz diyorum, başarılar diliyorum size de.

Şimdi, efendim, malum, bu savunma sanayisi iş birliği konusu bir ticari konu olmanın çok ötesinde aslında bir siyasi konu; Türkiye'nin siyasi yararları, bölge politikası bakımından da önem taşıyan bir konu. Daha önceki toplantılarda Sayın Başkanımız da böyle bir tartışma açmıştı yani bu konuları ele almıştık Komisyonda. Benim sorum: Özel olarak, bir siyasi istikrar problemi bulunan ülke ya da siyasi istikrar problemi bulunan bir bölge bakımından bu savunma sanayisi iş birliği konusu Bakanlığımızca nasıl ele alınıyor? Yani birtakım önlemler, tedbirler ya da bu anlaşmaların uygulanma kapasitesinin yarın öbür gün bir problemle karşılaşması riski karşısında nasıl bir düşünce, nasıl bir yaklaşım tarzı var, bunu sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Öncelikle Türkiye bu anlaşmalarda BM şartına uygun hareket etmekte ve Türkiye'nin taraf olduğu ilgili uluslararası sözleşmeler ve yükümlülüklerle uygun şekilde bunları icra etmektedir. Burada da bizim muhataplarımız meşru hükümetlerdir. Biz, meşru hükümetler dışında, diğer sair aktörlerle, devlet dışı aktörlerle bu tür herhangi bir ilişkiye girmeyip, bunları herhangi bir şekilde muhatap almamaktayız. O yüzden de yaptığımız çalışmalar büyük oranda uluslararası barışa ve güvenliğe katkı unsuru olacak şekilde gerçekleşmekte. Özellikle Afrika özelinde, burada zaten bölgesel dengelerden ve bölgenin tarihinden kaynaklanan birtakım istikrarsızlıklar ve ulus devlet oluşumuyla ilgili sorunlar yaşandığı için biz, büyük oranda o ülkelerin kendi kendine yetebilecek, kendi güvenliğini sağlayabilecek ve kendi ülkesiyle ilgili, kendi kararlarını verebilecek şekilde siyasi pozisyonlanmasına göre bu antlaşmaları yürütmeye çalışıyoruz. O anlamda da yerel bu tür aktörleri güçlendirici şekilde ilişkilerimizi gerçekleştirmeye çalışıyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Ziya Bey, buyurun.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Dişışleri Bakan Yardımcımızın ve Savunma Sanayiinden temsilci arkadaşımızın ifade ettiği şekliyle, esasen, bu bir savunma anlaşması değil, savunma sanayisi iş birliği anlaşması, dolayısıyla ülkemizin, gelişen, büyüyen, kapasitesini artıran, teknolojisini yenileyen ki şu bilgiyi hepimiz içselleştirdik ve biliyoruz: Türk savunma sanayisi, bugün, gerçekten ortaya koyduğu teknoloji gücü, üretim gücü ve küresel ihracattan aldığı pay, ayrıca, dünya savunma sanayisi en büyük firmaları arasında yer alan 5 firmamız, ayrıca Türkiye'nin dört bir tarafına tedarik zinciriyle yayılan ve aslında yatay kesen eksenle yani bir anlamda teknoloji evrimini pek çok ülkede olduğu gibi -özellikle gelişmiş ülkelerden, teknolojisi yüksek ülkelerden bahsediyorum- diğer sektörlerle de yayma imkân ve kabiliyeti geliştiren bir sektör. Bu yönüyle

baktığımız zaman, uluslararası alanda da herhangi bir ülkeyle tabii ki savunma sanayisi iş birliği anlaşması herhangi bir ürünün ticaretinden farklı ancak nihayetinde bu bir ürün ticareti, esasen daha kritik, etkisi ve sonuçları itibarıyla da daha yüksek olan, etkileşimi yüksek olan bir iş. Bu çerçevede baktığımız zaman, özellikle başta Afrika olmak üzere Asya, yakın coğrafya, dünyanın pek çok ülkesiyle artık Türk savunma sanayisi hem iş birliği imkânlarını geliştirdi hem de ticari faaliyetlerini ciddi anlamda artırmış durumda. Bu kapsamda yapılan bu anlaşmayı son derece etkili, faydalı ve ülkemizin küresel stratejisi açısından, iş birlikleri açısından da çok değerli buluyorum. Bu çerçevede, anlaşmanın hem iki ülke arasındaki ilişkilere hem de Afrika'daki, sadece Afrika'da değil, dünyanın dört bir tarafındaki çalışmalarımıza etkileşimimizi ve savunma sanayisi gelişimine katkı vereceğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bölük, buyurun.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Teşekkür ediyoruz biz de Sayın Bakan Yardımcımıza.

Ben de burada şöyle kısa bir açılımda bulunmak istiyorum: Gerçekten önemli bir noktaya değindiler. Aslında, Batı Afrika'ya baktığımızda özellikle bu dönem için, daha doğrusu belki son beş yıl için diyebiliriz, sömürgecilik ve emperyalizm karşıtı inanılmaz bir hareket var yani gençlerde de yükselen bir hareket var ve bununla beraber Birleşmiş Milletlerde sürekli, Sayın Cumhurbaşkanımızın dile getirdiği "Dünya 5'ten büyüktür." söylemi ve akabinde sürekli olarak 54 Avrupa ülkesinin Birleşmiş Milletlerde, özellikle Güvenlik Konseyinde hiçbir şekilde temsil edilmiyor oluşu yani Güvenlik Konseyine hiçbir söz haklarının olmayışı ve bunun da Türkiye tarafından dile getiriliyor olması evet, bu coğrafyada, bu kıtada önemli bir Türkiye sempatisine yol açıyor ve bu tip anlaşmalar -Sierra Leone özelinde konuşuyoruz belki ama bütün Batı Afrika ülkeleri için söyleyebiliriz- bu sempatinin daha da yerleşmesini, aslında gençler arasındaki bu hareketlerin bir şekilde belirli ülkelere karşı gösterilen tutumun Türkiye aynı tavırla ve aynı anlayışla hareket etmediği için daha dostane ve daha kalıcı ilişkilerle devam etmesini sağlıyor. Bu noktada da belki bu anlaşmaların zaten sayısını artırmaya çalışıyoruz, daha da artırmamız gerektiğini düşünüyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Şahin, buyurun.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, öncelikle hoş geldiniz.

Afrika'da bir süreden bu yana özellikle Türk savunma sanayisine yönelik çok ciddi bir trend ve eğilim var bu tecrübelerden yararlanma konusunda. İşte, daha evvelden Togo, Nijer, Etiyopya, Fas, Tunus gibi ülkelerin ardından şimdi, Sierra Leone'de Türk savunma sanayisine bir ilgi göstermiş durumda. Aslında Türkiye, kendi terörle mücadele sahasında kendi millî savunma sanayisi enstrümanlarıyla, araçlarıyla elde etmiş olduğu bu başarıyı, terörle mücadele başarısını şimdi, Afrika'ya ihraç ediyor durumda, tecrübelerini de oraya aktarıyor durumda. Bilindiği üzere, Afrika, özellikle Boko Haram ve Eş-Şebab gibi terör örgütlerinin büyük ölçüde istikrarsızlaştırdığı büyük bir coğrafya. Afrika'nın, kendi terörle mücadele süreçlerini Türk savunma sanayisinin üretmiş olduğu savunma sanayisi ürünleriyle çözmeye arayışına girmesi, aslında uluslararası ölçekte de Türkiye'nin savunma sanayisi prestijini artırması bakımından çok kıymetli. Türkiye, bu anlamda, kendi ülkesi, sınırları, coğrafyasını istikrarlı bir coğrafya hâline getirirken, Afrika'daki bu terör istikrarsızlığını da aslına bakarsanız, hem kendi çözüm tecrübeleriyle hem de kendi üretmiş olduğu millî silahlarla Afrika'ya da istikrar götürüyor. Aslında, tarih boyunca, bir zamanlar bizim at sırtında... Milletimizin çok temel üç tane misyonu var; bunlardan birisi yeryüzünde istikrarın tesisiydi. Tarih boyunca atalarımız, dedelerimiz, dünyanın farklı noktalarına, istikrarı, adaleti at sırtında götürdüler. Onun için biz, dünyanın tam 34 ülkesinde, 78 noktasında şehitliği bulunan bir milletiz. En doğuda Japon adalarından, en batıda İngiltere'nin Man Adalarına kadar uzanan doğu ile batı, kuzey ile güney arasında dünyanın tam 34 ülkesi, 78 noktasında şehitliğimiz var. Aslında, bu şehitlikler bizim dünyaya bir istikrar ve adalet taşıma güdümüzün bir sonucuydu. Dedelerimizin bir zamanlar, yeryüzüne at sırtında taşıdığı istikrarı, bugün Afrika sırtlarında SİHA'larla, İHA'larla tesis ediyor olmak o ataların evlatları olarak beni çok gururlandırıyor açıkçası. Bir zamanlar at sırtında götürdüğümüz, yeryüzüne tesis ettiğimiz istikrarı, şimdi SİHA'larımızla, İHA'larımızla tesis etmeye çalışıyoruz. Bu anlamda, hem geçmişte atalarımızın o misyonuyla hem de bugün o atırtından SİHA sırtına taşınmış olan o misyondan dolayı ben, Savunma Sanayii Müsteşarlığımıza, Dışişleri Bakanlığımıza, bu misyonu yürüten Türk Silahlı Kuvvetlerimize, bütün o tecrübeyi, o istikrarı, o adaleti Afrika'da tesis etmeye çalışan, bu süreçte emeği olan herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Bu konuyu zaten önceden de detaylı bir görüşmemiz olmuştu hatırlarsanız. Bu tür anlaşmaları yapılırken zaten sadece bir kurum tarafından değil, ilgili tüm kurumların ve bakanlıkların -Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı dâhil- ilgili konularda, büyükelçiliklerin, Dışişleri Bakanlığı zaten olayın içerisinde ve istihbaratın da işin içerisinde olduğu ve görüş alınarak verilen bir karar. Nihai karar da zaten yine bir imzayla neticeleniyor ama bu imza atıp bırakılıyor anlamına hiçbir zaman gelmiyor tabii ki. Anlaşmalar çerçevesinde bunun takibi yapılıyor diye düşünüyorum.

Ben bir şeyi daha hatırlatmak istiyorum Sayın Bakan Yardımcısına. Bizim çok net bir duruşumuz vardı önceki dönem, bugün onun karşılanmadığını görüyoruz. İlgili kurumlardan geldiğinizde temsilcilerin mutlak şekilde kurumun başkanı veya Savunma Sanayinin özelini düşündüğümüzde, sürekli farklı yerlerde olabilir başkan yardımcısı seviyesinde en azından burada olması yani karar vericilerin burada olmasını istiyoruz. Aksi takdirde, ne kurumla ilgili görüşleri dikkate alırız... Bunu önceden net ifade etmiştik. Burada başkalarının görüşlerini değil, kendisi karar verici boyutta kurumun görüşlerini net şekilde ifade edebilecek şekilde arkadaşlarımız olsunlar. Daire başkanları veya tüm kademedeki arkadaşlar burada ekibin parçası olarak bulunabilirler ama Komisyon da doğru temsil edilsin ilgili kurumlarımız. Yani bunu bir kez daha hatırlatmayacağım.

Teşekkür ediyorum ben.

Başka söz isteyen arkadaşımız? Yok.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE SIERRA LEONE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA

SAVUNMA SANAYİİ İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASININ

ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 5 Kasım 2020 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sierra Leone Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayii İş Birliği Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 2'nci maddesini okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız?

Buyurun.

METİN ERGUN (Muğla) - Başkanım, Bakanlık temsilcilerimize de hoş geldiniz diyorum.

Bu anlaşmanın bir süresi var mı? Yani 2020 yılında anlaşma imzalanmış, henüz daha onaylanmamış durumda. Dolayısıyla bir süresi var mı, bir geçerliliği var mı? Karşı taraf, muhatabımız olan ülke ne zaman onaylayacak? Bir bilgi verebilirlerse memnun oluruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Yılmaz...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Anlaşma on yıllık bir dönem boyunca yürürlükte kalıyor. Sonra da beşer yıl uzatma imkânımız var.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Başka söz almak isteyen var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 3'üncü maddesini okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Maddeyle ilgili söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Teklif kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1619) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, İstanbul Milletvekili Tuğba Işık Ercan'ın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışışleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

V.- KARARLAR

1.- Komisyonun 14/11/2024 günü gündeminin 4'üncü ve 6'ncı sıralarında yer alan (2/1647), (2/2000) esas numaralı Kanun Tekliflerindeki anlaşmaların Türkçe dışı metinleri Komisyon üyeleriyle paylaşılmadığı için ileri bir tarihte görüşülmesine ilişkin karar

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, bir önergemiz var. Bazı hazırlıklarla ilgili anlaşmaların orijinal metinlerinin gönderilenlerde yer almadığıyla alakalı. Dolayısıyla "check" edildiğinde de onun yerinde olmadığını görmüş durumdayız. Dolayısıyla bunun kabul edilemez olduğunu ben de kabul ediyorum, bu kadar arkadaşlar. Bunu ben bir ciddiyetsizlik olarak kabul ediyorum yani bu kadar sürede toplanan bir Komisyonunda gerek Bakanlık gerek ilgili kurum temsilcileri gerekse komisyonundaki uzman arkadaşlar, bunun tekrarlanmamasıyla alakalı özellikle rica ediyorum. Dolayısıyla bu tüm ilgili kurumlarımıza da ve çalışan tüm sekreteryadaki arkadaşlarımıza da bir uyarı olsun anlamında da tüm ortak bir önergeyle de bu 2 maddeyi gündemden çıkartıyoruz veya ona ilişkin önergeyi okutuyorum. Oylamalarınızla birlikte buna karar vereceğiz.

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

14/11/2024 günü yapılan Dışışleri Komisyonu gündeminde yer alan 4 ve 6 sıra numaralı anlaşmaların Türkçe dışı metinleri Komisyon üyeleriyle paylaşılmadığı için ileri bir tarihte görüşülmesini öneriyoruz.

Talih Özcan	Yunus Emre	Serhat Eren
Düzce	İstanbul	Diyarbakır
Utku Çakırözer	Seda Gören Bölük	Ziya Altunyaldız
Eskişehir	İstanbul	Konya

BAŞKAN FUAT OKTAY - Cumhuriyet Halk Partisi ve AK PARTİ milletvekillerinin ortak önerisi olarak oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

“Hayır.” diyen olmadı herhâlde. Oy birliğiyle kabul edilmiştir. 4 ve 6’ncı maddeleri gündemden çıkarıyoruz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2344) (2)

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 2’nci sırasında İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un (2/2344) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 14/8/2024 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 15/8/2024 tarihinde esas komisyon olarak Dışışleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Öncelikle bilgilendirmek üzere sözü Sayın Yılmaz’a bırakıyorum.

Sayın Yılmaz, buyurun.

DİŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, öncelikle saygıdeğer Komisyonun 10 Temmuz 2024 tarihli toplantısında gelecekteki oturumlarda görüşülecek yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşması gibi matbu anlaşmaların kategorik olarak bir araya getirilerek bu anlaşmalara yönelik ortak sunum yapılması, sunumlarda söz konusu anlaşmalarda farklılık gösteren hususların belirtilerek bu noktaların tartışılması ve böylece sürecin hızlandırılması Komisyon tarafından talep edilmişti. Bu kapsamda bugünkü toplantımızın gündeminde yer alan 4 anlaşmayla ilgili, yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşması -ki biri şu anda Gabon bundan çıkmış oldu- hakkında izninizle kısa bir ortak sunum çerçevesinde bilgi arzında bulunacağım.

Söz konusu anlaşmalar Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti, Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti, Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti arasında imzalanan yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmalarıdır. Bu anlaşmalar genel itibarıyla şablon anlaşmalar, birbirinin tekrarı niteliğindedir, çok az farklılıkları ihtiva etmektedir.

Saygıdeğer Başkanım, kıymetli milletvekilleri; yabancı bir ülkede yatırım yapan yatırımcılar için büyük önem taşıyan yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşmaları esas olarak yabancı yatırımcıya ev sahibi ülke tarafından uygulanacak muamelenin sınırlarının belirlenmesi, yatırımcıların yatırım yaptıkları ülkelerdeki temel hak ve menfaatlerinin uluslararası hukuk temelinde korunması, yatırımcı ile ev sahibi devlet arasındaki yatırım uyuşmazlıklarının çözümü için uluslararası tahkime başvurulması, kâr transferlerinin güvence altına alınması, ev sahibi devletçe yapılması muhtemel kamulaştırma işlemlerinin şartlarının belirlenmesi, kamulaştırma veya devletleştirme hâlinde yatırımın gerçek bedelinin makul olmayan bir gecikme olmaksızın ödenmesi, savaş veya iç karışıklık hallerinde zarar gören yatırımcılara tazminat ödenebilmesi gibi amaçlara hizmet etmektedir.

Müzakereleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımız tarafından yürütülen YKTK anlaşmalarının belki de en önemli yönü yatırım uyuşmazlıklarının uluslararası tahkim aracılığıyla çözüme kavuşturulmasına imkân sağlamak suretiyle yatırımcılara ev sahibi ülkenin yargı sistemine ilave bir seçenek sunmasıdır. Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu’nun yürürlüğe girmesinin ardından, ülkemizce 1962 yılında ilk kez Almanya’yla YKTK Anlaşması imzalanmış olup hâlihazırda 89 ülkeyle YKTK anlaşmaları yürürlüktedir.

Irak konusuna gelecek olursak, toplantımız gündeminde yer alan YKTK anlaşmaları arasında Irak’la 22 Nisan 2024 tarihinde imzalanan YKTK Anlaşması ülkemiz taslağına dayanmakta olup uluslararası güncel yatırım hukuku standartlarına sahip bir anlaşma metnidir.

Irak, ihracatımızda 3’üncü sırada yer almaktadır. Irak ile ülkemiz arasında ticaret, ulaştırma, yatırımlar ve altyapı projelerinde iş birliğinin geliştirilmesi için yüksek bir potansiyel bulunmaktadır. Irak’taki Sudani Hükümetinin ekonomik kaynakların çeşitlendirilerek ülkenin ham petrol ihracatına bağımlılıktan kurtarılmasını, yeniden imarını ve altyapı projelerini önceleyen yaklaşımını destekliyoruz. Irak’ın kalkınma süreci, müteahhitlik projeleri ve özel sektörümüzün yatırımları açısından önem taşımaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın 22 Nisan 2024 tarihinde Irak’ı ziyaretleri sırasında imzalanan bu YKTK anlaşması bu bağlamda atılmış önemli bir adımdır. Türk firmaları Irak’taki

yatırımları gerçekleştirebilmek için yasal güvenceye ihtiyaç duymaktadır. Anlaşma, bu kapsamda özel sektörümüz için teşvik edici ve destekleyici olacaktır. Yatırım ilişkilerinin kurumsal bir çerçevede ele alınmasını sağlayacak anlaşmaya daha istikrarlı bir yatırım ortamı oluşturulacak, iki ülke arasındaki doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının artması sağlanacaktır. Anlaşma Irak'ta da Parlamento onayına tabi olup henüz Irak tarafındaki onay işlemleri tamamlanmamıştır.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Burada, Irak'ta uluslararası tahkim kurumu, mahkeme neresidir?

YUNUS EMRE (İstanbul) - Anlaşmanın 10'uncu maddesinde yer almaktadır, ben size söyleyeyim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - ICSID ve UNCITRAL. Şu anda net olarak bir tanesi belirlenmemiş ancak ICSID veya UNCITRAL olabilir.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Olabilir mi, orası mı?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Hayır, seçenek olarak...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Seçenek anlamında diyorsunuz, evet.

Bu konuyla ilgili söz almak isteyen arkadaşımız var mı?

Sayın Bakbak...

DERYA BAKBAK (Gaziantep) - Ortak tarihî ve beşerî ve kültürel bağlara sahip olduğumuz komşumuz Irak ülkemiz dış ticaretinde önemli ülkelerden biridir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan on üç yıllık aradan sonra 22 Nisan 2024 tarihinde Irak'a ziyarette bulunmuş, bu tarihî ziyarette bugün Komisyon gündemimizde de yer alan Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma imzalanmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımızın ziyareti sırasında güvenlik, ticaret, eğitim, sağlık, ulaştırma, tarım gibi farklı alanlarda atılan imzalar ilişkilerimizi karşılıklı saygı ve iyi komşuluk ilişkisi temelinde ortak çıkarlarımızı gözeterek ilerletme yönündeki güçlü irademize esas teşkil ederken yeni iş birlikleri anlamını da taşımaktadır. Cumhurbaşkanımızın ziyaretlerinin ardından ülkelerimiz arasında ekonomik ilişkiler önemli bir ivme kazanmıştır. Yılın ilk beş ayında ihracatımızı en fazla arttırdığımız ülke Irak olurken üretim şehri Gaziantep'imiz yaklaşık 2 milyar dolar ihracatla Irak'a en fazla ihracat gerçekleştiren 2 şehirden 1'i olmuştur. Tekstil, hububat, bakliyat, yağlı tohumlar, halı, kimyevi maddeler gibi şehrimizin Irak'a ihraç ettiği ürünlerin başında gelmektedir. Üreterek ve ürettiği ürünleri dünyanın dört bir yanına ihraç ederek Türkiye ekonomisine katkı sunan Gaziantep'le gurur duyuyor, görüşmekte olduğumuz Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma'nın ülkelerimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Çok başarılı.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Vekilimiz, güzel konuştu.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) - Çok önemli bir ihracat ülkemiz bizim için.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun Sayın Emre.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Öncelikle, tabii, Sayın Başkanım, size hem kurumların Komisyonda temsili bakımından yaptığınız uyarı için hem de bu 4'üncü ve 6'ncı sırada yer alan anlaşmaların çekilmesi hakkındaki tutumunuz için teşekkür ederek başlamak istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Biz teşekkür ederiz.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Şimdi, tabii, önemli bir anlaşma, ben de bunun öneminin altını çizmek istiyorum. Yani bizim de yaptığımız incelemelerde Sayın Başkanın gündeme getirdiği uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümüyle ilgili 10'uncu maddenin ve anlaşma kayıplarının tazmini konusundaki 7'nci maddenin -yani kritik maddeler olarak- iyi yazıldığını tespit etmiş olduk.

Birkaç sorum var. Biri, tabii, basında da izlediğimiz bu Kalkınma Yolu Projesi meselesi. Bu Yatırımların Karşılıklı Teşviki Anlaşması ile bu Kalkınma Yolu Projesi arasında bir bağın olup olmadığını ya da nasıl ele alınması gerektiğini sormak isterim başlangıçta.

İkinci olarak, Sayın Başkanım, siz de başlangıçta bu Sanayi ve Teknoloji Komisyonunun tali komisyon olduğunu belirttiniz. Yani bu anlaşmalar hakkında tabii, Komisyonun daha doğru bilgilenebilmesi bakımından -Ziya Bey de daha önce o Komisyonun Başkanlığını yapmış bir arkadaşımız- o komisyonun bir görüş oluşturmaları, bizim Komisyonumuzla bu görüşünü önceden paylaşması durumunda belki bu tartışmaların... Bu anlaşma özü itibarıyla Türkiye için önemli, değerli, bizim de itiraz etmediğimiz bir anlaşmadır ama böylesi anlaşmaların tali komisyon görüşünün, raporunun bizim önümüzde olduğu bir çerçevede değerlendirilmesinin çok daha elverişli karar alma mekanizmasını Komisyon için gündeme getireceğini dikkatinize sunmak istiyorum.

Tabii, bir yandan şunu da sormak istiyorum: Bu anlaşmayı Türkiye'nin genel olarak Irak politikası bakımından da nasıl ele almak gerekir? Çünkü Türkiye'nin dış politikasında, Türk dış politikasında yeni dönemde Irak'ın daha ön planda olacağını yani Irak-Türkiye ilişkilerinin stratejik bağlamının önem kazanacağını da gözlemliyoruz. Bu anlaşmanın, bu ilişkiler bağlamındaki önemini de ben Bakanlığımıza sormak istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Yılmaz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle Irak konusu Türkiye için şu anda en önemli konu başlıklarından bir tanesi dış politika alanında. Sizin de söylediğiniz gibi, Kalkınma Yolu ile YKTK arasında doğrudan birbirine bağlı olma anlamında bir ilişki yok ancak birbirini güçlendirecek, birbirini destekleyecek olmaları bakımından elbette ilişkiler çünkü Kalkınma Yolu sadece bir proje değil, aynı zamanda bir vizyon. Çok uzun zamandır iç savaşla, terörle mağdur olmuş Irak'ın ayağa kalkma serüveninin, aslında umudunun bir adı Kalkınma Yolu. O anlamda da aslında Sudani yönetimiyle beraber bir savaş karanlığından, umutsuzluktan yeniden kendini inşa edecek bir ülke olmaya dönük bir vizyonu var Irak'ın. Bu anlamda da Kalkınma Yolu bu vizyonun aslında umudunun adı. O yüzden de biz Kalkınma Yolu'nu sadece ticari bir mesele değil, terörle mücadele anlamında, istikrar anlamında, iki ülke arasındaki ilişkiler anlamında, ortak stratejik vizyon geliştirme anlamında ve bölgede terör, iç savaş gibi benzer sorunlar yaşayan ülkelere de bir umut olması anlamında çok destekliyoruz ve önemsiyoruz. O anlamda da Kalkınma Yoluyla beraber Sudani Hükûmeti kendisi için elbette bir başarı hikâyesi de üretmek istiyor ve bu anlamda çok da önemsiyor. O yüzden de iki ülkenin ortak stratejik vizyonu diyebiliriz buna ancak tabii ki proje Irak Hükûmetine ait. Ancak bu süreç başladığı andan itibaren Türkiye için birçok yatırım fırsatı olacak bu ülkede ve şu anda var olan anlaşmalarımız, şu anda var olan dış yatırımlarımız çok daha fazla artacak, biz de böyle bir anlaşmayla önümüzdeki dönemde artacak olan bu imkânları garanti altına almak için bir an önce böyle bir anlaşmayı imzalamayı tercih ettik.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Altunyaldız.

ZİYA ALTUNYALDIZ (Konya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bölgenin bu kadar istikrara ihtiyaç duyduğu ve gerçekten küresel anlamda pek çok emelin, pek çok arzusun bölgedeki faaliyetlerle tahkim edilmeye çalışıldığı bir dönemde ve dünyanın öbür tarafından bölgeye olan pek çok ilginin bölgede istikrarı bu kadar tehdit ve tahrik ettiği bir dönemde Türkiye-Irak ilişkilerinin son derece yapıcı ve bölgenin istikrarına da son derece katkı vereceği bir anlayışla bu denli ilerlemesinden son derece memnun olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Bu anlaşmanın esasen Türkiye ve Irak arasında, Bakan Yardımcımızın ifade ettiği gibi, yatırım ilişkilerinin geliştirilmesine, hem iki ülke ekonomilerine hem de bölgesel istikrara çok önemli katkılar sağlayacağını bir kez daha ifade etmek istiyorum.

Türkiye ve Irak tarihsel bağları, coğrafi yakınlıkları ve kültürel ortaklıklarıyla köklü ilişkiler kurmuş iki komşu ve vazgeçilmez ülkedir. Bu ilişkilerin ekonomik boyutunu güçlendirmek, sadece ticaretin artmasını sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda, son yıllarda giderek daha fazla sorunla karşı karşıya kalan bölgemizde istikrarı pekiştirecek ve her iki ülkenin de kalkınma hedeflerine ulaşmasına önemli katkılarda bulunacaktır.

İfade ettiğim gibi, Irak son yıllarda özellikle altyapı, enerji, sanayi ve inşaat sektörlerinde büyük bir kalkınma hamlesi içindedir. Bu bağlamda, Basra Limanı'nı Türkiye'ye ve ötesine bağlamayı hedefleyen büyük bir proje olan, gerçekten bölgenin istikrarına ve kalkınmasına da çok büyük katkılar yapacağını beklediğimiz Kalkınma Yolu Projesi gibi dev yatırımlar Irak'ın yeniden yapılandırılmasına yönelik önemli fırsatlar sunacaktır. Türkiye, güçlü inşaat sektörü ve mühendislik altyapısıyla bu projelerde başat bir rol oynayabilecek kapasiteye sahiptir elbette. Ayrıca, Türk firmalarının Irak'taki projelerde yer alması, iş gücü, teknoloji transferi ve lojistik alanlarında iki ülke arasında karşılıklı faydayı maksimize edecektir. Türkiye için Irak'taki bu kalkınma projeleri, ifade ettiğim gibi, yalnızca ekonomik bir fırsat değil, aynı zamanda bölgesel konumunu pekiştirmek, ticaret hacmini artırmak ve bölgesel istikrarı desteklemek adına da çok önemli ve büyük bir adımdır. Bu iş birliği, iki ülkenin de ekonomik büyümenin hızlandıracak, yeni istihdam olanakları yaratacak ve bölgenin kalkınması, güvenliği ve istikrarı ve bölge halklarının geleceği açısından da çok tahkim edici bir rol oynayacaktır.

Değerli arkadaşlar, diğer taraftan, Türkiye ve Irak arasında ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi PKK terörüyle mücadelede de önemli bir rol oynayacaktır. PKK, sadece Türkiye için değil elbette, aynı zamanda Irak için de ve bölge için de çok büyük tehdit oluşturmaktadır. PKK'yla mücadelede iki ülke arasındaki dayanışması terörün tamamen bitirilerek bölgemizdeki barış ve kalkınma yolundaki adımlarına da önemli katkılarda bulunacaktır. Bölgenin güvenliğini tehdit eden tüm terör unsurlarının tasfiye edilmesi, bölgemizin siyasi, ekonomik ve diğer sorunlarını aşması için ihtiyaç duyduğu istikrara da büyük katkılar sağlayacak ve aynı zamanda, bu manivelalar, bu araçlar yoluyla küresel iştahı da bir anlamda bertaraf edecek ve tasfiye edilmesini de sağlayacaktır.

İşte bu kapsamda, bu fırsatların değerlendirilmesine, tahkim edilmesine, uzun dönemli ilişkilerin tesis edilmesine, yatırımların karşılıklı teşvikine ve gerçekten yatırımların yeşermesine vesile olacak bu anlaşmayı son derece zamanlıca ve faydalı bulduğumu ifade etmek.

Anlaşmanın ülkemize ve Irak'a hayırlar getirmesini diliyor, katkı veren herkese teşekkür ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Utku Bey, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Aslında keşke 8'deki çerçeve anlaşmayı önce ele alıp sonra bunu alsaydık belki daha da faydalı olurdu ama biz burada -belki kaçırmış olabilirim, kaçırdıysam kusura bakmayın- Sayın Bakan Yardımcısından, kurumlardan rakamsal bilgi rica ediyoruz. Yani nedir bizim yatırımımız, kaçtı, kaç olmasını hedefliyorsunuz? Az önce Afrika'yı sordum, yine yanıt alamadım farkındaysanız. Yani güzel laflar falan ama rakam kaçtı, kaç yılda nereye geldik, önümüzdeki beş yıl hedefimiz şu, on yıl hedefimiz şu... Yani soyut şeyler üzerinden konuşmayalım. Sağ olsun, Sayın Derya Bakbak'tan daha fazla faydalandım yani onun kendi ili bağlamında anlattığı verilerden ama biz Bakanlığımızdan da daha net figürler duymak istiyoruz yani bu ülkeyle durumumuz ne, ne hedefliyoruz gibi. O yüzden, Afrika konusundaki sorum da baki yani ileride de olsa yanıtını vereceğinize inanıyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Aslında bu konular net. Genelde ticaret hacminin, yatırımların ne olduğu çok yakından takip edilir, bir de gelecek hedefleri sürekli belirlenir. İlgili arkadaşlarda bu bilgilerin olması lazım, Ticaret Bakanlığı belki burada olmayabilir ama.

Buyurun.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ AHMET HALİT HATİP - Sayın Başkanım, Komisyonun kıymetli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum efendim.

Türkiye ile Irak arasındaki ikili ticaret hacmimiz 2023 yılında 20 milyar dolar olup ihracatımız bunun 12,8 milyar dolarını oluşturmaktadır. Irak'tan ithalatımız ise 7,2 milyar dolar seviyesindedir. İhracatımızdaki başlıca ürünler altın, gümüş ürünleri, metaller, tahıl ürünleri ve elektrikli makinelerdir. İthalatımızda ise petrol ürünleri, altın, demirli metal ürünlerini öncelikli görüyoruz ve yatırımlar çerçevesinde baktığımız zaman efendim, 2002-2024 döneminde Irak'ın Türkiye'deki toplam yatırımı 13 milyon dolar olmuş olup bizim ise aynı dönemde Irak'taki yatırımımız 500 milyon dolar seviyesindedir. Ülkemizde şu an 3.462 adet Irak sermayeli şirket bulunmaktadır ve şu ana kadar da biz 96 adet teşvik belgesini Irak sermayeli şirketlerle imzalamış bulunuyoruz. Efendim, bizim bu anlaşmalarla hedeflediğimiz temel şey, ülkelerimiz arasındaki sanayi konularında iş birliklerinin artırılması ve böylelikle her iki ülkenin de gelişimini desteklemesi yönündedir.

Öbür taraftan da arz etmek istediğim bir diğer husus ise şu: Uluslararası finans kuruluşları nezdinde bu anlaşmaların kolaylaştırıcı etkisi çok yüksektir. Özellikle İslam Kalkınma Bankası, Dünya Bankası gibi uluslararası finans kuruluşlarının, çok taraflı kalkınma bankalarının bir ülkenin şirketine finansman sağlarken çıkabilecek herhangi bir durumda, oluşabilecek sorunlarda gidilebilecek bir üst mahkemenin olması veya bir çözüm mekanizmasının oluşturulmuş olması bu finans kuruluşlarının şirketlere finansmanını kolaylaştırıcı bir etki hâlinindedir. Biz bu anlaşmanın bu yönden de çok kıymetli olduğunu düşünüyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Bu Kalkınma Yolu Projesi'yle ilgili Sayın Ulaştırma Bakanının bir açıklaması vardı sanki 2025 sonu itibarıyla projenin tamamlanacağı, belki daha somut olarak ilerleyebileceği bir aşamaya geleceğiyle ilgili; sizde bilgi var mı onunla ilgili?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkanım, bu konuda İstanbul'da önce Ulaştırma Bakanları arasında bir toplantı yapıldı, oraya iki ülke, Irak ve Türkiye bakanları katıldı, diğer ülkelerden de özellikle Birleşik Arap Emirlikleri ve Katar'dan da dolaylı olarak katıldılar. Daha sonra ikincisi yapıldı bu toplantının, orada da somut yatırım imkânları konuşuldu. Şu anda net bir tarih söylemek zor ama daha fazla somutlaşmış durumda yani dört ülkenin yatırımıyla bu işin yürütmesi için şu anda çalışmalar sürdürülüyor. Net bir tarih söylemek şu an için zor olabilir ama bahsettiğiniz gibi, 2025 sonu düşünülen tarihlerden bir tanesi ilk aşama için.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Bunu şu açıdan da sordum aslında: Kalkınma Yolu Projesi aslında bizim bölgeye bir alternatif olarak da sunduğumuz, bölgenin barışı, refahı ve kalkınmasına ilgili bir proje. Dolayısıyla bu projenin de tam tersi, alternatif olarak sunulan şeyler sanki, Kalkınma Yolu Projesi'nin engellenmesiyle ilgili bazı ülkelerin sıcak bakmayabileceği gibi. Dışişleri Komisyonu olarak bu konuda katkı vermemiz gereken ülkeler veya parlamentolar varsa, özellikle bu konuda negatif düşünen ülkeler varsa, bilginiz olursa biz de o çerçevede faaliyetlerimizi artırırız.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkanım, tabii ki bu anlaşma Türkiye'nin ve Irak'ın öncelikle kârına olacak, faydasına olacak bir anlaşma olduğu için alternatif ticaret yollarını gündeme getiren diğer bazı ülkeler bu konudan çok da memnun olmayabilir. Mesela, bunun bir alternatifi "IMEC" diye tabir edilen ve Hindistan üzerinden, Suudi Arabistan ve İsrail üzerinden yürütmesi planlanan bir yoldu. Ancak bu yol, son dönemdeki Gazze'de devam eden savaştan sonra büyük oranda gerçekçiliğini -en azından şu an için- yitirmiş durumda. Bir başka alternatif de yine benzer bir yolun...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tersinden okunursa, Gazze'de devam eden savaş aslında bunun bir gerekçesi olarak da okunabilir mi?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Bunu benim söylemem biraz zor olur ama bu ticaret yolları, özellikle orta koridor ve Orta Asya üzerinden Çin'i Batı'ya bağlayan yollar bağlamında baktığımızda tabii ki şu andaki gerilimlerin ve savaşların önemli gerekçelerinden biri. Ancak bunun yanı sıra Kuzey Yolu da alternatif olarak masada bulunuyor. O da şu anda Kalkınma Yolu kadar gerçekçi bir alternatif değil ama İran üzerinden Rusya'ya devam edecek bir alternatif de şu anda destekleniyor ama bunlar içerisinde en rasyonel, en ucuz, en yapılabilir olanı Kalkınma Yolu olarak görüyoruz, o yüzden de biz bu yolu destekliyoruz çünkü Türkiye'ye ulaştığında Kalkınma Yolu, Türkiye'deki ulaşım hatlarına bağlanması çok kısa zamanda çözülecek bir sorun ama diğer yolların başka yatırımlara ihtiyacı var; o yüzden en gerçekçisi şu anda Kalkınma Yolu gibi görünüyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Şahin, buyurun.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) - Sayın Başkanım, Değerli Bakanım; Kalkınma Yolu Projesi sadece Türkiye'ye ve saydığımız dört ülkeye değil aslında bütün bir bölgeye hem ekonomik anlamda hem istikrar anlamında çok ciddi katkıları bulunacak ve canlandıracak bir proje. Aslına bakarsanız, proje üç Bakanlığımızı ilgilendiriyor; hem Ulaştırma Bakanlığını hem Ticaret Bakanlığını hem Dışişleri Bakanlığımızı. Bu anlamda, ben fırsat bulduğum bu üç Bakanlıkla alakalı tüm görüşmelerimizde her fırsatta bir noktanın altını çizmeye çalışıyorum. Aslında ya ben çok anlamlı ve değerli buluyorum ya bana çok anlamlı ve değerli geliyor veya Bakanlıkta o beklediğim etkiyi göremiyorum açıkçası; o da şu: Şimdi, Çin ile Pakistan arasındaki Çin-Pakistan Ekonomik Koridor Projesi (CPEC) var. Aslına bakarsanız, aslında bu sadece bölgesel anlamda değil küresel anlamda bütün ekonomik plakaları yerinden oynatacak, bütün ekonomik ilişkileri, siyasi ilişkileri, ticari ilişkileri yerinden oynatacak ve yeni bir süreç başlatacak bir proje. Şöyle ki: Çin, Orta Doğu ve Afrika, Avrupa pazarına Güney Çin Denizi üzerinden, Hint Okyanusu üzerinden on iki günde ulaşabiliyor yani hem enerjiye hem de Orta Doğu, Afrika ve Avrupa pazarlarına on iki günde ulaşabiliyor. Artı Güney Çin Denizi güzergâhı Çin açısından son derece riskli; oradaki o Tayvan gerilimi, Amerika'yla olan, süren

gerilim o rotayı Çin açısından çok riskli hâle getirmiş durumda. Çin buna alternatif olarak Çin-Pakistan Ekonomik Koridor Projesi'ni hayata geçirdi ve tamamladı; toplam bütçesi 62 milyar dolarlık olağanüstü bir proje. Çin'in güneybatı kısmı, Kaşgar Bölgesi'nden başlayıp Pakistan'ın kuzeyinden aşağı inerek Gvadr Limanı'na, Basra Körfezi'ne, Hürmüz Boğazı'na yaklaşık 3 bin kilometrelik hem demir yolu hem kara yolu hem enerji hattı hem de çeşitli bölgelere havalimanı kurulmasını öngörüyordu ve tamamlandı proje. Şu an Çin Avrupa pazarına ve Orta Doğu, Afrika pazarına on iki gün yerine üç günde ulaşabiliyor, bütün ürünlerini üç günde bu pazarlara ulaştırabiliyor. Ve daha da önemlisi, ihtiyacı olan enerjiye Hürmüz Boğazı üzerinden, Gvadr Limanı üzerinden direkt ulaşabiliyor.

Şimdi, bu, olağanüstü bir proje, tamamlanmış durumda ve Türkiye açısından da dost bir ülke olan Pakistan'ın üzerinde gerçekleştirilmiş bir proje. Aslına bakarsanız, Kalkınma Yolu projemizin tam başladığı noktada biten bir proje aynı zamanda. Yani biz Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru Projesi'ni...

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Helal olsun Aliciğim, bu yolu da Pakistan'a çıkardın ya...

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) - Yani şöyle: Umarım Bakanlıklarımız da sizin gibi algılamazlar Kamil ağabey.

Değerli Vekilim, şimdi, gerçekten çok kıymetli bir proje, 62 milyar dolar harcanmış, tamamlanmış ve tam da Kalkınma Yolu Projesi'nin başlayacağı noktada bitmiş bir proje. Aslında Kalkınma Yolu Projesi'yle entegre edildiğinde, bir araya getirildiğinde Kalkınma Yolu Projesi'nin etkisini 4-5 kat daha da artırabilecek bir proje. Yani Türkiye'nin bir şekilde iki projeyi entegre ederek oradaki o projenin bir parçası olarak Kalkınma Yolu Projesi'nin etkisini daha da fazla artırması gerektiğine inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Ergun.

METİN ERGUN (Muğla) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Aslında Irak'la ilgili iki anlaşmayı arka arkaya konuşsak daha güzel olacaktı galiba yani birbirini tamamlayan şeyler.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet.

METİN ERGUN (Muğla) - Yani bu teşvik anlaşmasıyla ilgili olarak sormak istediğim birkaç soru var: Irak'la aramızda mevcut petrol davaları hangi aşamadadır? Uluslararası Tahkim Mahkemesinin vermiş olduğu tazminat cezaları Türkiye tarafından ödenmiş midir? Anlaşmanın 6'ncı, 7'nci, 10'uncu ve 12'nci maddeleri bu alandaki sorunların aşılmasına imkân verecek midir?

Bir şeyi daha ifade edeyim: Yani Irak tarihi ve kültürel bağlarımız olan, derin bağlarımız olan bir ülke; son dönemde bir -toparlanma diyelim- iç savaştan kurtulma dönemi yaşıyor. Eğer yetkili kurulların Komisyonumuza bu konuda geniş bir bilgi vermelerini sağlarsanız...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Irak'la ilgili mi?

METİN ERGUN (Muğla) - Irak'la ilgili. Yani son durum nedir, ticaret durumu nedir, ülkenin durumu nedir, savunma durumu nedir vesaire.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tabii ki olabilir aslında, memnuniyetle.

METİN ERGUN (Muğla) - Bununla ilgili geniş bir bilgilendirme sağlayabilerseniz de memnun oluruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Olur, biz ona bakalım, memnuniyetle. Yani ayrı bir sunum olarak belki sonraki toplantılarda gündeme alabiliriz.

Aslında önceden bir şeyimiz de vardı, o da kaldı; Maarifile ilgili -hatırlarsanız, ilk toplantılarda- sorular vardı. Belki davet edelim; onları da burada bütün şeylerini açıklasın diye... Onu da davet etmedik, gündem değişince öylece kaldı. Belki onları bir toplayıp, aslında düzenli birkaç toplantı yapıp bu tür bilgilendirme toplantılarını memnuniyetle alabiliriz, iyi olur.

METİN ERGUN (Muğla) - Yeni bazı seçimler oldu. Özellikle Kerkük'ün durumu nedir, Erbil'de yaşananlar nedir, bunlarla ilgili geniş bir bilgilendirme yapılırsa da iyi olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam, biz onunla ilgili ayrı bir çalışma yapalım.

Sayın Yılmaz...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkanım, Irak Genel Müdür Yardımcımız bu konudaki en yetkin isimlerden biri, müsaadenizle kısaca özetleyecek.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI IRAK İLE İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI GÜÇLÜ KALAFAT - Kıymetli milletvekilleri, Irak'la tahkim davasında bizim ülkemizin tutumu bu meselenin dostane bir çözüme kavuşturulması ve bu yöndeki müzakereler iki ülke enerji bakanlıkları arasında devam ediyor. Bir yandan da süreci uzatan bir husus, Bağdat ve Erbil arasında enerji dosyasında devam eden diyalog süreci; bazı hususlarda anlaşmaya varmaları bekleniyor.

Dolayısıyla, son durumda bu, dostane çözüm olsun şeklindeki beklentimizi her vesileyle Irak makamlarıyla paylaşmaya devam ediyoruz. Dedğim gibi, teknik boyutu da Enerji Bakanlığımız uhdesinde yürüyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Başka soru, görüş yoksa teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE IRAK CUMHURİYETİ

**HÜKÜMETİ ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE
KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 22 Nisan 2024 tarihinde Bağdat'ta imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Madde hakkında söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2344) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya, İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın, Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı'nın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2345) (3)

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemin 3'üncü sırasında İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş'un (2/2345) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 14/08/2024 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan Teklif, 15/08/2024 tarihinde esas Komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali Komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Ben teklifle ilgili bilgilendirmek üzere sözü Sayın Yılmaz'a veriyorum.

DİŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, ülkemiz ile Birleşik Arap Emirlikleri arasında esasen 28 Eylül 2005 tarihinde imzalanarak 24 Temmuz 2011 tarihinde yürürlüğe girmiş bir YKTK Anlaşması mevcut olup iki ülke arasında uluslararası yatırım hukukundaki son gelişmeleri yansıtan yeni bir anlaşma imzalanması ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu kapsamda, 19 Temmuz 2023 tarihinde imzalanan YKTK Anlaşması mevcudun yerine geçecektir.002

Güçlü bir ekonomik ilişkiye sahip olduğumuz Birleşik Arap Emirlikleri 2002-2024 Eylül döneminde Türkiye'ye gelen doğrudan yatırım girişlerinde yaklaşık 5,7 milyar ABD dolarıyla 13'üncü sıradadır. Diğer taraftan, Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki yatırımları 2023 yılı sonu itibarıyla 158 milyon ABD doları tutarındadır.

2023 yılında ticaret hacmimiz 2022 yılına kıyasla yüzde 107 artış göstermiş ve 20 milyar doları aşmıştır. Bu veriyle Birleşik Arap Emirlikleri, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki en büyük ticaret ortağımızdır. Birleşik Arap Emirlikleri'nde bin civarında Türk sermayeli firma, ülkemizde ise 600 kadar Birleşik Arap Emirlikleri sermayeli şirket faaliyet göstermektedir.

Güncellenen YKTK Anlaşması'nın iki ülke yatırımcılarını daha fazla teşvik edeceğine inanıyoruz. Bu doğrultuda, 2023 yılında imzalanan yeni anlaşma, 2005 tarihli anlaşmadan bazı noktalarda farklılıklar göstermektedir. Örneğin, yeni anlaşmada "yatırım" terimi, uzun süreli ekonomik ilişkiler kurmak amacıyla iş faaliyetleriyle bağlantılı olarak yapılacak uluslararası doğrudan yatırımları kapsayacak ve böylelikle kısa süreli ve spekülasyon niteliğindeki portföy yatırımlarını dışarıda bırakacak şekilde tanımlanmıştır. Keza, yeni anlaşmaya "Ev sahibi ülke tarafından diğer âkit taraf yatırımcılarının yatırımlarına uygulanacak 'millî muamele' ilkesinin gayrimenkul edinimine ilişkin olarak uygulanmasını zorunlu kılmayan istisna hükmü..." eklenmiştir. Ayrıca, yeni anlaşmanın kapsamı, yalnızca yatırım sonrası süreç ve işlemleri içerecek şekilde tasarlanmış olup yatırım öncesi süreçler kapsam dışı bırakılmıştır. Yeni anlaşmaya, anlaşmanın hangi hâllerde uygulanmasının kısıtlanabileceğini düzenleyen "genel istisnalar" maddesi eklenmiştir. Uluslararası tahkim davalarına sıklıkla konu olan "dolaylı kamulaştırma kavramı" da yeni anlaşmada netleştirilmiştir. Yeni anlaşmada, yatırımcı-devlet uyumsuzluklarına ilişkin madde çok daha kapsamlı bir şekilde düzenlenerek günümüz uluslararası yatırım hukuku gelişmelerine uygun hâle getirilmiştir.

Özetle, 2023 tarihli anlaşma, günümüz koşullarına daha uygun ve ekonomik çıkarlarımızı daha fazla koruyacak şekilde tasarlanmıştır.

Anlaşmanın onay süreci Birleşik Arap Emirlikleri tarafından henüz tamamlanmamıştır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerinde görüş almak isteyen arkadaşımız...

Buyurun Sayın Emre.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Çok kısaca bir şey sormak istiyorum: Şimdi, Sayın Bakan Yardımcısı da temas etti, bu anlaşmanın, yani bize gelen kanun teklifinin -daha doğrusu- gerekçe bölümünde 6 maddede, 6 başlıkta bu 2005 anlaşmasıyla farklar açıklanmış zaten. Şimdi, bu gerekçe çerçevesinde, tabii, yanıtlanmasını istediğim soru şu: Yani on sekiz yılda ortaya çıkan birtakım problemler, bu problemlere çözüm bulunamaması gibi bir arayış mı acaba yeni bir anlaşma yapılmasını tetikledi? Tabii, eğer böyleyse yani bu sorunlar ilgili Bakanlıklarda, diyelim ki Ticaret Bakanlığı'nda, Sanayi Bakanlığı'nda tutuluyor mu? Yani bununla ilgili bir arşiv var ve bunların sonra bir mevzuat hâline geleceği düzenli bir çalışma var mı? Bunun prosedürü nasıldır acaba? Bunu sormak istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ AHMET HALİT HATİP - Yani herhangi bir sorundan değil, gelişen şartlardan dolayı, tanımların genişlemesinden dolayı anlaşmalarda bazı güncellemelere gidiliyor ama Birleşik Arap Emirlikleri özelinde herhangi bir problem yaşanması söz konusu değil. Ancak bu yeni tanımlarla daha hukuki temeli kuvvetli anlaşmaların yapılabileceğini öngörüyoruz.

Arşiv kısmında evet, bizim kendimizde tuttuğumuz hem teşvik kısmında hem yatırımlar kısmında arşivlerimiz var ve ülke bazlı bunları takip etmeye devam ediyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani bizim aslında Dışişlerinin arşivi belki dünyadaki en ciddi arşivlerden biri, biz bile gittiğimiz ziyaretlerde, gittiğimiz yerdekilerle görüşmelerimizi buradan gelen, Dışişlerine gelen notlardan görüyoruz. Yani "görüşтік" dediklerinde, evet, "Siz de görüşmüşsünüz." şeklinde o notlar bize geliyor. Kiminle ne görüşтік, ne söyledik, onlara kadar, tamamen, ta on yıl öncesinde, ilk günden beri bizim bütün şeyler orada, ki bizdeki tarihi biliyorsunuz, ta Osmanlı'dan gelen neredeyse en sıkı arşiv bizde, Türkiye Cumhuriyeti'nde de aynı ciddiyet devam ediyor.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Arşivle ilgili çalışma herhâlde hâlâ sürüyor yani bazı ülkelerle ilgili, bazı dönemlerle ilgili, yani Dışişleri Bakanlığı arşivinin açılmasıyla ilgili proje sürüyor bildiğim kadarıyla...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Arşivin tasnifleştirilmesiyle ilgili çalışmaları ve açılmasıyla ilgili çalışmaları soruyor.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Vekilim, tabii ki o konuyla alakalı çalışmalar devam ediyor ve çok aktif şekilde devam ediyor; hatta çok yakın zamanda Millî Mücadele döneminde ve sonrasında Macaristan ile Türkiye arasındaki yazışmalarla ilgili hem Macaristan'la ilişkilerimizin 100'üncü yılı vesilesiyle bir kitap yayınladık. Bu tür çalışmalarımız şu anda ülke temelli devam ediyor ama takdir edersiniz ki özellikle yakın döneme ait arşiv kısmının çok ciddi bir elemenden geçirilmesi gerekiyor millî güvenlik gerekçeleri nedeniyle. O yüzden, biz şu anda, son dönemde, arşivde 8 büyükelçimizi görevlendirerek orayı tahkim ettik ve 8 büyükelçimiz düzenli olarak bu arşivleri okuyarak millî güvenlik açısından bunları değerlendiriyorlar, bu tasnife devam ediyorlar. Biz de bu çerçevede, çeşitli akademisyenlerden de yardım alarak, aynı zamanda o ülkelerle ilişkilerimizi de göz önüne alarak, farklı ülkelerle ilişkilerimizi de göz önüne alarak bu çerçevede yavaş yavaş açmaya devam ediyoruz.

Bir Latin Amerika ülkesiyle ilgili bir çalışma yaptık çok yakın zamanda ancak takdir edersiniz ki bu konuda standart oluşturma, özellikle hangi arşiv unsurlarının paylaşılması vesaire konusunda her ülkeyle ilgili farklı kriterler oluşturulması gerekiyor. Şu anda o konudaki çalışmalarımız da devam ediyor. Daha öncekine oranla daha fazla bilgi paylaşacağız önümüzdeki dönemlerde.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Yılmaz, bizde bir süre yok bildiğim kadarıyla, "Şu kadar süre sonrasında arşivler açılır." diye bir süremiz yok.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Zaten 50'li yıllara da gelmedi yani hâlâ en son açılma 1940'lı yıllarla ilgili falandı yani.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani bazı ülkelerde var mesela bu, "Şu kadar süre sonrasında arşivler açılır." diye, Türkiye Cumhuriyeti'nde henüz öyle bir şey yok.

DİŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Bizde öyle bir şey yok Sayın Başkanım ama biz de az önce arz ettiğim gibi, mümkün olduğu kadar bu konuda daha açık ve şeffaf davranmak üzere, arşiv konusunda çalışmalarımızı şu an hızlandırılmış şekilde sürdürüyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Başka soru veya görüşü olan, önerisi olan arkadaşımız var mı? Yok.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ HÜKÜMETİ ARASINDA YATIRIMLARIN
KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMANIN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 19 Temmuz 2023 tarihinde Abu Dabi'de imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz isteyen arkadaşımız? Yok.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Maddeyle ilgili söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yine İç Tüzük'ün 45'inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2345) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın'ın özel sözcüler olarak seçilmesi teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2639) (4)

BAŞKAN FUAT OKTAY - 4'üncü madde gündemimizden çıkarılmıştı. Dolayısıyla, size dağıttığımız gündemde bir karışıklık olmaması hasebiyle, ben yine aynı maddeler çerçevesinde devam edeceğim ama tabii ki bu, tutanaklarımıza 4'üncü madde olarak geçecek şu anda sizde bulunan gündemin 5'inci sırasında yer alan, 4'üncü maddenin çıkarılmasıyla da 4'üncü sırasına geçen madde gündemimizde.

İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/2639) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 25/10/2024 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif, aynı tarihte esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Ben Sayın Emre'nin önerisini ilgili Komisyon Başkanımızla da görüşeceğim. Belki şöyle bir şey de önerebilirim onlara: Bizim çalışmalarımızın şeye uğramaması açısından bir süre verebiliriz. "Şu kadar süre içerisinde siz görüşebilir, bize görüş bildirebilerseniz biz memnuniyetle onu raporlarımıza alarak görüşmelerimizi yaparız." teklifinde bulunuruz. Yani zaten şu anda da onlar görüşüp bize

bildirebilirler, belirli bir süreleri de vardı. Bize henüz gelmediği için biz devam ediyoruz ama bir hatırlatmada bulunmakta fayda olabilir. Ben ilgili Komisyon Başkanımızla da tüm Komisyon adına görüşeceğim.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Her anlaşmada olmayabilir Başkanım ama kritik anlaşmalarda, sözleşmelerde olabilir.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, evet.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Sayın Yılmaz, bilgilendirebilir misiniz teklifle ilgili.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; gündemimizde yer alan YKTK anlaşmaları arasında 3'üncü sırada bulunan Asya-Pasifik bölgesinde stratejik bir iş üssü olan Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükûmetiyle imzalanan YKTK Anlaşması, taahhüt ettiği öngörülebilir ve istikrarlı yatırım ortamıyla ülkemiz yatırımcılarının Çin pazarına açılması, Asya-Pasifik bölgesindeki varlığını güçlendirmesi ve aynı zamanda nitelikli, ileri teknoloji üreten yabancı yatırımların ülkemize gelmesi bakımından değerli katkılar sağlayacaktır.

Çin'le ilişkilerimizde ekonomik, ticari ilişkilerimiz ve yatırımlar konusu önemli bir yere sahiptir. 2023 yılında ikili ticaret hacmimiz 48 milyar doları geçmiştir. Asya'da 1'inci, dünyada 3'üncü büyük ticaret ortağımız Çin'le ticaretimizi güçlendirirken daha sürdürülebilir, dengeli bir yapıya kavuşturmayı hedefliyoruz. Türkiye ile Çin yeni teknolojiler, yeşil dönüşüm, sanayi, ulaştırma, sivil havacılık, tarım, finans, turizm, kültür ve sağlık alanlarında iş birliğini güçlendirmeyi sürdürmektedir. Bu alanlarda ilerleme görülmeye başlanmıştır. 2024 yılının ilk dokuz ayında Türkiye'yi ziyaret eden yabancılar arasında en fazla Çin vatandaşlarının sayısı artış göstermiştir. Söz konusu dönemde Çin'den ülkemize gelen ziyaretçi sayısı yüzde 83,54 artışla 311 bin olmuştur. Elektrikli otomobil üreticisi BYD'nin ülkemizde yaklaşık 1 milyar dolar tutarında yatırım yapma kararı da memnuniyetle karşılanmıştır. Çin'le ekonomik ilişkilerimiz çerçevesinde Çin'in küresel ticarete açılan kapısı olarak nitelendirilen Hong Kong Özel İdaresiyle karşılıklı yatırımların teşviki ve artırılmasına da özel önem atfediyoruz. Hong Kong'la ekonomik ve ticari etkileşimi artırmamızın Çin'le olumlu mecrada seyreden ilişkilerimize de katkıda bulunacağı kanaatindeyiz. Hong Kong'la ikili ticaret hacmimiz 2023 yılında 2 milyar 385 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. İhracat 895 milyon doları, ithalat 1 milyar 490 milyon doları, denge ise eksi 595 milyon doları bulmuştur.

Uluslararası ticaret ve finans merkezi konumundaki Hong Kong'un sunduğu imkânlardan daha fazla yararlanmaları için iş çevrelerimizi teşvik ediyoruz. Hong Kong'un güçlü finansal altyapısı ve serbest ticaret politikalarıyla küresel sermaye akışına erişimde bulunduğu önemli avantajlar bulunmaktadır. Aynı zamanda ana kara Çin'e açılan bir kapı olan Hong Kong, Çin pazarına erişim konusunda da stratejik bir merkezdir. Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükûmetiyle YKTK anlaşması 1 Haziran 2023 tarihinde Ankara ve 31 Ekim 2023 tarihinde Hong Kong'da nota teatisi yoluyla imzalanmıştır. Anlaşma, büyük ölçüde ülkemiz taslak metnine dayanmakta olup günümüz yatırım anlaşmalarında yer alan modern hükümler içermektedir. Anlaşmada yatırımlara uygulanacak asgari muamele standardı kapsamında adil ve hakkaniyete uygun muamele ile tam koruma ve güvenlik kavramlarının tanımı netleştirilmiştir. Keza, yatırım, çevre ve sağlıkla ilgili veya diğer düzenleyici hedefler maddesinde âkit tarafların yatırımları teşvik etmek için çevre ve sağlıkla ilgili veya diğer düzenleyici hedeflerine ilişkin önlemleri gevşetmesinin uygun olmadığı kabul edilmiştir. Anlaşmada şeffaflık maddesi yer almaktadır. Anılan madde, âkit tarafların yatırımları etkileyebilecek kanunlarını, düzenlemelerini, usullerini ve genel uygulamaya ilişkin idari hükümlerini, yargı kararlarını ve uluslararası anlaşmalarını makul bir süre içerisinde yayımlamasına hükmetmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen?

Sayın Emre, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, anlaşma Hong Kong Özel İdaresi kapsamında ama Türkiye ile Çin ticaretine ilişkin hem belli noktalara temas etmek hem de bir soru sormak istiyorum. Şimdi, bulabildiğim en son ticaret rakamı 2024 yılı Ocak-Ağustos dönemi, Türkiye-Çin karşılıklı ticaretiyle ilgili. Şöyle bir manzara var: 2024 yılı Ocak-Ağustos arasında Türkiye'nin Çin'e ihracatı 2,2 milyar dolar düzeyindeyken Türkiye'nin Çin'den ithalatı aynı sekiz aylık dönemde 29,4 milyar dolar düzeyinde yani neredeyse 14-15 katlık bir farktan bahsediyoruz. Şimdi, malumunuz, tabii, Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı Avrupa Birliği üyeleri ile Türkiye'nin ticareti düşünüldüğünde dengeli bir manzara var. Rusya Federasyonu, tamam, enerji alıyoruz ama turizm gelirleri de düşünülürse bir yanıyla, Türkiye açısından bir dengeye gelmiş gibi düşünülebilir ama yani Türkiye-Çin ticaretinde müthiş bir asimetri var. Şimdi, bunun düzeltilmesiyle ilgili hangi adımlar atılıyor, hangi çalışmalar yürütülüyor? Ve yani Türkiye'nin öteden beri hem karşılaştığı döviz şoklarının hem yüksek enflasyonun en önemli sebeplerinden biri yani Türkiye'nin kronik bir iktisat tarihi problemi olarak cari açık önümüzde bir mesele olarak var ve bu, en önemli kaynaklarından biri olarak görülüyor. Bu bakımdan yani atılan adımlar, politikalar hakkında ben bir soru sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum Sayın Emre.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Tabii, bu, bizim, Cumhuriyet Halk Partisi olarak Türkiye ile Çin ilişkilerinin derinleşmesine bir itirazımız anlamında değil ama bu asimetrinin giderilmesi bakımından bunu gündeme getirmek istedim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun Sayın Yılmaz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Vekilim, elbette söyledikleriniz bizim de gündemimizde olan konular. Dünyada neredeyse her ülkenin benzer bir sorunu var Çin'le ilgili. Bu, tabii ki öncelikle Çin'in üretim kapasitesiyle ilgili ama bu konudaki çabalarımız için ben öncelikle Sanayi Bakanlığından arkadaşımıza söz vermek istiyorum.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ AHMET HALİT HATİP - Sayın vekillerim, saygılar sunuyorum.

Zatinalinizin de söylediği gibi, Çin’le olan cari açığımız bizim ekonomimizdeki ciddi yüklerden bir tanesi. Buna baktığımız zaman bunun 2 tane parametresi olduğunu görüyoruz. Bir, ihracat yapabilmek için yaptığımız ara ürün ithalatlarımız var, ikincisi de doğrudan alımlarımız var ve bu doğrudan alımları çözmemiz için geliştirdiğimiz stratejilerden bir tanesi de yabancı yatırımcının Türkiye’ye kazandırılması. Mesela bazı Çinli firmalar Türkiye’ye gelip ürün ürettikleri zaman buradan da Avrupa Birliği pazarına ihracatlarını bizim Gümrük Birliği Anlaşmamız nazarında daha kolaylıkla yaptıkları zaman, bu ürünler bizim için artık cari açığımızı baskılayıcı noktaya geliyor. Bizim son dönemde duyurulan BYD ve inşallah yakın zamanda duyurulacak diğer üretim anlaşmalarımızın temel fonksiyonlarından bir tanesi de Çin’le olan cari açığımızı kapatıcı etkilerinin olmasını sağlayacaktır. Bu, temel stratejilerimizden birini oluşturmaktadır.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Aslında bu söylediğiniz konu Japonya’yla ilgili de en çok tartıştığımız konulardan biriydi. Yine, bu, Çin’le ilgili geliştirilen, şimdi, doğrudan yatırımların artırılması, BYD ve benzeri yatırımlarla özellikle otomotiv sektöründe ve bu, farklı sektörlerde de şu anda konuşuluyor benim bildiğim kadarıyla. Japonya’nın şöyle bir tezi vardı, argümanı vardı, diyordu ki: “Siz, bizi sadece doğrudan ithalat ve ihracat boyutunda ölçüyorsunuz, dolayısıyla ciddi bir dış ticaret açığı olarak görüyorsunuz ama bizim Japonya olarak çok ciddi yatırımlarımız var Türkiye’de ve Türkiye’den ihracat yapıyoruz, aslında sizin ihracatınıza katkıda bulunuyoruz. Bizim ithalatımız gibi gözükən şeyler aslında oradan gelip üretime katkı verip oradan da ihraç edilen şeyler. Dolayısıyla bunu bu yönde değerlendirmenizi isteriz. Tamamen ithalat değil.” Biz de buna karşı çıkıyorduk yani karıştırmayın, olabilir ama o Türkiye’ye yapılan doğrudan yatırımdır, dolayısıyla o ihracat Türkiye’nin ihracatıdır. “Biz size somut ithalat ve ihracat boyutunda bakar ve bizim buradaki cari açığın kapatılmasıyla alakalı faaliyetlere odaklanmamız lazım.” diyorduk. Şimdi, Çin’le de bildiğim kadarıyla tüm alanlarda bu yoğun şekilde devam ediyor ama doğrudan yatırımlar daha da önem arz etti son zamanlarda diyebiliyoruz. Devamı gelecek mi? Ümit ederiz gelir.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ AHMET HALİT HATİP - Yoğun şekilde çalışıyoruz çünkü ülkemiz açısından çok önemli olduğunu düşünüyoruz, hem ithalatın azaltılması hem Türkiye’nin istihdamının artırılması...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Çünkü bu bir şekilde aslında Batı’daki aynı şekilde diğer ülkeler ve benzer sektörlerdeki şirketleri de rekabete açacak. Dolayısıyla oradan da Türkiye’ye yatırımı teşvik edecektir, karşılıklı yatırımı da teşvik edecektir.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bu önemli bir bahis Sayın Başkanım ama arkadaşlarımızı da yakalamışken bir soru sormak istiyorum.

Ben uzman değilim ama basında yer alan haberlerden anladığım kadarıyla bu BYD konusu bir yandan da Türkiye’deki yerli elektrikli otomobil üretimi Togg bakımından belli problemleri beraberinde getirebilir. Togg’un birtakım risklerle karşılaşmasını gündeme getirebilir gibi haberler var birçok yerde, siz de rastlamışsınızdır buna; ne düşünüyor Bakanlığımız bu bakımdan?

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ AHMET HALİT HATİP - Sayın Vekilim, biz buna katılmıyoruz yani Togg millî projemiz, Bakanlığımız olarak da her türlü desteği Sanayi Bakanlığı olarak veriyoruz ama biz, mesela, BYD’nin veya diğer büyük üreticilerin Türkiye’de üretime başlamasını sektörün büyümesi olarak değerlendiriyoruz ve öte yandan şunu da görüyoruz: Türkiye’deki sayıları son dönemde çok artmış olsa da elektrikli araç piyasası hâlâ konvansiyonel motora göre, içten yanmalı motora göre hâlâ düşük seviyede ama bunun artacağını öngörüyoruz. Aslında büyük üreticilerin Türkiye’ye girmesi, Türkiye’de yeşil dönüşüm çerçevesinde elektrikli araca talebin ve bu pazarın genişlemesi olarak görüyoruz. Öbür taraftan da temel olarak yakaladığımız yani hem ilgili şirketlerle, kuruluşlarla yaptığımızda da gördüğümüz çok net bir şey var: Bu kuruluşlar tabii ki Türkiye pazarını çok önemli görüyorlar ama en büyük hedefleri Avrupa Birliği pazarına girmek ve bizim gümrük birliğinden sahip olduğumuz hakların onlara sağlayacağı avantajlar çok ciddi bir etki oluyor. Bu çerçevede, BYD’nin ve diğer üreticilerin de biz bu tarzdaki iştahlarını kendi ülkemizin çıkarlarına yönlendirecek adımlar atıyoruz. Togg’u korumaya, desteklemeye tabii ki devam edeceğiz ama benim profesyonel olarak değerlendirmemde Togg’un, BYD yatırımdan veya diğer Çin yatırımlarından kötü etkileneceğini değil, ekosistem büyümesinden dolayı daha da kuvvetlenerek çıkacağı sonucuna varmaktır. Efendim, çok özür dileyerek bir örneği vermek istiyorum. Mesela, Çin’i incelediğimiz zaman şunu gördük: Tesla yatırım yaptıktan sonra Çin’deki elektrikli araç üreticilerinin kuvveti ve pazarı artıyor çünkü bir ekosistem büyümesine sebep oluyor Tesla ve BYD’nin de ve diğerlerinin de bizde aynı etkiyi oluşturacağını, elektrikli araç sektörünün de çok daha büyüyeceğini öngörüyoruz.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Aslında ne Togg’un ne de bir başkasının korumacılıkla bir yere gitme şansı yok. Mutlaka rekabetçi olmak zorunda, sadece Türkiye içerisinde değil, uluslararası boyutta rekabetçi olmak zorunda. Aslında Türkiye tarihine baktığımızda da yakın tarihte bunun iki önemli örneği var. Birincisi, otomotiv sektörüyle ilgili; 80’lerde tamamen dışa kapalı olan yapı açıldığı zaman çok ciddi bir... O günün şöyle gazetelerine, medyasına, basınına falan bile dönsek yereldeki otomotiv sektörünün yok edileceğiyle alakalı bir şey vardı. Hâlbuki, şimdi, sonrasında görüldü ki oluşan rekabet hem kalitenin artırılmasına hem de Türkiye’yi bir üretim merkezi, onun ötesinde bir tasarım ve AR-GE merkezine doğru çekmeye başladı. İkincisi de Türk Hava Yolları bunun en güzel örneğidir. Türk Hava Yollarının, hatırlarsanız, 2000’lerin başında monopolistik bir yapısı vardı. Bu açıldığında çok büyük eleştiriler vardı “Siz millî hava yolu şirketimizi yok edeceksiniz.” gibi, hâlbuki birdenbire rekabete açılınca şimdi dünyanın en sayılı hava yolu şirketlerinden biri oldu çünkü kendi içinizde ne kadar büyük olduğunuzu zannettiğiniz önemli değil, rekabet ettiğinizde, bu rekabet ölçüsünde güçlü olduğunuzda ayakta kalıyorsunuz. Bence Togg’a da faydalı olacaktır, olması gerekir diye düşünüyorum ve Togg yöneticilerinin de bu anlamda gerekli tedbirleri alması gerekir yani

korumacılıkla değil, rekabetle ayakta kalmaları hem teknolojik açıdan hem verdikleri servis hizmeti açısından, kalite açısından, her açıdan rekabet etmek zorundadır.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bir son soru daha bununla ilgili sormak istiyorum. Türkiye’de malumunuzca “otomotiv gazeteciliği” diye bir alan var, bu konularla ilgili araştırmalar yapan, yayınlar yapan gazeteciler var. O kapsamda şöyle bir görüş de çok ortaya atılıyor: “BYD’nin 1 milyar dolarlık yatırımının aslında doğrudan 1 milyar dolarlık bir yatırım anlamına gelmeyeceği, kendi geliştirdikleri teknolojilerin Türkiye’de de kullanıma sokuluyor olmasının bir maliyet kalemi olarak aslında yer alacağı ve bunun çok gerisinde bir yatırımın yapılacağı...” Bu bilgiler doğru mu acaba? Yani bu yatırım rakamlarını nasıl düşürmek gerekir?

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ AHMET HALİT HATİP - Doğru olmayan bilgilerin dolandığını biz de biliyoruz ama bizim onlarla müzakere ettiğimiz süreç onların doğrudan 1 milyar dolar yatırım yapması, bir AR-GE merkezi kurması ve aynı zamanda o AR-GE merkezi üzerinden de bazı önemli çalışmalarını Türkiye’ye getirmesi ve bu şekilde de Türkiye’de ekosistemi desteklemesi şeklinde devam ediyoruz. Biz size bununla alakalı da bir bilgi notu arz edelim uygun dersiniz.

Sağ olun.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Utku Bey, buyurun.

UTKU ÇAKIROZER (Eskişehir) - Affınıza sığınarak, Yunus hoca Çin bahsini açtığı için yoksa anlaşmanın içeriğinden biraz saptığımızın farkındayım.

Bu BYD anlaşmasıyla birlikte yine basında bazı haberler çıktı. O da şu... Tabii ki BYD’nin yani biz Türkiye’ye yatırım gelmesinden memnun oluruz, kendi yerli sanayicimiz kaybetmediği, yerli üretimimiz kaybetmediği sürece, ülkemizin çıkarı neyse. Şöyle bir şey okudum, gördüm, çok da yalanlanmadı ya da benim belki dikkatimden kaçmıştır: Bu anlaşmanın kapsamında yani aslında daha büyükçe bir çerçeve olduğu ve Çin’in de aynı zamanda bu yatırımı yaparken Türkiye’de bazı yer altı kaynaklarından faydalanmasının önünün açılacağı yani bazı madenleri işletmesi noktasında ona bir ayrıcalık tanınacağına ilişkin haberler çıktı. Mesele ben Eskişehir Milletvekili olduğum için bor madeninin ya da yine “nadir element” denilen şeylerin Türkiye’de çıkan, onlardan faydalanması yönünde de Çin’in önünün açılacağı... Sizin müzakerelerinizde böyle bir husus geçti mi?

Teşekkür ederim.

SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRÜ AHMET HALİT HATİP - BYD özel bir şirket ve o müzakerelerin çok büyük bir kısmında -en son Çin ziyaretinde- ben de vardım. Bir özel şirketle, yatırımlardan sorumlu Bakanın, Bakanlığın müzakereleri şeklinde ve onların konusu çerçevesinde bütün görüşmeler gerçekleşti. O konuların hiçbir tanesi tabii ki söz konusu olmadı, anlaşmaların içerisinde de yok. Bizim Bakanlığımızla alakalı teşvik, yatırım konuları dışında herhangi bir konu görüşülmedi Sayın Vekilim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ederim.

Sayın Ergun’a söz vereceğim Sayın Rıdvan, sonrasında da size söz vereceğim.

Sayın Ergun’a söz verelim.

Buyurun lütfen.

METİN ERGUN (Muğla) - Çok teşekkür ederim.

Aslında ben de, anlaşma dışında, kusura bakmayın... Sayın Bakan Yardımcısını bulduğumuza göre bir iki soru soralım.

Yani, Çin’de, Doğu Türkistan’da uzun süredir devam eden bir katliam ve bir soykırım söz konusu; kelimenin tam manasıyla, tarife uygun bir şekilde bir soykırım söz konusu. Bizim için o topraklar oldukça kıymetli. İlk sözlüğümüz Divanü Lûgat-it-Türk orada yazıldı, efendim, devlet felsefemizi oluşturan, yönetim tarzımızı oluşturan Kutadgu Bilig orada yazıldı, Atabetü’l Hakayık orada yazıldı, daha da önemlisi, biz ilk defa kelimeitevhidi o topraklarda dile getirdik yani ilk defa biz Türklerin “La ilahe illallah, Muhammeden Resulullah.” dediğimiz topraklar Doğu Türkistan toprakları ve bu topraklarda bir katliam, bir soykırım söz konusu. Bakanlık olarak -yani şu anda da cevap verebilirsiniz, daha sonra da cevap verebilirsiniz- ve Türkiye olarak buna karşı herhangi bir girişimimiz var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Yılmaz...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Vekilim, tabii ki bu Uygur Türklerinin Çin’deki durumu bizim dış politikada önemli gündem maddelerimizden biri. Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımız 24 Eylülde Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki hitabında Uygur Türklerine yönelik hassasiyetimizin altını net bir şekilde çizdiler. Bunun ötesinde, Sayın Bakanımızın yakın zamanda yaptığı Çin seyahatinde Doğu Türkistan’ı da ziyaret etti. Burada iki şehri, özellikle Urumçi ve Kaşgar’ı, bahsettiğiniz eserlerin de yazıldığı yerleri ziyaret ederek buradaki Uygur Türkleriyle görüştüler, onlardan kendi şikâyetlerini dinlediler ve bu konuda Türkiye’nin neler yapabileceği konusunda görüşlerini Çin makamlarıyla da paylaştılar. Yine bunun da ötesinde, geçtiğimiz hafta Sayın Maliye Bakanımızın başkanlığında, Çin’de yapılan görüşmelerde yine Uygur Türkleriyle ilgili konular gündeme getirilmiştir. Bu konuda bizim devlet olarak tutumumuz Uygur Türklerinin haklarının korunması, mümkün olduğu kadar da bu korunma için Çin’le ilişkilerimizi belli bir seviyede, nitelikli bir şekilde yürütmek çerçevesindedir, o açıdan da biz elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Bu konuda bu hassasiyetimizi de açık şekilde gündeme getiren nadir ülkelerden bir tanesi elbette Türkiye. Yani, resmî politikamız bu, bu konuda çok açık davranıyoruz biz ancak tabii ki bu konuda yine Çin’le olan ilişkilerimizi sürdürecektir şekilde hem Çin’le ilişkilerimizi sürdürecektir hem Uygur Türklerinin haklarını koruyacak şekilde dengeli bir politika yürütmeye çalışıyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Rıdvan...

MAHMUT RIDVAN NAZIRLI (Elazığ) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sadece bir düzeltme için söz almak istedim.

Biraz önce yanlış mı anladım diye arkadaşlarımdan da teyit ettim ama öyle anlaşıldı. Utku Bey, BYD firmasını PYD diye ifade etti bir iki sefer, onu düzeltmek için... Yani, firma BYD, onu düzeltmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler...

TUĞBA IŞIK ERCAN (İstanbul) - Başkanım...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Pardon, buyurun Sayın Ercan.

TUĞBA IŞIK ERCAN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de Sayın Bakan Yardımcımıza ve bakanlıklarımızın değerli mensuplarına hoş geldiniz diyorum.

Küresel düzenin hızla değiştiği bir dönemden geçerken Türkiye'nin çok yönlü dış politika stratejisi her zamankinden daha önemli hâle gelmiştir. BRICS ülkeleriyle olan ilişkilerimiz ve özellikle Çin'le geliştirdiğimiz stratejik ortaklık ülkemizin geleceği açısından kritik önem taşımaktadır. Trump'ın yeni Savunma Bakanı olarak açıkladığı Pete Hegseth'in yakın zamanda yaptığı açıklamalar küresel güç dengesindeki değişimi açıkça ortaya koymaktadır. Çin'in asgari kapasitesinin Amerika'yı endişelendiren boyutlara ulaşması yeni bir dünya düzeninin şekillenmekte olduğunun en önemli göstergelerinden biridir. Son yirmi beş yılda Çin'in gösterdiği olağanüstü gelişim, artık dünyanın en büyük donanmasına sahip olması bu ülkenin küresel bir güç olarak yükselişini kanıtlamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin BRICS ülkeleriyle ve özellikle Çin'le geliştirdiği iş birliği çok kutuplu dünya düzeninde ülkemizin stratejik konumunu güçlendirmekte Kuşak ve Yol Girişimi gibi mega projeler çerçevesinde Türkiye-Çin ve keza özerk yönetimindeki Hong Kong'la özellikle ekonomik ve ticari ilişkilerimizin geliştirilmesi ülkemizin bölgesel ve küresel etkinliğini artırması açısından önem arz etmektedir. Bu anlaşma, sadece ikili ilişkilerimizi güçlendirmekle kalmayacak, aynı zamanda bölgesel istikrar ve refaha da katkı sağlayacaktır. Türkiye'nin coğrafi konumu, tarihî birikimi ve dinamik ekonomisiyle BRICS ülkeleri arasındaki iş birliğinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynayacağına inanıyorum. Bu nedenle, söz konusu anlaşmanın onaylanmasını destekliyorum ve bu stratejik adımın ülkemiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Başka söz almak isteyen?

Sayın Şahin...

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) - Efendim, az önce Irak'la ilgili China-Pakistan Economic Corridor projesini Pakistan ismini anmadan yine burada da Çin'le ilişkilerimiz bağlamında önemsedığimin altını çiziyorum ve o konuşmamı "copy paste" yaparak buraya da aktarıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gene de anmış oldunuz yani.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Sanki Pakistan adı geçti gene yani, kayıtlara girdi yani.

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) - CPEC Erzurum'dan geçti de Erzurum'u unmadık mı Sayın Başkanım?

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Bak, Bakü-Ceyhan Boru Hattı'na girersen yani...

ALİ ŞAHİN (Gaziantep) - Çıkamam.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler...

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Zaten toplantı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komisyonu toplantısına döndü, şimdi ben de oradan devam edersem sıkıntı olur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yok, yok; ben aslında tartışmalardan son derece memnunum Sayın Vekilim. Yani, diğer komisyon gündemine döndüden ziyade dış ilişkiler konusuna baktığımızda, dış ilişkilerin çok farklı alt kırılımları var; savunma sanayisi de bunun içerisinde, savunma boyutu da, askerî ilişkiler de bunun içerisinde, endüstriyel ilişkiler de bunun içerisinde, ticari ilişkiler de bunun içerisinde, kültürler ilişkiler de bunun içerisinde. Yani, hem sert hem soft diye adlandırılan unsurlar var, hepsine baktığımızda...

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Ama eksen kaymasına da uğramayalım yani.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yok yani o bence... Ben, son derece memnunum. Bugün de özellikle bayağı çoklu bir katılım var, ben teşekkür ediyorum bundan dolayı da.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE ÇİN HALK CUMHURİYETİ HONG KONG ÖZEL İDARİ BÖLGESİ HÜKÜMETİ ARASINDA YATIRIMLARIN KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 1 Haziran 2023 tarihinde Ankara’da ve 31 Ekim 2023 tarihinde Hong Kong’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Özel İdari Bölgesi Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 3’üncü maddesini okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İç Tüzük’ün 45’inci maddesi hükmü uyarınca Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2639) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon Raporu hakkında Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Konya Milletvekili Ziya Altunyalız, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan’ın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un, İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü’nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2224) (5)

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemimizin 6’ncı maddesini önergeyle gündemden çıkarmıştık.

Şimdi, sizde bulunan 7’nci madde ama resmî olarak gündemimizin 6’ncı maddesine geçiyoruz.

İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş’un (2/2224) esas numaralı İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü’nün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair kanun teklifi bulunmakta.

Yine Sayın Kurtulmuş tarafından 13/6/2024 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 24/6/2024 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Bilgilendirmek üzere Dışişleri Bakanlığına bırakıyorum sözü.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ULUSLARARASI HUKUK VE ANLAŞMALAR GENEL MÜDÜRÜ KAAN ESENER - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyonun değerli üyeleri, bu sunumu ben yapacağım.

İslam İşbirliği Teşkilatı kadınlara yönelik birçok faaliyette bulunmakta, üye ülkelerdeki kadınların toplumdaki konumlarının güçlendirilmesi öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Bu çalışmaları eş güdümünü yürütmek üzere İKÖ... Bu, isim değişikliğinden önce olduğu için İKÖ diyorum, hâlbuki İslam İşbirliği Teşkilatı artık, İİT olarak geçiyor. İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatının kurulmasına 2009 yılında Şam’da düzenlenen Dışişleri Bakanları Konseyi toplantısında karar verilmiştir. Tüzüğün yürürlüğe girmesi için gereken yeter sayıya 2020 yılında ulaşılmış ve Teşkilat Kahire’de kurulmuştur. Ülkemiz ise keza Kahire’de düzenlenen 12’nci İslam Zirvesi sırasında -bu Şubat 2013 tarihinde oluyor- anılan tüzüğü imzalamıştır. Ülkemiz, teşkilatın iç çalışma kurallarının tespiti dâhil kuruluş çalışmalarına aktif katkılarda bulunmuştur. Ülkemizin teşkilata üye olmasıyla, son yıllarda siyasi, askerî ve ekonomik ilişkilerimizin hızla geliştiği, Afrika, Orta Doğu ve Asya ülkelerinden oluşan İİT üyeleriyle sosyal münasebetlerimiz daha da gelişebilecektir. İİT şartına göre İslami değerler birlik, kardeşlik, üye ülkeler arasında dayanışma, barış, merhamet, hoşgörü, eşitlik, adalet, çeşitliliğe saygı, ılımlılık gibi sözcüklerle tanımlanmaktadır. İİT anlaşmalarına taraf olunurken, ülkemizin söz konusu karar ve belgeleri Anayasa’mız ve mevzuatımızla uygunluğu ölçüsünde kabul ve tatbik edeceğimizi bildiren çekince metnimiz iletilmektedir. İslam İşbirliği Teşkilatı şartının 37’nci maddesi ikinci fıkrası

üye ülkelerin şartı kendi anayasa hükümlerine uygun olarak tatbik etmelerine imkân tanımaktadır. Ayrıca, ülkemiz şartı imzalarken, şartın Anayasa'mız, kanunlarımız ve uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerimize uygun olarak yorumlanacağı ve uygulanacağı yönünde çekince getirmiştir ki tüzüğüne de bu çerçevede tarafımızdan bir çekince konmuştur. Dolayısıyla tüzük anayasal sistemimizle çelişmemektedir. 4 Şubat 2013 tarihinde Kahire'de düzenlenen 12'nci İİT Zirvesi sırasında ülkemiz tarafından imzalanan İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü onay işlemleri için 7 Ekim 2016'da Başbakanlığa sevk edilmiş, 13 Ekim 2017'de yüce Meclise gönderilmiş ve ahiren Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiştir ancak 26'ncı Yasama Döneminde kanunlaşması mümkün olmayarak kadük olmuştur. Bilahare söz konusu tüzüğün iç onay işlemlerinin tamamlanmasını teminen 15 Ocak 2019 tarihinde yüce Meclis Başkanlığına gönderilmiştir. 2 Aralık 2022 tarihinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı -ki bugün yanımızda Sayın Genel Müdürümüz var Bakanlığı temsilen- tüzüğün Türkçe çevirisinde düzeltme yaparak iç onay sürecinin tekrar başlatılması hususunu Bakanlığımıza iletmıştır. Kanun teklifinin 27'nci Yasama Döneminde de kanunlaşması ne yazık ki mümkün olmamıştır. Söz konusu tüzüğe ilişkin iç hukuk onay sürecinin yeniden başlatılması talebiyle Bakanlığımız yazısı ekinde dosya 16 Ekim 2023'te Cumhurbaşkanlığına yeniden sunulmuş, 6 Haziran 2024 tarihinde ise yüce Meclise takdim olunmuştur. Tüzüğün onaylanmasını saygıdeğer Komisyonunun yüksek takdirlerine sunuyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, ben teşekkür ediyorum.

Teklifle ilgili görüşü olan, söz almak isteyen arkadaşımız?

Buyurun Sayın Aydın.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Hâlihazırda sizi de burada görmüşken... Çünkü çok önemli bir konu, iki başlı bir mesele. Kaan Bey, sağ olsun, hem kendisi Uluslararası Hukuk Genel Müdürü olması hasebiyle Sayın Büyükelçimizin şu ifadesinden yola çıkarak bir şey sormak istiyorum: Hem bizi bağlayıcı olan uluslararası hükümlerle ve aynı zamanda Anayasa'mızla da herhangi bir çelişen durum olmadığı söz konusu iken Sayın Bakanlığımızın istenilen düzeltmeleri yapıp daha sonra, tekrar kanun teklifi olarak öngörülü hâle getirmesi noktasında biraz daha Aile Bakanlığımızı temsilen bir içeriğini genişletici ve "Neler vardı ki niye düzeltme ihtiyacı duyuldu?" gibi meselelerle ilgili odaklanırsak, bir kısa bilgi alırsak çok mutlu oluruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRÜ SÜREYYA ERKAN - Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri, değerli hazrın; şimdi, bu teşkilat tüzüğüyle alakalı olarak öncelikle şunu söylememizde fayda var: Çeviride bazı düzeltmeler gerçekleştirildi. Giriş bölümünde özellikle "partner" şeklinde çevrilmiş olan ifadelerin "kadın erkeğin ortağıdır" diye düzeltilerek çevrilmesi ve erkeklerin... Mesela Müslüman âleminde erkeklerin saygın ortakları olarak hızla değişen, gelişen ve modernleşen bir dünyada kadınların yetiştirilmesi, eğitimi, öğretimi ve rehabilitasyonu rolünün önemini teyit etme gibi sadece çeviriye yönelik gerekli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir.

Genel itibarıyla müsaadeleriniz olursa şu tarz bir bilgi vermek istiyorum efendim bu tüzüğün geçmesine yönelik olarak: Biz Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü olarak aslında kadınların toplumdaki yerinin güçlenmesi ve toplumsal hayatın her alanına katılımlarının artırılması, iş gücüne katılım ve istihdam oranlarının artırılması, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması yönünde çok önemli çalışmalar gerçekleştiriyoruz. Kaldı ki 12'nci Kalkınma Planı'mız çerçevesinde kadınların güçlenmesi ve şiddetle mücadele üzerinde hazırladığımız strateji belgeleri ve eylem planları çerçevesinde de özellikle girişimcilik, kooperatifçilik gibi faaliyetlerin desteklenmesi, genç kızların STEM alanlarına yönlendirilmesi gibi pek çok konuda da çalışmalar yapıyoruz.

Ben buradan İslam İşbirliği Teşkilatı boyutuna bağlayacağım. Şimdi, kadın hakları alanındaki küresel gelişmeleri Bakanlık olarak yakından takip ediyor ve uluslararası taahhütlerimiz kapsamında da üst düzeyde katkıları sağlıyoruz. İslam İşbirliği Teşkilatı da bizim bu alanda iş birliği yaptığımız ve açıkçası bu alanda katkı sunduğumuz önemli uluslararası kuruluşlarımızdan bir tanesi ve biz bu kapsamda -biraz önce Sayın Genel Müdürümüz açılış konuşmalarında da ifade ettiler- 2006 ve 2016 yıllarında İslam İşbirliği Teşkilatı Üyesi Ülkelerin Kalkınmasında Kadınların Rolü Bakanlar Konferansı'nı ülkemiz ev sahipliğinde İstanbul'da gerçekleştirdik. Sayın Cumhurbaşkanımızın önerileri ile kurulan İslam İşbirliği Teşkilatı Kadın Danışma Konseyi iki yılda bir düzenlenen Kadından Sorumlu Bakanlar Konferansı'nın Danışma Konseyi olarak kadınların gelişimi ve güçlenmesine ilişkin konularda politikalar oluşturma faaliyetlerini yürüten bir konsey olarak kuruldu. Hazırlık aşamasında da önemli katkılar sunduğumuz İslam İşbirliği Teşkilatı, kısaca "OPAAW" olarak bilinen İslam İşbirliği Teşkilatı Kadının İlerlemesi İçin Eylem Planı kapsamında ülke raporlarımızı da İslam İşbirliği Teşkilatına iletiyoruz. Bununla birlikte, biz bu, İslam İşbirliği Teşkilatı Kadın Danışma Konseyinin katkı ve katılımları ile 2017 ve 2019 yıllarında ALLY for Future Genç Müslüman Kadınlara Liderlik Programı'nı da Bakanlığımız ev sahipliğinde gerçekleştirdik. Teşkilat bünyesinde bu önemli yapılardan bir tanesi de işte bugün önerdiğimiz, 2009 yılında kurulan ve 2020 yılından beri Mısır'ın Kahire şehrinde faaliyet gösteren İslam İşbirliği Teşkilatı Kadının İlerlemesi Teşkilatı ve ülkemizin önerisiyle kurulan Kadın Danışma Konseyinin resen üyesi olan teşkilat kadın konularında icra yetkisine sahip bir kurum olarak önemli görevler üstlenmekte. Kadınların ilerlemesi, refahı ve güçlenmesi alanlarında çeşitli politika ve kararlar geliştirirken bu kararların uygulanabilmesi için üye ülkelerdeki ulusal çalışmaları desteklemekte, plan, program ve projeler geliştirilmesini teşvik etmektedir. Kadınların güçlendirilmesi amacıyla konferanslar, sempozyumlar, çalıştaylar ve toplantılar düzenleyerek bilgi paylaşımını artırmakta, üye ülkeler arasındaki iş birliğini güçlendirme hedefi bulunmakta. Bunlarla beraber, kadınların kapasite ve yetkinliklerini artırmak için çeşitli kurslar ve eğitim programları sunarak kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel hayata katılımını desteklemekte; bu tüzüğün içerisinde bu maddelerin hepsi bulunmakta.

Teşkilatın faaliyetleri İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerde kadın hakları ve kadınların güçlenmesi alanlarında sürdürülebilir bir etki yaratma hedefine ulaşmasına katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede, evet, ülkemiz tarafından çekinceyle birlikte onaylanması bölgedeki kadınların güçlenmesi yönünde önemli bir adım olacak ve bizim de İslam İşbirliği Teşkilatıyla kadın alanında yürütülen çalışmalarımızı

artıracaktır ve bu alanda Türkiye Cumhuriyeti olarak kaydetmiş olduğumuz kadın alanındaki ilerlemelere yönelik bütün deneyimleri de İslam İşbirliği Teşkilatı üye ülkeleriyle paylaşmış olacağız.

Saygılarımla arz ederim efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun, devam edeceksiniz herhâlde.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Devam edeceğim.

Teşekkür ediyorum.

Sizin ifade ettiklerinizden anladığımız kadarıyla, bu yapı bir taraftan İKÖ bünyesinde gelişen, büyüyen bir yapı, öte taraftan da İslam İşbirliği Teşkilatıyla da bir iletişimi söz konusu, değil mi? Şimdi, peki, her ikisini de her iki örgütü de dikkate alarak acaba üye ülke sayısı konusunda bir bilgi ve de katkı sağlayan ülke... Özellikle bu İslam İşbirliği Teşkilatı üyelerini geniş bir aile olarak düşündüğümüzde, üye ve katkı sağlayan ülke sayısı ya da varsa bu işe... Tabii ki Türkiye, tahmin ettiğim kadarıyla ve sizden aldığım bilgiler ışığında, bir ana merkez, ana güç, motor gücü. Türkiye’de bu konuda gerçekten yakinen destek olan üye ülke sayıları ve varsa kısa bir bilgi... Bir de buna direnenler var mı? Bu bağlamda hani Teşkilatın üyesi ama bu yapılanmaya böyle birazcık ayak sürüyen bir yapı veya bir düşünce söz konusu mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Hızlandırma adına, Sayın Emre, sizden de alsak.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Hemen efendim, Genel Kurul çalışmaları başladı, o yüzden hızlanmamız lazım, haklısınız.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun efendim.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Çok kısa şunu söyleyeceğim: Nasıl ki imzacı taraf olarak Türkiye’nin çekinceleri varsa bizim de geçmişte İslam Konferansı Örgütü kapsamında yapılan anlaşmalara, sözleşmelere ilişkin partimizin muhalefet şerhleri vardı. O kapsamda, Sayın Başkanım, biz de bir muhalefet şerhini tarafınıza ulaştırmayı planlıyoruz. Bir de tabii, malumunuz, bu konuda yani yeni bir tartışma başlatmak istemiyorum ama kadın hakları bakımından, kadının ilerlemesi bakımından en önemli sözleşmelerden biri İstanbul Sözleşmesi’ydi, Türkiye bundan çekilmiş oldu. Bu problemi de yine kayıtlara geçirmek istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Başka sorusu olan, görüşü olan?

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun Sayın Bölük.

Sonrasında da Utku Bey’e söz verelim.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Eğer onun sırasıysa...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun, devam edin. Şimdi kadınla ilgili şeyi görüşüyoruz ya, konu kadın. Dolayısıyla kadınlara öncelik, pozitif ayrımcılık.

Buyurun.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Aslında şöyle Başkanım: Bu konu gündeme geldiğinde, tabii, doğal olarak daha önce tartışılmış, Genel Kurul gündemine kadar, işte, Meclisin gündemine gelmiş olduğu için Komisyon tutanaklarımıza da baktım, daha önceki Komisyon tutanaklarına da baktım, aynı konu yine KEFEK’te de görüşülmüş, oraları da inceledim. Sağ olsun, Sayın Genel Müdürlerimiz de çok detaylı bilgi verdiler. Burada bence şöyle bir açılım çok önemli: Çekincelerimiz var, bu çekinceleri reforme ederek aslında, bir şekilde revize ederek tekrar gelmiş bu önümüze. Ama daha önemli bir şey var: Biz, İslam İşbirliği Teşkilatının, aslında genel olarak reforme etme yani daha canlı, daha aktif, daha proaktif çalışması için uğraşan bir ülkeyiz yani burada bir liderlik kabiliyetimiz, burada bir liderlik rolümüz var. Aynı şey, İslam İşbirliği Teşkilatının ya da o dönemki İslam Konferansı’nın... Orada bir isim değişikliği var, aslında benim de biraz kafam karışıyor ama orada bir isim değişikliği olmuş o başlangıç süreciyle alakalı, seneye alakalı bir durum var. Şunun için söylüyorum: Bu reformun içinde kadınla ilgili kısım da var yani her ülkede kadının rolünün güçlendirilmesiyle alakalı bir çalışma yapılması gerekiyor ve eğer burada lider ülke Türkiye ise ki biz öyle görüyoruz, bence tüm coğrafyaya yani üç farklı kıtaya yayılmış bir örgüt bu aslında, dünyadaki belki 2’nci büyük örgütlerden bir tanesi, ben öyle biliyorum, AGİT’le beraber 2’nci örgüt diye biliyorum, öyle hatırlıyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - İslam İşbirliği Teşkilatı mı?

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Evet, İslam İşbirliği Teşkilatı olarak söylüyorum. Burada, eğer kadının rolünün güçlendirilmesi için bütün bu ülkelerde uğraşıyorsak biz, Türkiye olarak diğer alanlarda gösterdiğimiz liderlik kabiliyetimizi burada da göstermemiz lazım. Bizim çok önemli deneyimlerimiz var. Biraz önce Sayın Genel Müdürümüz de anlattı, çok ciddi bir tecrübemiz var ve bu tecrübeyle her ülkede, işte, konferans düzenleyerek, farklı etkinlikler düzenleyerek, farklı pratikleri aktararak belki de yapabilmemiz lazım. Ama bu kurumun içinde böyle bir kuruluş, böyle bir kurum olmadan da bunu yapamıyoruz ve galiba buradan onaylanmadan da işte, bu kurulamıyor, uygulanamıyor. Dolayısıyla bu anlaşmaya yani onaya bir de bu açıdan bakmakta fayda olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Şimdi, Sayın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın temsilcisi “Biz çeviriyi düzelttik.” dedi. Ben 2019’da bu Komisyonun üyesiydim, burada üye olan arkadaşlarımız var. Bu anlaşmanın geri çekildiği günü hatırlıyorum. İçinde şöyle bir ibare vardı: “Kadınların erkeklerin saygı duyulan eşleri olarak” “eşleri” ibaresi vardı. Şimdi geri çekilerek tercüme değiştirilmiş ama İngilizcesi aynı, ben size İngilizcesini okuyayım, olmayabilir arkadaşlarımız da artık burada. Bence belki de asıl konuşmamız gereken mesele de oradan kaynaklanıyor. “...” (6) Yani şunu söylemek istiyorum: Eşi, partner yaptınız, ortak yaptınız; yetmiyor. Bu cümlelinin bakışı şu: Kadınları bir birey olarak değil erkeğin saygın -orada “saygı duyulan” nasıl çevirirseniz onu- eşi, partneri ortağı nasıl görüyorsanız öyle görmesi sıkıntılı burada. O dönemde de asıl sıkıntı buydu. Yani “eşi” “partneri” değil öncelikle yani buradaki bakışta bir sıkıntı var. Ben bu örgütün ve böyle bir şeyin kurulmasının İslam İşbirliği Teşkilatı için de faydalı olduğuna yürekten inanıyorum, itirazım yok ama çelişiklere de dikkat çekmemiz lazım. Birincisi, bu engellenebilir miydi yani orada “wording” yapılırken? Bunu Bakanlığımızda hep konuşuyoruz samimi bir şekilde ama buradaki bakış kadını... Ben haddimi de aşmayayım, burada hepsi saygıdeğer kadın mevkidaşlarımız var. Kadın sadece erkeğin saygın ortağı, eşi, partneri değildir; kadın bazen bireysel olarak da saygındır, ailesiyle de saygındır, eşiyle de saygındır. O yüzden, bunu görüş anlamında sıkıntılı buluyorum. Çevirmek, bunu değiştirmiyor, İngilizcesi aynen duruyor, Arapçasını bilmiyorum ama İngilizcesi aynen duruyor o gün gelen hâliyle, bugün gelen hâlinde; bir bu. İkincisi, doğal olarak şunları da söyleme ihtiyacı duyuyoruz: Şimdi, bir taraftan, milyonlarca kadının güvencesi olsun diye bizim belki de AKP iktidarının en önemli icraatı dediğimiz İstanbul Sözleşmesi’nden çıkıyoruz. Deniyor ki: “Ya, merak etmeyin, haklarınızda bir eksilme olmayacak.” vesaire. Bir taraftan, 6284’ü yumuşatma, yok etme, ortadan kaldırma yönünde arayışlar olduğunu duyuyoruz.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) - Olur mu, daha da güçlendiriyoruz, daha da ağırlaştırıyoruz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Duyuyoruz, siz de olmasa bile olabilir.

Bir taraftan, ülkede her gün, işte, kadınlar can korkusuyla sokağa çıkıyor, birçok nedenle hayatını yitiriyor, erkekler katlediyor, babalar, eşler vesaire ki bununla da hep birlikte mücadele etme anlayışındayız, burada kimse “Hayır, ben bununla mücadele etmeyeyim.” demez. Yani bir taraftan böyle bir şey var, bir taraftan İslam Sözleşmesi gibi işte, önyak olduğumuz, adı “İstanbul” olan bir sözleşmeden çıkıyoruz, bir taraftan da İslam İşbirliği Teşkilatında böyle bir şeyin üyesi olalım diyoruz. Olalım, biz olmayalım demiyoruz ama biz, aynı zamanda, İstanbul Sözleşmesi’ne de yeniden dönelim diyoruz. Avrupa Konseyinin de üyesiyiz biz, sadece İslam İşbirliği Teşkilatının değil. Oradaki benzer bir anlaşmadan da çıkmayalım, tam tersine, dönelim diyoruz, bunu hatırlatmak istedim. Burada da bakış yani o dönemki tartışmalarda asıl mesele buydu, yani kadın o çeviriye göre erkeğin eşiydi, şimdi de erkeğin ortağı, partneri -nasıl yorumlarsanız- olarak “...” (7) Yani Türkiye’de kadınlar, evet, bir şeyin mücadelesinde. Saygın ortak olmak da önemli olabilir ama saygın ortaklıktan önce yaşamlarına saygı, eşitliklerine saygı mücadelesi veriyorlar. O yüzden, burada, bizim, o dönemde -ben hatırlıyorum- Sayın Ünal Çeviköz yanılmıyorsam, o da bunu kayda geçirmişti. O yüzden, buradaki değişir mi, bu tüzüğün girişi tabii. O dönem, belki müzakere yapılırken bu dilde oynanabilir miydi, bizim oradaki temsilcimiz kimdi, neydi? Neyse ama bu yaklaşımla eksiktir, kadın hakları bağlamında eksiktir hatta ve hatta böyle tekil bir bakış açısı sunmaktadır. Bu görüşlerimi paylaşmak istedim Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Asuman Hanım, buyurun.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım, ben de güzel bir toplantı, verimli bir toplantı olmasını diliyorum. Hayırlara vesile olsun.

İstanbul Sözleşmesi’ne girmeye hiç gerek yok, her seferinde aynı şey önümüze getiriliyor. Orada alınan kararların, yapılan çalışmaların arkasındayız. Devletimizin ortaya koyduğu politikalar, Bakanlığımızın ortaya koyduğu politikalar buna gerek duymayan politikalar. Bu anlamda, buna, her seferinde aynı konuya geçilmesi gerçekten aslında garip bir durum.

Onun dışında, ben Seda Hanım gibi açıkçası çok vâkıf değilim bu öncesindeki çalışmalara ama şöyle bakmak gerekiyor: Parlamentolararası Birlik Grubu Başkanı olarak da toplantılarımızda gözlemlediğimiz çok önemli bir husus var: İslam İşbirliği Teşkilatına ya da İSİPAB’a üye olan vekil arkadaşlarımızla, başka ülkelerden milletvekillerimizle bir araya geldiğimizde gerek siyasette gerek hayatın birçok alanında İslam ülkelerinde bir uyanış, bir aktif çalışma olduğunu gözlemliyoruz. Türkiye olarak da gerçekten bu anlamda örnek olduğumuzun da farkındayız. Birçok anlamda gerçekten bu arkadaşlarımızla çok önemli çalışmalara imza atıyoruz. Hatta bazı ülkelerde, baktığımızda, özellikle temsil açısından, İslam ülkelerindeki siyasi temsil açısından Avrupa ülkelerini bile sonda bırakan ülkeler var. Mesela, benim hatırladığım kadarıyla Tunus, parlamentodaki kadın sayısı olarak ne yazık ki şu an ondan bahsedemeyiz belki ama çok güçlü bir temsil gösterdi ve gerçekten yanlış hatırlamıyorsam başkentin belediye başkanı da bir kadındı. Bunun gibi nice gerçekten önemli işler var ve bunlar çok kıymetli bence. Ben önemli olan Bakanlığımız olsun, gerek bütün siyasi anlamda söz sahibi olan arkadaşlarımız olsun, bu konuda mesafe katedeceğimiz çalışmalara imza atacağımızı düşünüyorum. Bu olaya böyle bir açıdan bakmak gerektiğini düşünüyorum. Daha da iyi bir aşamaya eminim hem dil olarak hem politikalar olarak getirilebilir. Önemli olan bunun içinde yer almak, ne olursa olsun yer almak ve bunu da devam ettirmektir. Ben şöyle baktım, ister istemez hepimizin kafasında şu var, hepimiz farkındayız diye düşünüyorum: Artık İslam birçok anlamda özellikle Batılı ülkelerde karşıt ve düşmanca algılanan bir pozisyonda, her şeyin karşısında yani ve “yükselen sağ” dediğimiz bir durum var, bir kavram var ve hızla yükseliyor, hızla hakikaten karşımıza çıkıyor birçok anlamda. Bu anlamda en çok da

6 Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

7 Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

hedefinde olan da kadınlar. İslamofobinin merkezinde, İslam düşmanlığının merkezinde de kadınlar yer alıyor. O yüzden, bunun bu Teşkilatta yer alan bu kısmın yani düzenlemelerin ya da birlikte yapılacak işlerin ben çok kıymetli ve çok önemli sonuçlar... Özellikle de kadınların Avrupa'da... Yani her gün çok rastladığımız şeyler bunlar. Kadınlara yapılan saldırılar, başörtüsüyle ilgili Avrupa ülkelerinde, Batı ülkelerinde yapılan engellemeler, saldırılar, suçlar inanılmaz bir boyutta. Ben açıkçası bu açıdan baktığımda çok kıymetli görüyorum ve çok önemli işlere imza atacağını düşünüyorum. Onun için diyorum ki şöyle bir dilek ve temenni olarak: İnşallah, Türk Devletleri Teşkilatı olarak da bu tarz bir yapılanmaya gidilir diye murat ediyorum. Başkanım, sizin de inşallah, takdirlerinize sunuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Erkan, buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRÜ SÜREYYA ERKAN - Sayın Başkanım, burada çeviriyle ilgili -ilk konuşmamda da arz etmiştim- Türkçe çevirisini düzeltmiş bulunmaktayız ama bizim burada özellikle altını çizerek ifade etmek istediğimiz husus şu: Ülke olarak bir çekinceyle zaten bunu sunuyoruz ve çekincemizin temelinde de şu var: "Türkiye Cumhuriyeti, İslam İşbirliği Teşkilatı Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü'nü Anayasa'sına, yasalarına ve uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülüklerine uygun olarak yorumlayacağını ve uygulayacağını bildirir." çekincesini koyuyoruz. Diğer taraftan, kadın hakları, kadınların ilerlemesi, rollerin gelişmesi bağlamında bu tüzüğün kabulünün önemli olduğu kanaatiyle sözlerimi tamamlamak istiyorum efendim.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yılmaz, var mı sizin söyleyeceğiniz bir şey?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sadece ek olarak şunu söylemek istiyorum ben: Sayın Başkan, tüzüğü ülkemiz dâhil 27 ülke imzalamış durumdadır. Bunların 19'u tüzüğü imzalayıp onaylamıştır; 8 ülkeyse henüz onaylamamış, imzalamış ama henüz onaylamamıştır.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - İKÖ bünyesinde mi, İslam İşbirliği Teşkilatı bünyesinde mi? Bu rakam hangi bünyede? "Ülke" derken hangi örgüte bağlı ülkeler?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - İKÖ ve İİT aynı kurum. 2011'de İKÖ ismi İİT'ye dönüştü.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet. Dolayısıyla biz bir çekinceyle bu anlaşmaya onay veriyoruz. Yani sizin teklifiniz bu çerçevede.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - O zaman AGİT kadar geniş bir şey değil. Yani sizin verdiğiniz rakamlar ile AGİT üyesi ülkelerin rakamlarının farkı neredeyse 2 katı yani. O zaman teşkilat değil. Toplam üye sayınız kaçtır Sayın Bakanım?

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Toplam üye sayımız 57.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Bu üyelerin içerisinde Togo gibi, Tunus gibi, Cezayir gibi, Senegal gibi yani İKÖ'nün üyesi olan ama bu tüzüğü imzalamayan ülkeler var.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Ama rakamı az verdi, 27 miydi öyle bir şeydi. 27'sini çıkardığın zaman ortada 30 yok yani.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Evet, 57'nin 27'si imzalamış, 30'u imzalamamış tüzüğü.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Doğru, 57'den 30'u imzalamadı.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Böyle bir teşkilat, ilginç bir teşkilat.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Başka soru, bir şey yoksa...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Ama burada önemli bir noktaya ulaştık Sayın Başkanım, bir cümleyle onu söyleyeyim tutanaklara da doğru geçmesi bakımından. 57 üyesi olan bu uluslararası örgütün kapsamında oluşturulan bu Teşkilata 27 ülke imzalamış bu tüzüğü, Türkiye de bu 27'den bir tanesi. O bakımdan yani belki son bir açıklama olarak bu 30 ülkenin imzalamamış olmasına ilişkin bir bilginiz var mı Bakanlıkta ya da Aile Bakanlığında?

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Hatta "karşı çıkanlar" diye ben sordum, sorumda var yani.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSLAMİ İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI VE MÜSLÜMAN AZINLIKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ÖZGÜR ARSLAN - İslam İşbirliği Teşkilatının altında 41 tane alt teşkilat var, bunlardan biri mesela İslam Kalkınma Bankası. İslam Kalkınma Bankasına da üye olmayan İslam İşbirliği Teşkilatı üyeleri var. Ülkemizde kurulu bu teşkilat da uzmanlık teşkilatı olduğu için üye olmak isteğe bağlı. Yani pek çok alt teşkilata tüm üyeler üye olmuyor, üye olmayı üye ülkeler seçebiliyor. Dolayısıyla 30'a yakın üyenin bu teşkilata üye olmaması İslam İşbirliği Teşkilatı kuralları veya uygulamasında normal bir durumdur. O konuda iş birliğini geliştirmek, artırmak istiyorsanız gidip o teşkilatın tüzüğünü imzalıyor ve üye oluyorsunuz.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani burada şöyle bir ihtimal de söz konusu mudur? Bu anlaşmanın ileri adımlar olabileceğini kendi ülkesi açısından düşünerek imzalamayan ülkeler de olabilir. Bu 30 ülkenin içerisindeki ülkelerden bunlar da olabilir.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSLAMİ İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI VE MÜSLÜMAN AZINLIKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ÖZGÜR ARSLAN - Tabii efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani şimdi, normalden geride diye biz Komisyonumuzda bu tartışmayı yaparken aslında diğer tarafta böyle bir tartışma da söz konusu olabilir mi? Böyle bir şey var mı?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSLAMİ İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI VE MÜSLÜMAN AZINLIKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ÖZGÜR ARSLAN - Tabii Sayın Başkanım. Mesela, geçen sene bu Teşkilat “İslam’da kadın” konulu...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Biraz önce, zannediyorum Sayın Bölük’tü, bir şey ifade etti: “Bu, aslında bir süreç. Türkiye olarak biz de bu anlamda daha ileri adım atılmasıyla ilgili öncüyüz, liderlik yapabilecek konumdayız.” şeklinde. Yani Türkiye’nin buna katılmasının böyle bir gerekçesi de olabilir mi?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI İSLAMİ İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI VE MÜSLÜMAN AZINLIKLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ÖZGÜR ARSLAN - Tabii, Sayın Başkanım. Mesela, geçen sene bu Teşkilat Riyad’da düzenlenen “İslam’da kadın” konulu bir konferansa katıldı, organize etti. Konferansın yegâne amacı Afganistan’daki kadınların durumu konusunda son alınan kararlara İslam âleminin tepkisini vermektir. Dolayısıyla bu Teşkilat aslında Başkanımızın da ifade ettiği gibi, bazı İslam ülkelerinin bulunduğu konumdan daha ileri bir konuma taşıyor kadınları, dolayısıyla o süreçte katılmak istemeyen bazı ülkeler imzalamamış olabilir ya da tersten düşünmek gerekiyor.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Türk devletlerinin hiçbiri imzalamamışlar. Azerbaycan, Özbekistan, bakıyorum tüm Türk devletleri...

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım, belki Türkiye’nin devreye girmesiyle o ülkelerin de iknası mümkün olabilir, liderlik yapar o konuda.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Belki bu bakışa karşılardır, az önce ifade ettiğimiz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Efendim?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Belki az önce ifade ettiğimiz bakışa karşılardır.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Yani Tunus’tan bahsettiniz, Tunus da imzalamamış.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Zannetmiyorum.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Fas da imzalamamış.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Hangi bakış?

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Yani bahsettiği o çeviri olmadan önceki orijinal metindeki bakış açısını kastediyor galiba değil mi?

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Şimdi, Utku Bey söyledi ya “İngilizce farklı, Türkçe farklı.” diye onu söylüyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Şimdi, şöyle yapalım isterseniz, benim şöyle bir teklifim var yani bunu önergeye de dönüştürebiliriz: Burada çekincemiz çok net. Bu çekinceyle, teklifin onaylanması, buradan geçmesiyle ilgili, Genel Kurula inmesiyle ilgili “Türkiye Cumhuriyeti, İKÖ Kadının İlerlemesi Teşkilatı Tüzüğü’nü, Anayasa’sına, kanunlarına ve uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülüklerine uygun olarak yorumlayacağını ve uygulayacağını bildirir.” Yani dolayısıyla burada çok net bir pozisyon alıyoruz, burada bir sorun yok ama...

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Biz emniyetli limandayız yani.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet.

Yani Türkiye açısından, bizim duruşumuz açısından bir sorun gözükmüyor ve belki bir liderlik etme konusunda da pozitif bir katkımız da olabilir orada ama imzalamayan ülkelerin -artı işte Türki Cumhuriyetler de dâhil buna- hangi gerekçelerle... Ve biz hangi gerekçelerle bunu yapıyoruz? Yani burada biz bir varsayımda bulunuyoruz. Bu varsayımın ötesinde, Bakanlık bu konuda daha ciddi bir çalışma yapsa ve bir sonraki toplantıda bize bununla ilgili net bir tutumla yani “Evet, biz ne olduğunu biliyoruz. Konu şudur ve bu hâliyle de biz şu duruşumuzla, burada yer almak istiyoruz.” şeklinde veya “İstemiyoruz.” neyse, bir duruşla bize tekrar gelsin yani varsayımların ötesinde, net bir çalışmayla yani bunun bir analizi de yapılsın. 27’si imzaladı, 30 tane imzalamayan ülke genelde kategorik olarak hangi gerekçelerle imzalamadı? Dediğimiz gibi, belki bazı ülkeler yeterli bulmadı, bazı ülkeler de çok ileri buldu dolayısıyla biz Türkiye olarak niye buna müdahil olmak istiyoruz, olduk? Yani bu gerekçe nettir aslında, Dışişlerinde de bu gerekçe nettir, Aile Bakanlığında da nettir. Dolayısıyla bunun Komisyonumuza da çok net bir şekilde yansımaları, burada bir görüş, en azından -tam bir görüş birliği olmasa bile- ortak bir aklın oluşmasıyla ilgili fayda var diye düşünüyorum ben. Sizlerce de eğer Komisyon üyesi arkadaşlarımız da uygun bulursa bunu bu şekilde, dolayısıyla daha bir gönül rahatlığı içerisinde ilerlemiş oluruz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Güzel olur Başkanım, evet.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Aynen.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Genel Kurula geldiğinde de yani tartışılmadan, olgunlaşmadan aşağı inmesinden ziyade burada yeteri kadar olgunlaşmış olur ve hangi gerekçelerle bunu Genel Kurula indireceksek hangi gerekçelerle indirdiğimiz netleşmiş olur veya hayır, yeterli görmezsek de tekrardan “şu, şu gerekçelerle” diye kararımızı bildiririz yani oylamayla da o sonuç netleşir burada.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) - Başkanım, belki diğer ülkelerle olan kişisel ilişkilerimizle de onların niçin onu reddettiğini de öğrenebiliriz çünkü Asuman Hanım’ın orayla iyi bir iletişimi var.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun Sayın Yılmaz.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkanım, biz teklifiniz üzere elimizden geleni yapıp elbette ilgili başkentlerle temasa geçip bu ülkelere bu soruyu sorabiliriz ancak yani bu ülkelerin gerekçe belirtmek konusunda...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yok, yok bizde vardır onlar illa “İlgili yerlere soru sorun, ilgili ülkelere soru sorun.” anlamında demiyoruz. Biz zaten Türkiye olarak bu çalışmaları yapmışız. Yani siz buraya bunu sunduğunuza göre onaylanma adına...

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Görüşünüz vardır.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Sormak doğru olmaz zaten de.

BAŞKAN FUAT OKTAY - ...Hükûmet zaten bu çalışmaları yapmış, bir görüş oluşmuş ve bunun onaylanmasıyla ilgili bir talepte bulunuyor. Arkasında net durabileceğiniz bu gerekçenin buraya tam yeteri kadar yansımadığını görüyoruz, anlatılmadığını görüyoruz, dolayısıyla Komisyon üyelerimizin de yeteri kadar ikna olmadığını görüyoruz. Bu hâliyle biz Genel Kurula indirirsek olgunlaştırmadan indirmiş oluruz; söylediğimiz o. Yani onun buraya net iletilmesi, yansıtılması, dolayısıyla bununla ilgili de belki sizin detaylı çalışmayla buraya gelmeniz.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım, şunu gözlemliyoruz biz uluslararası toplantılarda -arkadaşlarımız da katılıyordur- bazı ülkeler, bazı hususlarda, işte, uluslararası örgütlerin, komisyonların aldığı kararlarda bağlayıcılığından dolayı daha çekinceli davranabiliyorlar. Genelde, bu bahsettiğimiz ülkeler yapıyor bunu. Mesela, en son acil gündem maddesi görüşmelerinde bizim PAB’ın Genel Kurulunda yine Özbekistan, Kırgızistan, Azerbaycan bu arkadaşlarımıza biz ulaşamadık yani onlar toplantıda yoktular mesela yani bu tarz şeyler de çok ön plana çıkmak istemiyorlar. Ben öyle düşündüğümüz gibi işte maddelere katılmadığından ya da başka şeylerden ziyade hani bu tarz bir dış politika izlediklerini düşünüyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Yani o netleşsin.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Bir kısmı öyle, 30’u için genelleyemeyiz onu.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Çünkü çok benzer, aynı tavırlar içindeydiler.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) - Bir de Başkanım, şey var...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Çok özür dilerim, ben bir şey söyleyeceğim.

Bu geçerli olsa sanıyorum hani bizim gibi belli şerhler düşmek yoluna giderlerdi yani düşülen bir rezervasyon yok, sadece imzalanmaması durumu var.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Onu da yapmıyorlar.

V.- KARARLAR (Devam)

2.- (2/2224) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde Bakanlığın ilgili çalışmaları yaparak Komisyona sunumda bulunmasına ve bu çerçevede teklifin gündemden çıkarılmasına ilişkin karar

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, bir önergemiz var, okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2224) esas numaralı Kanun Teklifi üzerinde Bakanlığın ilgili çalışmaları yaparak Komisyonumuza sunumda bulunmasını ve bu çerçevede bahse konu olan teklifin gündemden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evet, son 3 gündem maddemiz var hâlâ, belki biraz daha hızlanmamızda fayda olacak.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

6.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2337) (8)

BAŞKAN FUAT OKTAY - Şimdi, İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş’un (2/2337) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Sayın Kurtulmuş tarafından 5/8/2024 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 15/8/2024 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Sayın Yılmaz, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Komisyon Başkanı, değerli milletvekilleri; Irak'la ilişkilerimizi stratejik ve bütüncül bir çerçevede ele alıyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın 22 Nisan 2024 tarihinde Irak'a gerçekleştirdikleri resmi ziyaret Irak'la ikili ilişkilerimiz açısından bir dönüm noktasını teşkil etmiştir. Bu ziyaret sırasında imzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşması Irak'la ilişkilerimizin izleyeceği seyir için temel bir referans kaynağı niteliğindedir. Stratejik çerçeve anlaşmasıyla Irak'la angajmanın, diyalogun ve izleme mekanizmalarının üst düzeyde ve kesintisiz bir şekilde idame ettirilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, bir ortak planlama grubu ve her alanda iş birliği konularının kurumsal ve sonuç odaklı bir çerçevede takibini sağlamak üzere ortak daimî komiteler kurulması öngörülmektedir. Hâlihazırda su, güvenlik, sanayi ve tarım alanlarında 4 ortak daimî komitenin kuruluşu tamamlanmış olup 8 ortak daimî komitenin kurulması için çalışmalar sürmektedir. Bu 8 komite ekonomi, ticaret, enerji, kültür turizm, sağlık, ulaştırma, gençlik spor, eğitim, çalışma ve sosyal hizmetler alanlarındadır. Stratejik çerçeve anlaşmasının Irak tarafında Başbakanın onayıyla yürürlüğe gireceği şifahen tarafımıza bildirilmekle birlikte henüz onaylandığına dair resmi bildirimde bulunulmamıştır. Komşumuz Irak'la inşa etmekte olduğumuz güçlü iş birliği modelinin yol haritasını teşkil eden bu stratejik çerçeve anlaşmasına yüce Meclisimizin desteğini bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı?

Utku Bey ve Metin Ergun Bey...

Buyurun lütfen, sırasıyla...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkanım, bu anlaşma fevkalade önemli bir anlaşma. Özellikle içindeki terörle mücadeleye ilişkin Irak tarafının da iradesini ortaya koyduğu bir anlaşma olması hasebiyle son derece önemli. Terörle mücadele noktasında eğer... Irak -tabii ki anlaşmaya imza atmak gerçekten önemli bir adımdır ama- neler yapıyor gerek Irak gerekse Bölgesel Kürt Yönetimi? Çünkü değişik temaslar yapılıyor her seviyede. Ne noktada o bölgedeki terör örgütü, Kuzey Irak'taki terör örgütü varlığı ne noktada?

İkincisi, bizim orada yani Türk Silahlı Kuvvetlerimizin unsurları var. Bu anlaşma o unsurları nasıl etkileyecek? Yani o varlığı nasıl etkileyecek? Belli bir, dönem dönem hatırlarsanız Irak Hükümeti bazen olumlu açıklamalar yapıyor, sonra bir duyuyorsunuz “Ülkemizdeki, işte, yabancı askerî unsurların çıkmasını istiyoruz.” diye BM'ye resmî şikâyetlerde bulunuyordu. Bunların arşivi Dışişleri Bakanlığımızda vardır, ben teferruatına sahip değilim yani oradaki askerî varlığımız -bir ihtiyacımız yok ama- resmî güvenceye kavuşuyor mu bu anlaşmayla?

Bir de bu anlaşmanın bir bölümü, yanılmıyorsam sınırı aşan sularla ilgili olması lazım, bir paragraf, son taraflarında bir bölüm. Orada da bir ortak komite vardı eğer Bakanlık yetkilileri... Orada hep bize yöneltilen suçlama Irak ve Suriye'de “Suyumuzu alıyorsunuz, suyumuzu kullanıyorsunuz, vermiyorsunuz.” vesaireydi, gerçeği yansıtmamakla birlikte. Bu komisyon, ortak komisyon ne kadar merhale katetti? Buraya da girmiş çünkü. Bunların hepsinin böyle bir kapsamlı bir şeyde olması fevkalade önemlidir. İnşallah, uygulamaya, hayata geçirilmesi Türkiye ile Irak'ın daha önce ifade ettiğiniz ilişkilerinin daha da ileri gitmesi bizim güvenliğimiz açısından son derece önemlidir ama bunun takibi, hayata nasıl geçeceği konusu özellikle terörle mücadele bağlamında hep birlikte Meclis olarak da takip etmemiz gereken... Belki dönem dönem -Sayın Başkan bu konuda çok hassas, o konuda da teşekkür ediyoruz- hem Komisyonumuza hem bizler aracılığıyla Meclisimize belki bilgi verilmesi gereken bir konu. Bu konularda biraz daha bizleri bilgilendirirseniz...

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ergun.

METİN ERGUN (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Anlaşmayı genel hatlarıyla olumlu buluyorum fakat sormak istediğim bazı sorular var. Özellikle 3'üncü maddede geçen “yabancı terörist savaçılar” tanımlanmasıyla kimler kastedilmektedir? Bakanlığımız bilgi verirse memnun oluruz. Kısaca, bu anlaşma PKK'ya mensup teröristlerle vatandaşlık durumu ne olursa olsun mücadeleyi kapsamakta mıdır? Bir başka ifadeyle “yabancı” kelimesi yani vatandaşlıkla ilgili bir kelime midir burada diye soruyorum.

Yine, 5'inci maddede geçen aynı vasıflara sahip olmaları durumunda Irak tarafının ABD, İngiltere veya Avrupa Birliği ülkeleri ürünlerini değil Türk savunma sanayi ürünlerini tercih edeceğini mi anlıyoruz? Bu taahhüdün kontrol edilmesi ve denetimi nasıl sağlanacaktır? Bu maddenin ihlali durumunda ne olacaktır?

Yine, Irak'la kara yolu taşımacılığımız açısından önem arz eden ilave sınır kapısı Ovaköy ne zaman hizmete girecektir?

Bunlarla ilgili genel bilgiler verirlerse memnun oluruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Eren...

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Bu anlaşma Kürt karşıtı ittifakın yeni bir aşamasını ifade etmektedir. Kürtlerin siyasi iradesinin gerektiğinde yok hükmünde sayılabilmesini ve Kürt meselesine siyasi çözüm kanallarının kapatılmasını sağlayan bu anlaşmanın bölgesel istikrarsızlığı artırmaktan başka bir sonuç açığa çıkarmayacağını düşündüğümüzden geri çekilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Buyurun Ceyda Hanım.

CEYDA BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; 2'nci maddede zaten Irak'la olan iş birliğimizi görmüştük ama Türkiye ve Irak köklü bir tarihi mirası, derin kültürel bağları ve yüzyıllara dayanan komşuluk ilişkilerini paylaşan iki dost ve kardeş ülkedir. İki ülkenin refahı, güvenliği ve kalkınmasını bu ortak iş birliği sürecinde kurumsal bir çerçevede geliştirme kararı halklarımız arasındaki dostluk ilişkilerini de daha ilerlemeye taşımayı amaçlıyor. Bu anlaşma birçok önemli iş birliği alanını da kapsamaktadır. Dışişleri Bakanlarının eş başkanlığında ilgili bakanlıklar ve kurumların üst düzey yetkililerinin katılımıyla bir Ortak Planlama Grubu ihdas edilmesi ve belirtilen diğer konulara ilişkin teknik müzakerelerin sürdürülmesi ve bu amaçla da ortak daimî komiteler kurulmasını öngören anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasını amaçlamaktadır. Bu anlaşmayla, Türkiye ve Irak güvenlik, terörle mücadele, kaçakçılık, uyuşturucu ve insan ticareti gibi tehditlere karşı ortak mücadele yürütecektir. Ticaretin geliştirilmesi için yeni sınır kapıları açılacak, sanayi bölgeleri kurulacak ve enerji güvenliğini artırmaya yönelik ortak projeler gelişecektir. Ulaştırma da deniz ve hava limanlarına geçişler kolaylaştırılarak iki ülke arasındaki bağlantılar güçlenecek, iklim değişikliği konusunda dayanışma sağlanacak ve su kaynaklarının adil kullanımı için projeler yapılacaktır. Ayrıca, eğitim, kültür ve sağlık alanlarında iş birliği derinleştirilerek toplumlar arası dostluk ve gelecek nesillere aktarılabilecek olan bir miras oluşturulacaktır. Bu anlaşma iki ülke arasında sadece resmî bir belge değil daha parlak, daha güçlü, daha barışçıl bir bölgesel geleceğin inşası adına atılan bir adımdır. Türkiye ve Irak, bu ortak iradeyle, hem kendi halklarına hem de bölgeye hizmet eden örnek bir iş birliğiyle güvenlik modeli oluşturacaktır.

Bu çerçevede, emeği geçen bütün yetkililerimize teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Aydın, buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Evet, bu anlaşma, tabii, sanıyorum ilk ikide bulunan bir anlaşma da Irak menşeliydi. Aslında, aldığım bilgi dâhilinde peş peşe olmamasının nedeni ilgili bakanlıkların burada detaylı bilgi vermesi açısından bir düzen dikkate alınarak yapıldığını fark ettim. Şimdi, bu...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Talep bizim Komisyonumuzdan gelmiştir yani kategorik olarak yasalım diye.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Evet, dolayısıyla yani Irak ya da herhangi bir ülkeyle her anlaşmanın -iki üç de olabilir- peş peşe gelmemesi nedeni budur diye bilgi aldım, onu önce arz edeyim kıymetli arkadaşlara.

Bir de tabii, şimdi, artık uluslararası anlaşmalar genelde bağlayıcı, bir de bizi bağlayan bir iç yasal sistemimiz var, bir normlar hiyerarşisi var. Burada iki devlet arasında bir anlaşma söz konusu. Tabii, ağırlığı güvenlik ve savunma sistematigi içerisinde ele alınmış. Burada şimdi, ben hem NATO PA üyesi hem AGİT PA üyesi ve Terörle Mücadele Komisyonu Başkanımı aynı zamanda, bir özel komisyondur. Burada, artık, çok tescilli, açık ve net bir şekilde yani "Kör kör parmağım gözüne." der gibi artık PKK'nın uluslararası bağlamda da bir terör örgütü olduğu ve mücadele edilmesi gerektiği söylenen açık bir gerçek. Dolayısıyla bizim, burada, yabancı savaşçılar bağlamında -bunu Batı literatürlerinde çok kullanıyorlar- kastedilen, zannım odur ki dışarıdan getirilen para ya da kaçırılarak, mahkûm edilerek o ülkenin, o coğrafyanın değil dışarıdan özel amaçlı getirilmiş bir kitle kastediliyor ama Metin Bey'e katılıyorum, açıklanılmasında da fayda var biraz daha detaylı bir şekilde çünkü yanlış anlaşılmalara matuf bir mevzu ama bizim, şimdi, Irak Hükûmetiyle bir ortak mutabakatımız var. Söz konusu nedir? Efendim, savunmamızı, ülkede bir millî mesele hâline gelmiş terörle mücadeleyi kökleştirmek ve son terörist... Biz, bunu, zaten Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak dilimize de çok pelesenk olmuş bir formata dönüştürdük: Son terörist yok edilinceye kadar Türkiye'nin ali menfaatlerine kasteden kim olursa olsun, adı ne olursa olsun... Dolayısıyla bu tür örgütlerde zaten terörü tanımlarken şunu diyoruz, çok bağlayıcı bir cümledir: "Kim, nerede, nasıl, hangi etnik grup ya da mezhep ya da siyasi bir aidiyet söz konusu olursa olsun terörle mücadeleye sonuna kadar devam edilecektir." Dolayısıyla terörle mücadeleyi böyle bir etnik tabana yönlendirme, bir mezhebi tabana yönlendirme gerçekten bizim ülkemiz açısından çok kabul edilebilir bir şey değil. Bu anlaşma, inşallah, o bölgedeki yaşayan herkesin refahına katkı sağlayacağı kanaatini taşıyor ve bu anlaşmayı yerinde buluyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum Sayın Aydın.

Sayın Yılmaz, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; teşekkür ederim sorularınız için.

Öncelikle, bu Stratejik Çerçeve Anlaşması, bizim yaptığımız, Türkiye olarak imzaladığımız belki en önemli anlaşmalardan bir tanesi çünkü iki ülke arasındaki stratejik iş birliğini sadece söz olmaktan çıkartıp birbiriyle ilişkili olmasa da çok farklı alanlarda iç içe geçecek bir kurumsal niteliğe kavuşturmaya çalışmaktadır. Buradaki temel misyon da 12 tane ayrı komisyon kurarak bunlar üzerinden bu imzalanan anlaşmaların takibini sağlamak üzere bir çerçevenin oluşturulmasıdır. O yüzden, bu, sadece güvenlik anlaşması veya terörle mücadele anlaşması değil o sadece 12'de 1'idir bunun, sadece bir parçasıdır. Oysa bizim yapmaya çalıştığımız şey, Irak'la su alanından çevreye, sağlıktan ticarete kadar her alanda iç içe geçmiş, iki ülke arasında ayrılmayacak şekilde son derece yakın bir ağla birbirine bağlanmış iki ülke oluşturmak. O yüzden de zaten "stratejik çerçeve" dediğimiz şey de bu. Bunun altındaki ortak daimî komiteler kendi gündemleriyle hangi konuda anlaşacaklarsa, hangi konuda ortak iş birliği yapacaklarsa ilgili bakanlıkların, ilgili kurumların öncülüğünde, liderliğinde ve ihtiyaçları doğrultusunda, devletin ihtiyaçları doğrultusunda bunları müzakere edecekler ve bunlar konusunda çeşitli iş birliklerine açık hâle gelecekler. Zaten 27 ayrı anlaşma imzalamıştık biz en son, Sayın Cumhurbaşkanımız Irak'ı ziyaret ettiğinde. Bu 27 anlaşma bu komisyonlara, bu ortak ODK'lere, ortak daimî komitelere bölündü ve bu ortak daimî komiteler bunların takibini ve izlemesini yaparak bunların kadük kalmasını veya atıl kalmasını değil aktif bir şekilde çalışmasını temin etmek üzere oluşturuldu. O yüzden, bu Stratejik Çerçeve Anlaşması son derece önemli, canlı ve yürüyen bir çerçeve anlaşmasıdır ama bahsettiğim gibi, diğer detay konular o komitelerde zaten farklı müzakere alanlarında çalışılmaya devam edilecek. İlgili kurumlarımızdan destek vermek veya bir şey söylemek isteyen varsa lütfen, siz de çekinmeyin.

Bunun yanı sıra “yabancı terörist savaşı” dediğimiz konuda da tek bir örgüt, tek bir mezhep, tek bir etnik gruba dar bir şekilde tanımlanan bir çerçeve değil, tam tersine, iki ülke için tehdit oluşturan hangi yabancı terörist savaşı varsa onu kastediyoruz. O yüzden de biz zaten iki ülkenin güvenliğinin ortaklaşması konusunda iş birliği peşinde olduğumuz için bu konuda hangi konuda ihtiyacımız varsa o terörist örgüte karşı, o terörist savaşçılara karşı gerekeni elbette yapacağız. Bu konuda aldığımız mesafelerden örnek vermek gerekirse bu çalışmalardan sonra PKK için -4’üncü maddede özellikle- terörist veya yasaklı örgüt Irak’ın terimi “yasaklı örgüt” bizim terimimizse “terörist” bu konuda bir uzlaşmaya varıldı Irak’la ilgili ama DEAŞ da bunun kapsamında tabii ki veya hangi terör örgütleri tehdit oluştuyorsa onlar da bu çerçevenin kapsamında yer alacak. O yüzden, bu anlaşma metnini, bir ortak planlama grubu oluşturulması, ortak daimî komiteler oluşturulması, iş birliğinin ilerletilmesi için bir stratejik çerçeve anlaşması olarak görmek gerektiğini düşünüyoruz.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Konunun devamı anlamında olduğu için Sayın Aydın’a bir söz vereceğim müsaadenizle. Sonrasında size söz vereceğim.

Buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Sayın Bakan Yardımcım, şimdi, Metin Bey’in sorusuna verdiğiniz cevap hakikaten garip bir şey, anlamsal bir çelişki doğuruyor. Şimdi, gerçekten, uluslararası güvenlik yapıları içerisinde “foreign fighters” dediğimiz zaman dışarıdan gelenler kastediliyor. Burada, metinde sizin açıkladığınız, izah ettiniz şekliyle o zaman ortada bir çelişki var. Yani efendim “Hangi mezhep, hangi etnisite, hangi gruptan olursa olsun her türlü terörle mücadele.” anlamı gibi lanse ettiniz. Bu, onu çok karşılamıyor, özür dileyerek söylüyorum. O zaman, yerli teröriste ne diyeceğiz yani? Ne demek yani “yabancı terörist” deyince bunları katacağız, ha, demek bir de yerli terörist var, onlarla mücadele etmeyecek miyiz? O zaman, bu kavramın oradan çıkarılması lazım. Ya her türlü terör unsurlarıyla ama Batı’daki güvenlik yapılarının kullandığı o “foreign fighters” kelimesinin karşılığı o coğrafyada olmayan bir para ya da cebren bir şekilde oraya getirilmiş yabancı unsurları kastederler. Ben bu düzeltmeyi yapmak zorundayım.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Esener...

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ULUSLARARASI HUKUK VE ANLAŞMALAR GENEL MÜDÜRÜ KAAN ESENER - Efendim, çok teşekkürler.

Belki bir yanlış anlaşılma var, onu düzeltmek için söz alıyorum. Şimdi, metne baktığınızda, bu çok uzun bir anlaşma metni değil efendim yani çok net esasında her şeyi kurmuş.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Metni net okur musunuz, sadece metni yani birinci kısım ile ilgili.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI ULUSLARARASI HUKUK VE ANLAŞMALAR GENEL MÜDÜRÜ KAAN ESENER - 1’inci madde “İşbirliği Mekanizmaları” başlığı altında -yani yine bu konuyla ilgili olduğu için- “Taraflar, 2008 yılında ihdas edilen ‘Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi’ mekanizması kapsamında, iki ülke Dışişleri Bakanlarının eş başkanlığında ve diğer ilgili Bakanlıkların ve kurumların üst düzey yetkililerinin katılımıyla bir ‘Ortak Planlama Grubu’ ihdas edeceklerdir.” Şimdi, bu, üstündeki battaniye oluyor. “Taraflar, ‘Ortak Planlama Grubu’ toplantıları marifetiyle, işbu Anlaşma’nın müteakip maddelerinde kayda geçirilen güvenlik/terörle mücadele, ekonomi/ticaret, ulaştırma, çevre, sınır aşan sular, sağlık, eğitim ve sair konulara ilişkin teknik müzakerelerin sürdürülmesini ve takibini sağlayacak ve bu amaçla ‘Ortak Daimî Komiteler’ kuracaklardır.” Dolayısıyla terörle mücadele konusunda sadece bu konuya hasredilmiş bir ortak daimî komite var.

Şimdi, buradan devam edelim. 2’nci madde “Güvenlik ve Terörle Mücadele” başlığı altında “Taraflar...” BM Şartı’na bir atıf var, tam okumayayım, isterseniz çok uzatmayayım çünkü BM Şartı bu işin esas şeyini gösteriyor, bizim için de 51’inci maddeye dayanarak hep yapıyoruz işlerimizi. “...her iki ülkenin egemenliğini garanti altına alacak şekilde siyasi, güvenlik, askeri, istihbarat, terörle mücadele ve ortak sınır güvenliği alanlarında düzenli ve etkin şekilde işbirliği yapmak üzere...” Yine aynı vurgular, bakın, bunlar bizim için çok değerli ve net vurgular. İşte “...ilgili Bakanlık ve kurum temsilcilerinin katılımıyla bir ‘Güvenlik ve Terörle Mücadele Ortak Daimî Komitesi’ kuracaklardır.” Bir önceki maddeden buraya geliyoruz, şimdi, terörle mücadele şeyinde. Bunun vazifeleri sayılmış.

Şimdi, 3’üncü madde... Efendim, asıl karışıklık bence parça parça okuduğumuz için ortaya çıkıyor. 3’üncü madde: “Taraflar, kaçakçılık, organize suçlar, yasadışı uyuşturucu ve insan ticareti, düzensiz göç ve yabancı terörist savaşçılar gibi bölgesel ve uluslararası istikrarı ve güvenliği menfi etkileyen her türlü sınamaya karşı ortak çabalarını ve işbirliğini güçlendireceklerdir.” Şimdi, bu başka bir kapsam.

Bir sonraki maddeye geçelim, madde 4: “Taraflar, kendi mevzuatlarında yer aldığı üzere, topraklarının diğer Taraf için tehdit oluşturan...” Yine bizim istediğimiz tanımlar bunlar “...terörist ve/veya yasaklı örgütler tarafından kullanılmasına izin vermeme sorumluluğunu üstleneceklerdir.” Bakın, bizim için “terörist örgütler”, Irak tarafı bunu “yasaklı örgütler” olarak göstermek istiyor. Dolayısıyla burada iki tanımı birden buraya koyarak, burada yan yana yazarak esasında iki ülke için de bu işi çok garanti altına almış oluyoruz. Dolayısıyla, bu, Güvenlik ve Terörle Mücadele Ortak Daimî Komitesi sadece o “foreign terörist fighter” dediğimiz ve daha böyle hani BM’de, işte, hani DAES bağlamında duymaya alıştığımız şey değil, o, kaçakçılık, organize suçlar, insan ticareti, düzensiz göç, yabancı terörist savaşçılar kapsamı onun için. Halbuki bizim Irak’la esas terörle mücadele şeyimiz 4’üncü maddede ve ikimizin de üstünde yani Türkiye de kendi tanımını koymuş, Irak da koymuş ve burada bence, efendim, ne olur, kusura bakmayın, hani sizin endişe ettiğiniz bir açıklık yahut da bir sakatlık olmadığını ben temin etmek isterim size ama tabii ki söz yüce Meclisimizin.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - 2 madde tamam, bizim düşüncelerimizi izale ediyor ama eğer kavramsal bir analize girersek oradaki tanımlamalar yanlış, sıkıntılı; bizi sıkıntıya sokar.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Nasıl, bir daha söyler misiniz? Buradaki çekinceniz hâlâ nerede devam ediyor, anlamadım.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Ben o maddelerin biraz önce izah ediliş tarzına birazcık şey yaptım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet yani maddelerde bir sorun yok.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Maddelerde sorun yok, gayet güzel.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Tamam, önemli olan zaten maddeler yani son derece net, açıklama son derece netti.

Teşekkür ediyorum.

DERYA AYAYDIN (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun Sayın Ayaydın.

DERYA AYAYDIN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; görüşmekte olduğumuz teklifle, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Irak Cumhuriyeti Hükûmeti arasında ortak iş birliği için stratejik çerçeve anlaşmasının onaylanması öngörülmektedir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın nisan ayında Irak Cumhuriyeti'ne gerçekleştirmiş olduğu ziyaret kapsamında, Türkiye ile Irak Cumhuriyeti arasında 26 anlaşma imzalanmıştır. Bu çerçevede imzalanan görüşmekte olduğumuz 24 maddelik teklifle Dışişleri Bakanlığının eş başkanlığında ilgili bakanlıklar ve kurumların üst düzey yetkililerinin katılımıyla bir ortak planlama grubu ihdas edilmesi öngörülmektedir. Yine, bu ortak planlama grubu marifetiyle güvenlik ve terörle mücadele, ekonomi, ticaret, ulaştırma, çevre, sınır aşan sular, sağlık, eğitim alanlarında çalışma ve anlaşmaların hayata geçirilmesi arzu edilmektedir.

Değerli Komisyon üyeleri, Irak bizim 4'üncü büyük ihracat ve 6'ncı büyük ithalat ortağımız olup bugün, eylül itibarıyla 9,5 milyar dolarlık ihracatımız bulunmaktadır. Diğer taraftan, ülkece önemseydiğimiz Kalkınma Yolu Projesi'nin hem Irak'a hem de Türkiye'ye ekonomik ve stratejik olarak çok önemli getirisi olacaktır. Bu teklif Irak Cumhuriyeti girişimcileri ile Türk girişimcilerin yatırımlarını daha da hızlandıracak ve güven altına alacaktır, sınır komşumuz Irak'la ticaretimizi artırmanın önündeki engeller de kalkmış olacaktır.

Son olarak, ben de emeği geçen tüm kurum ve kuruluşlara teşekkür ediyor, dış ticaret ve yatırım alanlarımızı daha da genişletmek için gayretlerimizi sürdürmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum Sayın Ayaydın.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Başkanım, çok kısaca birkaç cümle...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Birkaç cümle hemen söyleyeyim.

Öncelikle, tabii, Sayın Esener'e, değerli Büyükelçimize çok teşekkür ederim, çok detaylı şekilde, doğru şekilde açıkladılar.

Bizim açımızdan, tabii, Cumhuriyet Halk Partililer bakımından bu Irak konusu gerçekten çok önemli. Çünkü İran-Irak Savaşı, Körfez Savaşı, Amerikan işgali, iç savaş yani neredeyse kırk beş yıldır çok kapsamlı sorunlarla muhatap olan Irak halkı çok ciddi mağduriyetler yaşadı ve Irak'ta yani devlet otoritesinin gerçekten bütün coğrafyada etkili olabilmesi, kurumsal bir devlet işleyişinin gerçekleşmesi bölgemiz açısından da Türkiye açısından da çok önemli. Bunu destekleyecek ve iş birliğini derinleştirecek bütün girişimleri bizim de desteklediğimizi belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Ergun...

METİN ERGUN (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Benim bir sorum daha vardı yani bu kara taşımacılığı açısından son derece önemli olan Ovaköy Sınır Kapısı'nın açılmasıyla ilgiliydi.

Bir de kaçırmış olabilirim ama Irak tarafındaki onay süreci ne aşamadadır? O konuda da bilgi verirseniz memnun olurum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI IRAK İLE İLİŞKİLER GENEL MÜDÜR YARDIMCISI GÜÇLÜ KALAFAT - Değerli milletvekilleri, isterseniz son sorudan başlayayım Sayın Vekilim.

Bu anlaşma Irak'ta başbakan onayıyla yürürlüğe girecek, o şekilde bir düzenlemesi var Irak'ın ama henüz bize "Başbakan onayıyla girdi." yönünde resmî bildirim gelmedi, onu bekliyoruz, o aşamadayız.

Sınır kapısı bağlamında da belirttiğiniz husus Irak'la ikili gündemimizde ön sıralarda olan bir konu, Ovaköy'de yeni bir sınır kapısı açılması konusu. Bu bağlamdaki temaslarımız Irak tarafıyla sürüyor. Daha evvel arz etmiş olduğumuz o Kalkınma Yolu Projesi bağlamında da Ovaköy'de sınır kapısının açılması, sürecin hızlandırılması aslında gündeme geldi. Dolayısıyla yakın zamanda zannediyorum bu hususta daha somut ilerleme kaydetme şansımız olacak gibi çünkü içinde bulunduğumuz olumlu ortam, olumlu seyir, o dinamizm ona imkân tanıyor gibi.

Sağ olunuz.

Arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, teşekkür ediyorum.

Aslında, bu anlaşma biraz önce de tüm üyelerimizin neredeyse ortada bulunduğu nokta şu: Biz Türkiye olarak aslında stratejik bir bakış açısıyla, farklı bir bakış açısıyla Irak'a şu anda yaklaşmış durumdayız; o da sadece terörle mücadele veya tek bir konuda değil, sınır güvenliği ve benzeri konu değil, aslında bölgesel barış, istikrar ve refahın artırılmasıyla alakalı, kalıcı kılınmasıyla alakalı. Özellikle, Irak'ta istikrarın, barışın ve refahın kalıcı kılınmasıyla alakalı aslında farklı bir stratejik bakış açısını kapsamakta bu anlaşma; o açıdan da son derece önem arz ediyor.

Ben tüm katkılarınız için teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE IRAK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA ORTAK İŞ BİRLİĞİ İÇİN STRATEJİK ÇERÇEVE ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 22 Nisan 2024 tarihinde Bağdat'ta imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ortak İş Birliği İçin Stratejik Çerçeve Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylamaya sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonumuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2337) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon Raporu hakkında Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Gaziantep Milletvekili Derya Bakkak, İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı'nın özel sözcü olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7.- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Millî Birlik Hükümeti Arasında Türk Kuvvetlerinin Statüsüne İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2343) (9)

BAŞKAN FUAT OKTAY - Şimdi, gündemimizde İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/2343) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Millî Birlik Hükümeti Arasında Türk Kuvvetlerinin Statüsüne İlişkin Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Sayın Kurtulmuş tarafından 14/8/2024 tarihinde Meclis Başkanlığına sunulan teklif 15/8/2024 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Sayın Yılmaz...

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkan, Komisyonun saygıdeğer üyeleri; Libya tarafının talebiyle kardeş ülkeye gönderilen ve yine, Libya meşru Hükümetinin talep ve arzusu doğrultusunda ve yüce Meclisimizin 2 Ocak 2024 tarihinden itibaren yirmi dört ay uzatılmasını 30 Kasım 2023 tarihinde kabul ettiği tezkereyle Türk Silahlı Kuvvetlerimiz unsurlarının kardeş ülke Libya'daki istikrar ve güven ortamının devamı ve Libya'da ortak bir silahlı kuvvetlerin teşkili hedefli katkıları devam etmektedir. Dolayısıyla Türk kuvvetlerinin Libya'daki statüsünün ahdi bir zemine kavuşturulması hem Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarımızın çıkarı hem de Türkiye'nin gittiği her ülkede meşru ve ahdi zeminlere riayetle hareket ettiğine dair uluslararası toplum nezdindeki itibarımızın devamı için elzem görülmektedir. Bu meyanda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Millî Birlik Hükümeti Arasında Türk Kuvvetlerinin Statüsüne

İlişkin Mutabakat Muhtırası 3'üncü Antalya Diploması Forumu marjında Millî Savunma Bakanımız Sayın Yaşar Güler ile Libya Millî Birlik Hükûmeti Başbakanı ve Savunma Bakanı Abdulhamid Dibeybe arasında 1 Mart 2024 tarihinde Antalya'da imzalanmıştır. Bahse konu muhtıra istisnai bir tasarruf teşkil etmemektedir. Kuvvet bulundurulmuş ülkelerle imzalanan kuvvetlerin statüsü metinlerine benzerdir. Keza muhtıra, sadece Libya'daki Türk kuvvetlerinin statüsünü güvence altına almakla kalmayıp aynı zamanda eşit egemenler ilkesi çerçevesinde kardeş Libya'nın haklarını da gözetmektedir. Bu doğrultuda, muhtıra, Libya'da görevlendirilen Türk kuvvetlerinin uyacağı kurallar, tahsis edilen taşınır ve taşınmaz malların kullanımı ve mülkiyeti, askerî malzemelerin depolanması, kara, hava ve deniz araçlarının kullanımı, mal ve hizmet alımı, altyapı kurulması ve iletişim, Türk kuvvetlerine uygulanabilecek mali ve hukuki süreçler konularında ayrıntılı düzenlemeler içermektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu mülâhazalarla bahse konu metnin karşılıklı iç onay süreçlerinin mümkün olan ivedilikle tamamlanarak metnin yürürlüğe girmesini, kardeş ülkedeki TSK mensuplarımızın hak ve statülerinin güvence altına alınması ve Libya'yla egemen eşitlik ilkesi çerçevesindeki kardeşlik ilişkilerimizin pekişerek devamı için önemli değerlendiriyoruz. Bu çerçevede, anılan mutabakat muhtırasının onaylanmasının uygun bulunduğu kanun teklifinin kabul edilmesini yüksek tensiplerinize saygılarımla sunuyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Görüşü olan veya soru sormak isteyen arkadaşlarımız?

Sayın Eren'e, sonrasında Sayın Özcan'a ve Sayın Emre'ye söz vereceğim.

Sayın Eren, buyurun.

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu anlaşmayla ilgili şimdi Trablus merkezli Libya Birlik Hükûmeti iç savaşın bir tarafı olmakla birlikte bu çatışmalı dönemde birçok sivilin katledildiği eylemlerden sorumlu tutuluyor. Dolayısıyla, biz Türkiye'nin savaş suçlarına yardım eden bir ülke olmasını çok doğru bulmuyoruz hani bu anlamda. Dolayısıyla, en nihayetinde ilkesel olarak iç savaşın devam ettiğinden ve Libya'nın fiilen bölünmüş olduğundan yola çıkarak anlaşma yapılan hükûmetin meşruiyeti tam olarak sağlanana kadar herhangi bir askerî anlaşmanın yapılmamasından yanayız.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ederim.

Sayın Özcan, buyurun lütfen.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Libya 2 hükûmete dönüşmüştür; Yerel Millî Birlik Hükûmeti ve General Hafter Hükûmeti. Türkiye Cumhuriyeti Millî Birlik Hükûmetini tanımaktadır, görüşmektedir ancak General Hafter Birlikleriyle de temas hâlinindedir. Dünya basınında haberler çıkıyor, Hafter'le görüşmelerle ilgili bu haberler gerçeği yansıtıyor mu? Bunlarla ilgili yasal düzenlemeler olmadan, yürürlüğe girmeden Libya'daki askerlerimiz herhangi hukuki süreç içinde bir sıkıntıyla bir araya geldiler mi, gelmediler mi? Geldilerse hangi hukuki süreçte çözüm yolları bulunmuşlardır?

BAŞKAN FUAT OKTAY - Sayın Emre, sonrasında Sayın Ergun...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Kısaca bir soru soracağım.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Buyurun lütfen.

YUNUS EMRE (İstanbul) - 2023 Ocakta Libya mahkemeleri yani daha doğrusu Libya'da bir mahkemenin bir önceki mutabakat muhtırasını iptal ettiği, askıya aldığı haberleri çıktı. Yine, aynı şekilde, Trablus'taki hükûmetin Türkiye'ye "Bu kararı çok da ciddiye almayın." dediği, işte, Reuters haberi var önümde, orada yazıyor. Bu olayın aslı nedir tam olarak? Yani, bu mahkeme kararının kapsamı, Türkiye'nin bu karara bakışı meseleleri nedir?

Teşekkürler.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ergun...

METİN ERGUN (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan Yardımcımızın da ifade ettiği gibi, bu mutabakat metni Libya'da bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının statüsünü belirlemek üzere ve o bulundukları süreç içerisinde de orada uyacakları kurallarla ilgili bir mutabakat metni. Şimdi, peşinen söyleyeyim: Bu anlaşmanın giriş kısmında anılan 27 Ekim 2019 tarihli Mutabakat Muhtırası'na biz parti olarak "hayır" oyu vermiş idik dolayısıyla bu anlaşmaya da "hayır" oyu vermeyi düşünüyoruz aynı şekilde.

Bunun değişik sebepleri var; bunlardan biri, her şeyden önce Libya konusunda tüm mutabakat muhtıralarını Komisyonumuz ve Genel Kurul peyderpey onaylıyor ama Libya tarafında hiçbir onay yok şu ana kadar, bildiğimiz kadarıyla hiçbir onay yok, eğer bilgimiz yanlış ise Sayın Bakan Yardımcımız düzeltebilir. Yani, tek taraflı onaylamalarla bu metinlerin uygulanması nasıl olacak? Zaten bildiğimiz kadarıyla Libya'da mevcut hükûmetin uluslararası anlaşma yapma yetkisi de kalmamış durumda. Nitekim, bir nevi -tabirimi hoşgörün lütfen- hülle yaparak biz "anlaşma" sözcüğü yerine "mutabakat" sözcüğünü kullanıyoruz burada. Şimdiye kadar metinlerde hep "anlaşma" sözcüğü var idi, burada "mutabakat" sözcüğünü kullanıyoruz. Yani, Libya'da iki başlı bir yönetim var, bunlardan biriyle askerî alanda iş birliği yürütülen ilişkilerin ülkenin huzur ve istikrarına ne gibi bir katkıda bulunacağı konusunu da sorgulamak durumundayız.

Ayrıca, Sayın Özcan'ın belirttiği gibi, bu ay içerisinde oradaki kuvvet temsilcilerimizin ülkedeki diğer yönetimle de bir araya geldikleri hususunu Türkiye'den değil, Libya'daki ve uluslararası bazı alanlardan duyduk. Söz konusu temsilcilerimizin Bingazi'de Hafter yönetimiyle yaptıkları temaslar hakkında bir bilgi var mı, gerçek mi? Eğer gerçek ise bu nedir? Bununla ilgili bir bilgi verilebilir mi?

Evet, sorularım bu kadar.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Canbey...

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) - Ben de Sayın Bakanımıza bir soru sormak istiyorum.

Tabii, Libya bizim tarihsel olarak dost ve kardeş ülke olarak bildiğimiz bir yer. Tarihsel olarak da hem sosyal anlamda hem de devletler arası ilişkilerde her zaman iyi ilişkilerimiz olmuş. Tabii, ben, burada, Türkiye'nin orada olmasını, bu mutabakat metnini imzalamasını, oraya asker göndermesini barışçıl bir çabadır diye düşünüyorum. Libya'nın huzur ve güvenliği için orada barışın sağlanmasıyla alakalı Türkiye'nin elbette katkısı olacaktır. Ben, Sayın Bakanımızın bu konuyla ilgili de barışla ilgili yapılan çalışmalarla ilgili de bilgi vermesini rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Ben teşekkür ediyorum.

Başka söz isteyen? Yok.

Nuh Bey, buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Başkan, ben elimden geldiği kadar parça parça sorulara cevap verip diğer yetkili arkadaşlarımızdan da bu konuda uzmanlıkları çerçevesinde destek alacağım.

Öncelikle, Türkiye'nin Libya'daki konumu belli. Libya'nın bölünmesinin önüne geçen ülke aslında Türkiye çünkü Türkiye müdahil olmasaydı, Libya'daki var olan Birleşmiş Milletlerin tanıdığı meşru hükümetten davet gelmeseydi ve Türkiye buraya müdahil olmasaydı zaten şu anda Libya'dan değil, parçalanmış bir bölgeden bahsediyor olacaktık. O yüzden, Türkiye'nin temel politikası, Libya'nın bütünlüğünün devamı, güvenliğinin sağlanması, iki taraf arasında yani doğu ile batı arasında mümkün olan en kısa sürede uzlaşılan bir hükümetin oluşturulması ve ülkenin yekpare bir şekilde kendisini yeniden inşa etmesi. Bu temelde de, böyle bir güven ortamının tesisi, uzlaşının oluşturulması temeline, Türkiye bölgedeki, Libya'daki bütün taraflarla elinden geldiğince diyalogunu sürdürmeye çalışıyor, bütün tarafları bu ortak yapının oluşturulması için teşvik etmeye çalışıyor. Bu anlamda, Bingazi'de de Türkiye'nin varlığı var, doğu tarafında da var, batı tarafında da var. Bu anlaşma da zaten az önce bahsettiğimiz, bizim oradaki silahlı kuvvetlerimizin varlığıyla ilgili değil, statüsüyle ilgili olan bir anlaşma, o yüzden zaten diğeri bizim konumuzun dışındaydı, biz daha çok oradaki var olan birliklerimizin statüsü ne olacak, bu konuda bir anlaşmaya ulaşmaya çalıştık. Var olan anlaşmanın da karşı tarafı zaten yine Birleşmiş Milletlerin tanıdığı resmî Libya hükümetidir. Bu konuda ekleyecek olan arkadaşlarımız varsa...

METİN ERGUN (Muğla) - Onay süreçleri...

BAŞKAN FUAT OKTAY - Peki, teşekkür ediyorum.

Sayın Aydın, buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) - Evet, Sayın Bakan Yardımcımız kısaca özetlediler. Benim söz almam nedenim: Türkiye Büyük Millet Meclisinde Libya tezkeresi görüşüldüğünde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına ben konuşmuştum. Allah'a şükür tarih bizi mahcup etmedi, kötü senaryolar, kötü beklentiler vuku bulmadı. Bu anlamda gerçekten böylesine güzel bir öngörüyle bu antlaşmaya vesile olanlardan Allah razı olsun, teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum.

Şimdi, bakınız, Libya'yı sadece tek başına, yeknesak bir ülke olarak görmemek lazım. Jeostratejik olarak bir konum itibarıyla da değerlendirdiğimiz zaman, Doğu Akdeniz'in olmazsa olmaz bir paydaşı. Yani Sayın Bakanımız ifade ettiler, bir kere sulhusalah eyledik biz orada, bir kardeş kanı akmasını önledik, bir. Bu çok önemli bir kazanım ve burada da Birleşmiş Milletlerin zaten bizim muhatap alacağımız... Yani Allah korusun, bir demokratik ülkede, düşünebiliyor musunuz, her ülkede olabilecek, bir gece bir grup çıkacak, kendini gayrimeşru, "Ben buranın ortağıyım, ben de burada yetkiliyim, hükümran olacağım." dediğinde bunu tanıma olanağı var mı ya? Böyle bir şey olabilir mi? Burada tanınacak. Evet, iki grup arasında Meclis lağvedilmiş, yok hükmünde. Efendim, dışarıdan bazı güçler tarafından yönetilen bir yapı. Egemenlik iddiasında. E, ben onu muhatap mı alacağım? Hayır efendim, ben gerçekten uluslararası anlaşmalarla bağlayıcı hükümler altında olan ve binlerce yıllık devlet geleneği olan bir yapının mensubu olarak -Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini kastediyorum- elbette ki muhatabım legal yapı olacaktır ve böylesine yola çıkıldı ve orada "Fizan'a gidiyoruz, Mehmetçik'imiz şöyle olacak, böyle olacak. İşte, yazıktır, şudur budur. Ne işimiz var orada?" diyenlere gerçekten hem bir... Tarih hükmünü daha önce vermişti, 1911'de Gazi Paşa oraya tebdilikiyafetli 2 defa gitti ve gerçekten onun da amacı orada bağımsız, hür, ayakları üzerinde duran, İtalya'nın, şunun bunun egemenliği altında yaşamayan bir Libya yapısını hayata geçirmekti. Bugün de bizim bu Libya mutabakatı bağlamındaki yegâne nedenimiz, birinci dereceden oradaki, bu, kardeş kanının durması, artı, bunun vuku bulması hâlinde bölgede bir ateş topuna dönüşecek olmasıydı ve inanın, bakın, bu tezkereden sonra, bu mutabakattan, bu anlaşmalardan sonra, çok şükür, bizim orada görevli sivil ya da askerî hiçbir personelimiz çok büyük bir sıkıntı yaşamadı ama en önemlisi, bölgede istikrar temin edildi, Doğu Akdeniz'de artık barış rüzgârları esti ve anlaşmalar peşi peşine geldi. Dolayısıyla, ben gerçekten çok anlamlı buluyorum bu anlaşmayı ve partim adına da çok açık, net bir şekilde desteklediğimizi ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim.

Sayın Ergun da sordu, bu anlaşmaların Libya'daki onay süreçleri hakkında Sayın Bakan Yardımcısı ve ilgili arkadaşlardan bir yanıt alamadık. Yani sadece bu değil diğer, deniz hukukuyla ilgili olan anlaşmayla ilgili de bizim burada milletvekillerimizden kimler vardı bilmiyorum ama Türkiye Büyük Millet Meclisinde biz Libya'dan gelen milletvekilleriyle bir toplantı yapmıştık. Orada olan arkadaşlardan kim vardı, hakikaten hatırlamıyorum ama her partiden temsilcilerimiz vardı. Ben çok iyi hatırlıyorum ki Libyalı mevkidaşlarımız yapılan anlaşmaların yürürlüğe girmediğini, girmesi için de orada bu sorunların çözülmesi gerektiğini vurgulamışlardı o dönem. Sonrasında ne oldu bilmiyorum çünkü değişik, işte, mesela önümde, yine, başka bir, basında okuduğumuz anlaşma var. "Trablus İstinaf Mahkemesi Ulusal Birlik Hükûmetinin Türkiye ile hidrokarbon alanında iş birliğine ilişkin 2022 yılında imzaladığı mutabakat zaptının iptaline karar verdi." Bunlar doğru mu? Yani yaptığımız anlaşmalar oradaki ihtilaf nedeniyle yürürlüğe girmiyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Hangisi yürürlüğe girdi, hangisi girmede? Biz ne yapabiliriz? Yani Parlamento olarak biz de "Engellensin." demiyoruz. Özellikle kıta sahanlığına ilişkin anlaşmaya destek verdik, bütün partiler destek verdi. Asker gönderme hususunda biz ihtilaf olduğu için karşı çıktık ama destek verdiğimiz anlaşmaların da yürürlüğe girmediğini okuyoruz, duyuyoruz. Bu durum nedir?

Ayrıca -bir tekrar gibi olacak, Sayın Talih Özcan da vurgu yaptı- şimdi, asker gönderilmesine kimimiz destek verdi, kimimiz karşı çıktı, Meclisten karar çıktı ama bunun oradaki birliklerimizin durumuna ilişkin metni şimdi bugün önümüze geliyor. Yani şimdi, o zaman anlaşılmaktadır ki bizim askerimiz yasal düzenlemeler daha yürürlüğe girmeden göreve yollanmış. Anayasa'mız, kanunlarımız ve uluslararası hukuk bu durumda çiğnenmiş olmuyor mu? Daha da vahimi, askerî birliklerimiz görev yapacakları mevzuatın, yaşanan bir uyuşmazlığın nasıl çözüleceğinin hukuki bir zemine bağlanmadığı bir cepheye sürüklenmiş ve orada hâlâ görev yapmakta olmuyor mu? Yani bunları da konuşmak durumundayız. Madem, niye o zaman hemen geçirmedik arkasından, tartıştıktan sonra da şimdi geliyor? Buna da belki bir izahatınız olur.

Teşekkür ediyorum

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Nuh Bey, buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI KUZAY AFRİKA DAİRESİ BAŞKANI MEHMET FAZIL ŞEKERCİ - Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, saygıyla selamlarım.

Sayın vekiller, Libya'daki anlaşma, uluslararası metinlerin onaya girme süreci hakkındaki kafa karışıklığında haklısınız. Tüm uluslararası toplumda bu kafa karışıklığı maatteessüf var.

Özetle izah etmeye çalışayım: Libya'da uluslararası toplumun meşru olarak tanıdığı, parlamentolar arası diplomasiyi de yürütmekte olduğumuz bir Temsilciler Meclisi var. Libya'da yine, Birleşmiş Milletlerin, Türkiye dâhil uluslararası toplumun "Serrac" olarak tanıdıkları Trablus'ta yerleşik Millî Birlik Hükûmeti mevcut. Bu her iki kurum uluslararası toplum ve Türkiye tarafından meşru olarak tanınırken ülke içerisindeki ayrılıklardan dolayı, Türkiye'nin aşmaya çalıştığı ayrılıklardan dolayı Meclis ve Hükûmet birbirlerini tanımıyorlar. Bu çerçevede de doğrudur, anlaşma olarak imzalanan metinler Meclis onayı gerektirdiği için Meclis, Hükûmetin imzaladığı anlaşmaları onaylamıyor çünkü bu anlaşmayı hazırlayan kurumu "entité"yi tanımıyorum diyor. Bu Libya hukukundan kaynaklanan durum. Libya hukukunun bir diğer vechesi var: Hükûmet, meşru tanınan, uluslararası imza atmaya yetkisi bulunan Hükûmet "mutabakat muhtırası" ismi altındaki imzaladığı evrakları Meclise sunmadan kabine onayıyla yürürlüğe alabiliyor. 2019'da da 2020 yılında da Libya tarafıyla imzaladığımız tüm metinler mutabakat muhtırası olarak imzaya yetkisi olduğu beyanı üzerine Hükûmetin, Libya Hükûmetinin imzalanmış metinlerdir. Nitekim, 2019'da imzalanan metinleri bir önceki hükûmet imzaladığı hâlde mevcut hükûmet de göreve gelir gelmez yazılı olarak bu metinleri tanıdığını, yürürlükte olduğunu ülkemize yazılı olarak beyan etmiştir. Dolayısıyla, bugün, 2019'daki metnin bir unsuru, bir uzantısı olarak yüce Meclisin onayına sunulan metin yine Libya tarafında Hükûmet onayı ile yürürlüğe girecektir.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Bu iki unsur birbirini tanımıyor zaten, Hükûmet ve Meclis. Bingazi'deki Türkiye Cumhuriyeti Meclisi tanıyor mu?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI KUZAY AFRİKA DAİRESİ BAŞKANI MEHMET FAZIL ŞEKERCİ - Meclisi tanıyoruz efendim ve hatta memnuniyetle arz etmek isterim ki telkinlerimiz çerçevesinde, geçen seneki Türkiye ziyaretinden sonra Libya Meclis Başkanının ön almasıyla Libya Temsilciler Meclisinde bir Türkiye Dostluk Grubu kuruldu. En kısa zamanda iki ülke parlamenter diplomasisini geliştirmek için dostluk gruplarını bir araya getirmek üzere çalışmalarımız devam ediyor.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Dolayısıyla mutabakat zaptı çerçevesinde hükûmetin onaylamasıyla alakalı kabinenin onayıyla yürürlüğe girmesinde kendi iç işleyişi bakımından herhangi bir sorun gözüküyor yani karşı taraftaki onay hükûmet nezdinde devam ediyor kendi iç sorunundan kaynaklı. Dolayısıyla da BM tarafından kabul edilen meşru bir hükûmet.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Ben bir mahkeme kararını sormuştum.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI KUZAY AFRİKA DAİRESİ BAŞKANI MEHMET FAZIL ŞEKERCİ - Teşekkürler efendim.

Bahsettiğiniz 2022 yılında imzalanan hidrokarbon iş birliği mutabakat muhtırası. Libya'da bir yerel mahkeme tarafından yürütmeyi durdurma kararı alınmıştır hakkında. 2 veya 3 sivil avukatın girişimleri çerçevesinde Libya Hükûmetiyle konuyu görüşüyoruz, kendi iç mevzuatlarına göre sorunu çözeceklerini bizimle paylaşıyorlar. Önerdikleri yol üstünden biz de yürümeye hazırız. Mutabakat muhtırasıyla ilgili durum bu olmakla beraber, 2 ülke Enerji Bakanlıkları arasındaki resmî temaslarda devam etmekte ve gene 2 ülkenin enerji sektörleri karşılıklı fayda çerçevesinde birtakım çalışmaları, projeleri somutlaştırmak üzere temaslارını da yürütmekteler.

Arz ederim.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE LİBYA DEVLETİ MİLLÎ BİRLİK HÜKÜMETİ ARASINDA TÜRK KUVVETLERİNİN STATÜSÜNE İLİŞKİN MUTABAKAT MUHTIRASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 1 Mart 2024 tarihinde Antalya'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Millî Birlik Hükümeti Arasında Türk Kuvvetlerinin Statüsüne İlişkin Mutabakat Muhtırası"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Evet, söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen? Yok.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonomuzu Genel Kurulda temsil etmek üzere özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/2343) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın, Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, İstanbul Milletvekili Tuğba Işık Ercan, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız'ın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

8.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası Sekreteryası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadil Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1603) (¹⁰)

BAŞKAN FUAT OKTAY - Gündemimizin son maddesinde, İstanbul Milletvekili Sayın Numan Kurtulmuş'un (2/1603) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası Sekreteryası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadil Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi bulunmaktadır.

Bahse konu teklif, İstanbul Milletvekili Sayın Kurtulmuş tarafından 3/10/2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş ve 4/10/2023 tarihinde esas komisyon olarak Dışişleri Komisyonuna, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelere geçiyoruz.

Sayın Yılmaz, buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI NUH YILMAZ - Sayın Komisyon Başkanı, değerli milletvekilleri; 1992 yılında ülkemiz öncülüğünde kurulan ve 13 üyesi bulunan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatının en önemli bağlı kuruluşlarından birisi de KEİ Parlamenterler Asamblesi'dir, KEİPA. KEİPA, 26 Şubat 1993'te ülkemizin yanı sıra Arnavutluk, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Rusya Federasyonu ve Ukrayna'nın Parlamento Başkanlarının İstanbul'da bir araya gelerek KEİ Parlamenterler Asamblesi kuruluş deklarasyonunu kabul etmesiyle faaliyetlerine başlamıştır. Kurulduğu günden beri üyeleri arasındaki pek çok ihtilafa rağmen, hâlen varlığını sürdüren KEİ, geniş Karadeniz havzasındaki en kapsamlı ekonomik iş birliği teşkilatı olması hasebiyle eşsiz bir kuruluştur. KEİ ülkelerinin ulusal parlamentoları arasındaki yakın iş birliğini sağlamasından ötürü KEİPA'ya da büyük önem vermekteyiz.

Bu sebeple, ülkemiz KEİ Sekreteryasının yanı sıra KEİPA Sekreteryasına da ev sahipliği yapmaktadır. KEİPA Ev Sahibi Ülke Anlaşması 25 Nisan 2002 tarihinde Kiev’de ülkemiz ile KEİPA adına KEİ Sekreteryası arasında imzalanmıştır.

KEİPA Ev Sahibi Ülke Anlaşmasına göre sekreteryaya yerleşkesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından tahsis edilmesi gerekmektedir. KEİPA Sekreteryası 2017 yılına kadar Dolmabahçe Sarayı’ndaki Hareket Köşkü’nde faaliyet göstermiş, daha sonra İstanbul Beşiktaş’ta Levent Mahallesi’ndeki başka bir binaya taşınmıştır. KEİPA Ev Sahibi Ülke Anlaşması’nın 5’inci maddesi ile 18’inci maddesinin bazı fıkralarının KEİPA Sekreteryasının eski yerleşim yerine atıf yaptığı gerekçesiyle söz konusu maddelerin değiştirilmesi ve güncel yerleşim yeri adresinin bir tadil protokolüyle Ev Sahibi Ülke Anlaşması’na yansıtılması gereği hasıl olmuştur. Söz konusu değişiklikleri içeren

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası Sekreteryası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadil Protokolü 11 Mart 2022 tarihinde Antalya’da imzalanmış olup iç hukuk onay süreci başlatılmıştır. KEİPA Sekreteryasının 2017 yılından beri faaliyet göstermekte olduğu yeni adresinin Ev Sahibi Ülke Anlaşması’na bir an önce yansıtılması önem arz etmektedir. Bu mülahazalarla, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası Sekreteryası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadil Protokolünün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi’nin kabul edilmesini yüksek tensiplerinize sunuyorum.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen arkadaşlarımız var mı? Yok.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1’inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ (KEİ) TEŞKİLATI ARASINDA
KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ PARLAMENTER ASAMBLESİ (KEİPA)
ULUSLARARASI SEKRETARYASI İÇİN EV SAHİBİ ÜLKE ANLAŞMASI TADİL PROTOKOLÜNÜN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 11 Mart 2022 tarihinde Antalya’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası Sekreteryası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadil Protokolü”nün onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2’nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

2’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3’üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN FUAT OKTAY - Söz almak isteyen arkadaşımız? Yok.

3’üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanun teklifinin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon sözcülerimizle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/1603) esas numaralı Kanun Teklifi’nin Komisyon raporu hakkında Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya, İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın’ın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Fuat Oktay

Ankara

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN FUAT OKTAY - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Bu şekilde gündemimizde bulunan tüm maddeleri tamamlamış oluyoruz.

Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, tekliflerin kanun tekniğine uygunluğunun sağlanması amacıyla Başkanlığımıza redaksiyon yetkisi verilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonumuzda bugün kabul edilen kanun tekliflerine ilişkin hazırlanacak raporlara ilişkin muhalefet şerhi vermek isteyen üyelerimizin şerhlerini en geç 18 Kasım 2024 Pazartesi günü saat 14.00’e kadar Başkanlığa göndermelerini rica ediyorum.

Değerli arkadaşlar, gündemimizde görüşülecek başka bir konu bulunmamaktadır. Sizler tarafından gündeme getirilecek ilave bir husus var mı, başka herhangi bir husus? Yok, ilave bir husus yok.

Dolayısıyla, Dışışleri Komisyonumuzun 28'inci Yasama Dönemi 12'nci Toplantısını kapatıyorum.

Komisyon üyelerimize, Bakan Yardımcımıza, bakanlıklarımızın ve kurumlarımızın çok değerli temsilcilerine, yine aynı şekilde stenograflarımıza ve tüm katkı veren uzman arkadaşlarımıza, basınımızın değerli temsilcilerine yürekten teşekkür ediyorum.

Bugünkü çoklu katılımlarınızdan dolayı da ben özellikle teşekkür ediyorum. Son derece zevkli, renkli bir Komisyon toplantısı oldu.

Tekrar teşekkür ediyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Kapanma Saati: 15.50